

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε. 2006, ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΖΩΝΩΝ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΖΩΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ
ΠΑΤΡΑΙΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Γ. ΤΖΟΥΜΑ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012

Δήλωση αυθεντικότητας

« Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού , η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με όλο το κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στην γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε. 2006, ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΖΩΝΩΝ**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΖΟΥΜΑ

A.M. MN09086

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ:

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής, ΠΑ.ΠΕΙ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΤΣΕΛΕΝΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ-ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ, Καθηγητής ΠΑ.ΠΕΙ
ΣΑΜΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Επίκουρος Καθηγητής ΠΑ.ΠΕΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
ABSTRACT	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή	10
-----------------------------------	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Νέα θαλάσσια πολιτική της ευρωπαϊκής ένωσης για τη ναυτιλία	11
--	-----------

2.1. Εισαγωγή.....	11
--------------------	----

2.2. Η περιβαλλοντική διάσταση στο σχεδιασμό της ευρωπαϊκής πολιτικής για τις μεταφορές στο θαλάσσιο εμπόριο.....	11
---	----

2.2.1. Πολιτική μεταφορών και θαλάσσιος χώρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	11
---	----

2.2.2. Η παραγωγή πολιτικής.....	13
----------------------------------	----

2.2.3. Το πλαίσιο της μελλοντικής πολιτικής.....	14
--	----

2.3. Θαλάσσια στρατηγική για τη ναυτιλία.....	15
---	----

2.3.1. Συνθήκη της Βαρκελώνης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου.....	16
---	----

2.4. Πράσινη βίβλος για τους λιμένες και τις θαλάσσιες υποδομές.....	17
--	----

2.4.1. Ορισμός πράσινης βίβλου.....	17
-------------------------------------	----

2.4.2. Πλαίσιο-φιλοσοφία πράσινης βίβλου.....	18
---	----

2.4.3. Το θαλάσσιο περιβάλλον.....	18
------------------------------------	----

2.4.4. Καινοτομία της πράσινης βίβλου.....	18
--	----

2.4.5. Οι «συνεργατικοί σχηματισμοί» («clusters») και το κανονιστικό πλαίσιο	19
--	----

2.4.6. Νέα εργαλεία για τη διαχείριση των σχέσεων με τους ωκεανούς.....	19
---	----

2.4.7. Νέοι τρόποι διακυβέρνησης θεμάτων που αφορούν τη θάλασσα.....	19
--	----

2.4.8. Προστασία της θαλάσσιας κληρονομιάς και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.....	20
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών	21
--	-----------

3.1. Ορισμός και σημασία των παράκτιων ζωνών.....	21
---	----

3.1.1. Ορισμός των παράκτιων ζωνών.....	21
---	----

3.1.2. Σημασία των παράκτιων ζωνών.....	22
---	----

3.2. Ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών	23
--	----

3.3. Βασικές αρχές προγραμμάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών.....	31
--	----

3.4. Διαχείριση και προστασία των παράκτιων περιοχών στην ελληνική νομοθεσία.....	33
---	----

3.4.1. Πολιτική και οι αρχές βιωσιμότητας – Agenda 21.....	37
--	----

3.4.2. Κρίσιμη Ζώνη.....	39
--------------------------	----

3.5. Δραστηριότητες στον ελληνικό παράκτιο χώρο.....	40
--	----

3.5.1. Γεωργία.....	40
---------------------	----

3.5.2. Βιομηχανία.....	41
------------------------	----

3.5.3. Οικιστική ανάπτυξη.....	42
--------------------------------	----

3.5.4. Τουρισμός – αναψυχή.....	42
3.5.5. Μεταφορές.....	44
3.5.6. Παράκτια αλιεία – ιχθυοκαλλιέργειες.....	45
3.6. Προβλήματα των παράκτιων ζωνών.....	45
3.7. Επιδιώξεις-στόχοι προγραμμάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ευρωπαϊκή δραστηριότητα σχετικά με τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.....	49
4.1. Το πλαίσιο της πολιτικής ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών στην Ευρώπη και οι εκθέσεις των κρατών μελών σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών.....	49
4.1.1. Η σύσταση της ΕΕ για την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιας ζώνης.....	49
4.1.2. Εκθέσεις των κρατών μελών για την υλοποίηση της σύστασης της ΕΕ σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιας ζώνης.....	50
4.1.3. Αποτελέσματα της αξιολόγησης της σύστασης της ΕΕ για την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιας ζώνης	50
α) Θέματα προτεραιότητας για την περαιτέρω προώθηση της ΟΔΠΖ: προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος και στους επακόλουθους κινδύνους καθώς και διαχείριση της διεπαφής ξηράς/θάλασσης και των θαλάσσιων περιοχών.....	52
β) Το εξελισσόμενο πλαίσιο των πολιτικών και της νομοθεσίας της ΕΕ που επηρεάζουν τις παράκτιες ζώνες.....	53
4.1.4. Κατευθύνσεις για την περαιτέρω προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιας ζώνης στην Ευρώπη.....	54
4.1.5. Συμπεράσματα.....	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών της Μεσογείου.....	57
5.1. Το πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών της μεσογείου.....	57
5.1.1. Γενικές διατάξεις.....	59
α) Γενικές υποχρεώσεις.....	59
β) Γεωγραφική κάλυψη.....	60
γ) Διαφύλαξη δικαιωμάτων.....	60
δ) Στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.....	61
5.2. Γενικές αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.....	61
5.3. Συντονισμός.....	62
5.4. Στοιχεία της ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών.....	62
α) Προστασία και αειφόρος χρήση των παράκτιων ζωνών.....	62
β) Οικονομικές δραστηριότητες.....	63
γ) Ειδικά παράκτια οικοσυστήματα.....	65
δ) Παράκτια τοπία.....	65
ε) Νήσοι.....	66
στ) Πολιτιστική κληρονομιά.....	66

ζ) Συμμετοχή.....	66
η) Ευαισθητοποίηση, κατάρτιση, εκπαίδευση και έρευνα.....	67
5.5. Μέσα για την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών.....	67
5.5.1. Μεσογειακή στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.....	68
5.5.2. Εθνικές στρατηγικές, σχέδια και προγράμματα για τις παράκτιες ζώνες.....	68
5.5.3. Περιβαλλοντική εκτίμηση.....	68
5.5.4. Χωροταξική πολιτική.....	69
5.5.5. Οικονομικά, χρηματοοικονομικά και φορολογικά μέσα.....	69
5.6. Κίνδυνοι που διατρέχει η παράκτια ζώνη.....	69
5.6.1. Φυσικοί κίνδυνοι.....	69
5.6.2. Διάβρωση των ακτών.....	69
5.6.3. Αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.....	70
5.7. Διεθνής συνεργασία.....	70
5.7.1. Κατάρτιση και έρευνα.....	70
5.7.2. Επιστημονική και τεχνική συνδρομή.....	70
5.7.3. Ανταλλαγή πληροφοριών και δραστηριότητες κοινού ενδιαφέροντος.....	71
5.7.4. Διασυνοριακή συνεργασία.....	71
5.7.5. Διασυνοριακή περιβαλλοντική εκτίμηση.....	71
5.8. Διατάξεις (θεσμικές/τελικές).....	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Διεθνής δραστηριότητα σχετικά με τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.....	75
6.1. Διαχείριση παράκτιων ζωνών της Βαλτικής.....	75
6.2. Διαχείριση παράκτιων ζωνών της Καραϊβικής.....	75
6.3. Διαχείριση παράκτιων ζωνών της Αυστραλίας.....	76
6.4. Ηνωμένα έθνη (έκθεση του συνεδρίου των ηνωμένων εθνών για περιβάλλον και ανάπτυξη).....	77
6.4.1. Εισαγωγή.....	77
6.4.2. Η ολοκληρωμένη διαχείριση και η αειφόρος ανάπτυξη των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών συμπεριλαμβανομένων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών.....	77
α) Βάση για δράση.....	77
β) Στόχοι.....	78
γ) Δραστηριότητες.....	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Πατραϊκός κόλπος.....	80
7.1. Παρουσίαση του πατραϊκού κόλπου.....	80
7.2. Παράκτιες δυνατότητες στην περιοχή του πατραϊκού κόλπου.....	82
7.2.1. Γεωργία.....	82
7.2.2. Αλιεία.....	82
7.2.3. Μεταφορές.....	83
7.2.4. Οικιστική ανάπτυξη της Πάτρας.....	84
7.2.5. Βιομηχανία.....	85

7.3. Απειλές και επιβαρύνσεις από τις επεμβάσεις στην περιοχή.....	86
7.3.1. Ρύπανση.....	86
7.3.2. Σκουπίδια.....	86
7.3.3. Παράνομη αλίευση – υπεραλίευση.....	87
7.3.4. Τουριστική-οικιστική ανάπτυξη.....	87
7.3.5. Ναύαγια.....	87
7.3.6. Διάβρωση.....	88
7.4. Τρόποι αντιμετώπισης.....	88
7.5. Στάση της δημόσιας διοίκησης	90
7.6. Φορείς-όργανα διαχείρισης της ευρύτερης περιοχής του πατραϊκού.....	91
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	94
Ελληνική βιβλιογραφία.....	94
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	94
Διαδικτυακές πηγές.....	96
Επιστημονικά άρθρα-δημοσιεύσεις.....	97
Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής.....	97
Διπλωματικές εργασίες.....	97
Άλλες πηγές.....	98

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Πραγματοποιήθηκε μεγάλη προσπάθεια εύρεσης, συλλογής και ανάλυσης στοιχείων που βοηθούν στην τεκμηρίωση της διπλωματικής εργασίας. Οι γνώσεις και οι εμπειρίες των προηγούμενων εξαμήνων αξιοποιούνται και χρησιμεύουν από την αρχή της έρευνας.

Ολοκληρώνοντας τη συγγραφή της, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου και επόπτη αυτής της εργασίας κ. Σωτήρη Θεοδωρόπουλο για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα μελέτης αλλά και για τις συμβουλές, τις παρατηρήσεις και την ουσιαστική υποστήριξη της προσπάθειάς μου.

Επίσης, ευχαριστώ τους καθηγητές μου που με τη διδασκαλία τους, κατά τη διάρκεια των σπουδών μου, με βοήθησαν να κατανοήσω γνωστικά αντικείμενα τα οποία μου ήταν εντελώς άγνωστα και μου παρείχαν σημαντικά δεδομένα για την παρούσα εργασία.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμφοιτητές μου για τους προβληματισμούς που μοιραστήκαμε στη διάρκεια των μαθημάτων, τους φίλους μου που με ενθάρρυναν ο καθένας με τον τρόπο του στην προσπάθειά μου.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην οικογένεια μου για την υποστήριξη και τη συμπαράσταση της σε όλη την πορεία της προσπάθειάς μου για την ολοκλήρωση της εργασίας μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα «Πράσινη Βίβλος της Ε.Ε. 2006, Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών», θα γίνει προσπάθεια να αναλυθεί το φαινόμενο της Πράσινης Βίβλου και η λειτουργία της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών, ώστε αρχικά να κατανοηθούν οι μηχανισμοί κάτω από τους οποίους μπορεί να λειτουργήσει κάθε διαχειριστική ενέργεια στα παράκτια συστήματα, θα εξεταστούν λύσεις και προτάσεις.

Πιο συγκεκριμένα, θα μελετήσω την περίπτωση του Πατραϊκού με σκοπό την κατανόηση των μηχανισμών υποβάθμισης της παράκτιας περιοχής, τη συμβολή και τη βαρύτητα των κοινωνικών, οικονομικών και γεωπολιτικών παραγόντων στη δημιουργία του προβλήματος καθώς και στη μελλοντική συμβολή τους για αναπτυξιακή δράση.

ABSTRACT

In the context of my diplomatic work on << EU Green Paper 2006, Integrated Management of Coastal Zones >> I will attempt to analyze the phenomenon of the Green Paper and the operation of the Integrated Management of Coastal Zones, in order to understand the mechanisms under which can serve any administrative action in coastal systems, solutions and suggestions will be addressed.

More specifically, I will study the case of Patraikos with a view to understanding the mechanisms of deterioration of the coastal region, the contribution and the importance of social, economic and geopolitical factors in creating the problem and their future contribution to development action.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή

Τον Ιούνιο του 2006, η Επιτροπή δημοσίευσε μια Πράσινη Βίβλο σχετικά με τις διάφορες πτυχές μιας μελλοντικής κοινοτικής θαλάσσιας πολιτικής. Η Πράσινη Βίβλος τονίζει την ταυτότητα και την ηγετική θέση της Ευρώπης στο θαλάσσιο χώρο, την οποία πρέπει να διατηρήσει σε μια περίοδο κατά την οποία οι πιέσεις που ασκούνται στο περιβάλλον απειλούν τη βιωσιμότητα των θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Η θαλάσσια πολιτική πρέπει επομένως να αποσκοπεί στην επίτευξη ενός καινοτόμου, ανταγωνιστικού και φιλικού προς το περιβάλλον κλάδου θαλάσσιας οικονομίας. Εκτός από τις θαλάσσιες δραστηριότητες, η προτεινόμενη προσέγγιση αφορά την ποιότητα ζωής στις παράκτιες περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό η Πράσινη Βίβλος ασχολείται με νέα εργαλεία και νέους τρόπους διακυβέρνησης θεμάτων που αφορούν τη θάλασσα.

Η Παράκτια ζώνη αποτελεί ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο οικοσύστημα αλλά και μια περιοχή που οι άνθρωποι, σε παγκόσμιο επίπεδο, προτιμούν όλο και περισσότερο να εγκατασταθούν και να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα που αυτή προσφέρει. Η μελέτη λοιπόν της παράκτιας ζώνης είναι μια πολυσύνθετη διαδικασία η οποία στις μέρες μας είναι επιτακτική λόγω της αυξημένης εκμετάλλευσης της στοχεύοντας στην άμβλυνση των δυσμενών επιπτώσεων.

Στην παρούσα εργασία έγινε μια προσπάθεια να μελετηθούν τα παραπάνω φαινόμενα και συγκεκριμένα στην περίπτωση του Πατραϊκού κόλπου. Η εργασία διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής:

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη νέα θαλάσσια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Ναυτιλία. Στη συνέχεια εξετάζονται οι βασικές αρχές της Πράσινης Βίβλου, η φιλοσοφία και η καινοτομία της.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η σημασία των παράκτιων ζωνών, η διαχείριση και η προστασία τους. Εξετάζονται επίσης οι δραστηριότητες και οι νομοθετικές ρυθμίσεις για τον ελληνικό παράκτιο χώρο.

Στο τέταρτο κεφάλαιο μελετάται η διεθνής δραστηριότητα σχετικά με τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Συγκεκριμένα περιγράφεται το πλαίσιο της πολιτικής Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών στην Ευρώπη, τη Βαλτική Θάλασσα, την Καραϊβική και την Αυστραλία. Επίσης διερευνάται το Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου και η έκθεση των Ηνωμένων Εθνών.

Στο πέμπτο κεφάλαιο εξετάζεται η περίπτωση του Πατραϊκού κόλπου. Γίνεται η παρουσίαση του και αναλύονται οι παράκτιες δραστηριότητες και οι φορείς διαχείρισής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Νέα θαλάσσια πολιτική της ευρωπαϊκής ένωσης για τη ναυτιλία

2.1.Εισαγωγή

Η εξυπηρέτηση των μεταφορικών αναγκών συνεπάγεται την παραγωγή συνεπειών στο περιβάλλον. Η αλόγιστη ανάπτυξη των μεταφορών κατά το παρελθόν, σε συνδυασμό με τη διαρκή αύξηση της ζήτησης για μεταφορές, ζημίωσαν και ζημιώνουν το περιβάλλον με ανεπανόρθωτο τρόπο. Οι μεταφορές ευθύνονται για συμφορήσεις, ατυχήματα και ηχητικές οχλήσεις, που επηρεάζουν σοβαρά την ανθρώπινη υγεία και δραστηριότητα, ενώ συνεπάγονται σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό κόστος.

Στο πλαίσιο αυτό, η ενίσχυση των θαλάσσιων και συνδυασμένων μεταφορών διαφαίνεται ως μια ουσιαστική εναλλακτική πρόταση για το ευρωπαϊκό μεταφορικό σύστημα, η οποία έχει ήδη ενσωματωθεί σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού στην ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών. Πέραν όμως αυτού του στόχου, η εξέλιξη των επιμέρους στοιχείων της πολιτικής για το θαλάσσιο χώρο υποδηλώνει σαφώς την πρόθεση για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στη συγκεκριμένη τομεακή πολιτική.

2.2. Η περιβαλλοντική διάσταση στο σχεδιασμό της ευρωπαϊκής πολιτικής για τις μεταφορές στο θαλάσσιο εμπόριο

2.2.1. Πολιτική μεταφορών και θαλάσσιος χώρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ευρωπαϊκή πολιτική για τις μεταφορές καλείται να ανταποκριθεί σε ένα απαιτητικό περιβάλλον που προσδιορίζεται από νέα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα, αυξημένη μεταφορική ζήτηση, νέες υπηρεσίες και τεχνολογικές εξελίξεις. Η πολιτική αναζητά λύσεις, οι οποίες θα διασφαλίζουν τη μεταφορική επάρκεια και την οικονομική αποδοτικότητα του συστήματος, ενώ θα εγγυώνται παράλληλα υψηλή περιβαλλοντική προστασία.

Ο στόχος αυτός προσλαμβάνει ακόμη μεγαλύτερη αξία στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπου η οργάνωση αποτελεσματικών μεταφορών και η ανάπτυξη των μεταφορικών δικτύων αποτελούν αδήριτη αναγκαιότητα.¹ Η πύκνωση των μεταφορικών ροών και η αύξηση των φόρτων αποτελούν επακόλουθο της αύξησης των μεταφορικών αναγκών για την εξυπηρέτηση των σύγχρονων παραγωγικών και καταναλωτικών προτύπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ανάπτυξη της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, όπως άλλωστε για την ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων των κρατών-μελών της με τρίτα κράτη στην ευρύτερη περιφέρειά της.

Οι οικονομικές απαιτήσεις και συμπεριφορές συγκροτούν ένα μεταφορικό χώρο, ο οποίος διέπεται από συγκεκριμένους νόμους και μηχανισμούς της αγοράς. Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών αποσκοπεί στην οριοθέτηση και συγκρότηση του ευρωπαϊκού μεταφορικού συστήματος σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, που διέπεται από αρχές, κανόνες, πολιτικές επιταγές και στόχους. Η πολιτική μεταφορών προσλαμβάνει κατά συνέπεια ένα νέο περιεχόμενο, αλλά και μια εντελώς διαφορετική ποιότητα.

¹ Βλ. επίσης Χ. Πλατιά, Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο σχεδιασμό των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών. Η περίπτωση των θαλασσιών διαδρόμων, στο έργο: Αειφορία και Περιβάλλον. Ο νησιωτικός χώρος, Γρ. Ι. Τσάλτας (επιμ.), Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2005, σ. 213-220.

Η ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών και η προσπάθεια διασύνδεσης των μεταφορικών τρόπων εντάσσονται στο πλαίσιο αυτό. Η θαλάσσια μεταφορά ανταποκρίνεται ως μεταφορικός τρόπος στις σύγχρονες απαιτήσεις και προσιδιάζει στο κυρίαρχο παράδειγμα της αειφόρου ανάπτυξης. Οι συνδυασμένες μεταφορές επιτρέπουν την αξιοποίηση των διαφορετικών πλεονεκτημάτων των διαφορετικών μέσων, ενώ συμβάλλουν ουσιαστικά στην οργάνωση μεταφορών στη βάση αειφόρων προτύπων, ειδικότερα δε όταν οι θαλάσσιες μεταφορές αποτελούν το κύριο τμήμα της διαδρομής.

Σε επίπεδο στοχοθέτησης είναι πλέον κυρίαρχη η αντίληψη ότι οι προσπάθειες πρέπει να εστιασθούν αφενός στην περεταίρω αύξηση του μεριδίου των θαλάσσιων μεταφορών στο σύνολο της μεταφορικής αγοράς και αφετέρου στην προώθηση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στο σχεδιασμό της πολιτικής για τις μεταφορές στο θαλάσσιο χώρο². Η επιδίωξη αειφόρων προτύπων με το 5ο και το 6ο Πρόγραμμα Δράσης της Κοινότητας για το Περιβάλλον³, τη Θεματική Στρατηγική για το Θαλάσσιο Περιβάλλον⁴, τη στρατηγική της Λισσαβώνας⁵ και τη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη⁶, συγκροτεί μια ευνοϊκή συγκυρία για την πραγμάτωση των στόχων, καθώς προδιαγράφει τις κατευθύνσεις

² Βλ. Communication COM (1998) 333 from the Commission of 27th May 1998 "Partnership for Integration: A Strategy for Integrating the Environment into EU Policies", καθώς επίσης Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Cardiff 15 και 16 Ιουνίου 1998, Συμπεράσματα της Προεδρίας, Cardiff, 1998. Βλ. ακόμη Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής COM (2004) 394 τελικό της 1ης Ιουνίου 2004 «Ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών μελημάτων σε άλλους τομείς πολιτικής – Απολογισμός της διαδικασίας του Cardiff», Βρυξέλλες 2004.

³ Ψήφισμα του Συμβουλίου και των εκπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου, της 1ης Φεβρουαρίου 1993, σχετικά με το κοινοτικό πρόγραμμα πολιτικής και δράσεως σε θέματα περιβάλλοντος και βιώσιμης ανάπτυξης, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, C 138, 17.05.1993, σ 1. Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2002, για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L 242, 10.09.2002, σ. 1.

⁴ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής COM(2005)504 τελικό της 24ης Οκτωβρίου 2005 «Θεματική Στρατηγική για την Προστασία και Διατήρηση του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος» και στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης http://ec.europa.eu/environment/water/marine/index_en.htm (19-12-2007).

⁵] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας 23 και 24 Μαρτίου 2000, Συμπεράσματα της Προεδρίας, Λισσαβώνα 2000, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών 22 και 23 Μαρτίου 2005, Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες, 2005 και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών 16 και 17 Ιουνίου 2005, Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες 2005.

⁶] Βλ. Communication COM (2001) 264 from the Commission of 15th May 2001 "A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development" (Commission's proposal to the Gothenburg European Council), καθώς επίσης Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Göteborg 15 και 16 Ιουνίου 2001, Συμπεράσματα της Προεδρίας, Göteborg 2001. Βλ ακόμη Communication COM (2002) 82 final from the Commission of the 13th February 2002 "Towards a Global Partnership for Sustainable Development", Communication COM (2005) 37 from the Commission of 9th February 2005 "The 2005 Review of the EU Sustainable Development Strategy: Initial Stocktaking and Future Orientations" και Communication COM (2005) 658 final from the Commission of 13th February 2005 "On the Review of the Sustainable Development Strategy. A platform for Action". Βλ., τέλος, τη Δήλωση Σχετικά με τις Κατευθυντήριες Αρχές της Αειφόρου Ανάπτυξης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών 16 και 17 Ιουνίου 2005, Συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες 2005 (Παράρτημα Ι).

της πολιτικής, ενώ δημιουργεί μια ισχυρή δυναμική στο σύστημα για την περαιτέρω ανάπτυξη του.

Από την άλλη πλευρά, σε επίπεδο σχεδιασμού, διαφαίνεται μια σαφής πρόθεση συναρμογής μιας σειράς επιμέρους και αποσπασματικών στοιχείων της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών, καθώς επίσης μια στοχευμένη προσπάθεια ανάπτυξης μιας ναυτιλιακής πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ενδιάμεση αναθεώρηση της Λευκής Βίβλου για τις μεταφορές⁷ και η Πράσινη Βίβλος για τη Ναυτιλιακή Πολιτική της Κοινότητας⁸ καθώς επίσης η δρομολόγηση μιας ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση⁹, καλούνται να οριοθετήσουν τον προβληματισμό γύρω από την ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών.

Συνολικά, διαπιστώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποδυθεί τα τελευταία χρόνια σε μια προσπάθεια συστηματικής προσέγγισης των μεταφορών στο θαλάσσιο χώρο και τη διαμόρφωση συγκροτημένης πολιτικής. Η ιδιαίτερη φύση και ο χαρακτήρας της ναυτιλιακής δραστηριότητας, που προσιδιάζουν σε πρακτικές αυτορύθμισης και σχετικά μεγάλης ελευθερίας επιλογών, λειτούργησαν στο παρελθόν ως εμπόδιο για συγκεκριμένες ρυθμίσεις και την ανάπτυξη μιας πολιτικής, ώστε επιβλήθηκαν μόνο περιοριστικοί όροι και κανόνες, όπου αυτό ήταν απολύτως απαραίτητο και βεβαίως μετά από σθεναρή αντίσταση των οργανωμένων συμφερόντων στο χώρο της ναυτιλιακής βιομηχανίας. Εξάλλου, η Κοινότητα συμβιβάστηκε με την πρωτοκαθεδρία του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού και ένα παθητικό, παρακολουθητικό ρόλο στις εξελίξεις στο χώρο των θαλάσσιων μεταφορών και της ναυτιλίας. Στα νέα στοιχεία πολιτικής είναι κυρίαρχη η βούληση για μια ενεργή πλέον παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για ανάληψη ίδιας δράσης στο εν λόγω πεδίο. Ο σχεδιασμός του συστήματος καλείται να εξυπηρετήσει ακριβώς αυτόν το στόχο με σαφήνεια και αποφασιστικότητα.

2.2.2. Η παραγωγή πολιτικής

Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών κινείται στη βάση συγκεκριμένων μηχανισμών και διαδικασιών που επιτρέπουν τη σύνθεση των επιμέρους συμφερόντων και τη μετουσίωσή της σε νομικές και πολιτικές κατηγορίες. Υπό το βάρος της πίεσης της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και υπό το πρίσμα της ανάπτυξης της επιστημονικής γνώσης στο πεδίο του περιβάλλοντος, η πολιτική κινείται τα τελευταία χρόνια

⁷] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2006) 314 της 22ας Ιουνίου 2006 «Η Ευρώπη σε συνεχή κίνηση - Βιώσιμη κινητικότητα στην ήπειρό μας - Ενδιάμεση εξέταση της Λευκής Βίβλου του 2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις μεταφορές». Βλ. επίσης σχετικά στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης http://ec.europa.eu/transport/transport_policy_review/index_en.htm (19-12-2007).

⁸ Πράσινη Βίβλος COM (2006) 275 τελικό της 7ης Ιουνίου 2006, Προς μια μελλοντική Θαλάσσια, Πολιτική για την Ένωση: Ένα Ευρωπαϊκό όραμα για τους ωκεανούς και τις θάλασσες «Πόσο άστοχο είναι να ονομάζουμε τον πλανήτη αυτό Γη, όταν είναι σαφέστατα Ωκεανός», φράση που αποδίδεται στον συγγραφέα Arthur C. Clarke. Βλ. επίσης στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy_en.html#com (19-12-2007).

⁹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2007) 575 τελικό της 10ης Οκτωβρίου 2007 «Μια ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση», καθώς και την Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2007) 574 τελικό της 10ης Οκτωβρίου 2007 «Συμπεράσματα από τη διαβούλευση για μια ευρωπαϊκή Θαλάσσια Πολιτική». Βλ. επίσης Commission Staff Working Document SEC (2007) 1278, accompanying document to the Communication COM (2007) 575 final.

ολόένα και περισσότερο προς την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις μεταφορές. Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλλαν εξάλλου, προφανώς με τραγικό τρόπο, και τα ατυχήματα των πετρελαιοφόρων EPIKA και PRESTIGE με την περιβαλλοντική καταστροφή που ακολούθησε.¹⁰ Στο επίπεδο των κοινοτικών οργάνων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαδραματίζει έναν κινητήριο ρόλο στην παραγωγή πολιτικής. Εισάγει καινοτόμα στοιχεία στο σύστημα και επιδιώκει με προσήλωσή και πειστικότητα την ενσωμάτωσή τους. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων η επικράτηση των στοιχείων αυτών οφείλεται, πέραν της διαπραγματευτικής δεινότητας της Επιτροπής, στη γενικότερη αναγνώριση από τα κράτη-μέλη και τους εμπλεκόμενους στο χώρο των μεταφορών της σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας των καινοτομιών αυτών για την προαγωγή των στόχων. Οι καινοτομίες που εισάγονται από την Επιτροπή εμφανίζουν ένα υψηλό βαθμό διασύνδεσης και αλληλεξάρτησης, ενώ εντάσσονται σε ολοκληρωμένα πακέτα λύσεων, ώστε τα επιμέρους στοιχεία προωθούνται παράλληλα και ταυτόχρονα, ίσως όμως ακριβώς για το λόγο αυτό και ευκολότερα.

2.2.3. Το πλαίσιο της μελλοντικής πολιτικής

Οι βασικές κατευθύνσεις της μελλοντικής πολιτικής για τις μεταφορές έχουν ήδη τεθεί, ενώ έχει δρομολογηθεί μια αειφόρος προοπτική, η οποία θα πρέπει στο μέλλον να ενισχυθεί. Για την ουσιαστική συμπερίληψη της περιβαλλοντικής διάστασης στο μελλοντικό σχεδιασμό της ευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών και ειδικότερα την ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών απαιτούνται:

- Η ύπαρξη σαφούς πολιτικής βούλησης και αποφασιστικότητας για τη στήριξη και υλοποίηση των πολιτικών επιλογών που έχουν διατυπωθεί σε μια σειρά ώριμων προγραμματικών κειμένων των τελευταίων χρόνων, όπως τη Λευκή Βίβλο για την Πολιτική των Μεταφορών, την Πράσινη Βίβλο για τη Μελλοντική Ναυτιλιακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, τη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη, το Πέμπτο και το Έκτο Πρόγραμμα Δράσης της Κοινότητας για το Περιβάλλον και τη Θεματική Στρατηγική για το Θαλάσσιο Περιβάλλον.
- Η ενθάρρυνση των κρατών-μελών να ενισχύσουν τις πολιτικές τους και να επανασχεδιάσουν τις επενδύσεις τους προς την κατεύθυνση της στήριξης των θαλάσσιων και συνδυασμένων μεταφορών, όπου σημαντικός ρόλος επιφυλάσσεται στην ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών και αναδομών και στη διασύνδεση των λιμένων με την ενδοχώρα και τα Διευρωπαϊκά και Πανευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.
- Η προτεραιότητα στην ανάπτυξη μιας ποιοτικής ναυτιλίας με συγκεκριμένες προδιαγραφές και ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπου η ανταγωνιστικότητα αντιμετωπίζεται στη βάση της παροχής μεταφορικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, ενώ το κόστος αποτελεί ένα κυρίαρχο αλλά όχι τον αποκλειστικό παράγοντα.
- Η ενίσχυση της συνοχής της πολιτικής για το περιβάλλον και της πολιτικής των μεταφορών, όπως επίσης η ενίσχυση της διαδικασίας του Cardiff, με την ανάληψη συγκεκριμένων, ποσοτικοποιημένων στόχων και της σαφούς δέσμευσης των κρατών-μελών και των εμπλεκόμενων φορέων για την υλοποίησή τους. Παράλληλα με την παροχή ικανών κινήτρων προς τη ναυτιλιακή βιομηχανία, η προώθηση αυτοδεσμευτικών συμφωνιών με τους

¹⁰ Βλ. Χ. Πλατιά, Περιβαλλοντικές κρίσεις και ασφάλεια στη θάλασσα. Πολιτική και παραγωγή δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο ηλεκτρονικό περιοδικό: Νόμος και Φύση, Νοέμβριος 2004, στην ιστοσελίδα <http://www.nomosphysis.org.gr> (19-12-2007).

φορείς της ναυτιλίας θα μπορούσε να αποτελέσει ένα κατάλληλο εργαλείο προς αυτή την κατεύθυνση.

- Η ενίσχυση επιμέρους στοιχείων και διαδικασιών που αφορούν στην εφαρμογή των νομοθετικών ρυθμίσεων στο πεδίο των θαλάσσιων μεταφορών, συμπεριλαμβανομένου και του ελέγχου της εφαρμογής τους, δεδομένου ότι η επαρκής και ουσιαστική εφαρμογή διασφαλίζει σε σημαντικό βαθμό την αποτελεσματικότητα του συστήματος.
- Η βελτίωση της πρόσβασης των φορέων οργανωμένων συμφερόντων που εμπλέκονται στο χώρο των μεταφορών στο σχεδιασμό και τη λήψη μέτρων για το θαλάσσιο χώρο, με στόχο την ανάδειξη των επιμέρους συμφερόντων και την επίτευξη καλύτερης πολιτικής, αλλά και την ουσιαστική βελτίωση των προϋποθέσεων για την υλοποίηση της. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη πρόσθετων μέτρων που θα αποβλέπουν στη συνεργασία των φορέων, αλλά και στην κατανόηση των εκατέρωθεν θέσεων και απόψεων, ενώ ειδική μέριμνα οφείλει να ληφθεί για το συντονισμό τους.
- Η προώθηση της έννοιας των “maritime cluster”, ως μέσου για την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενοι στο χώρο των θαλάσσιων μεταφορών, την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας του κλάδου, αλλά επίσης την ενδυνάμωση της βιώσιμης ανάπτυξης με την υιοθέτηση περιβαλλοντικά αποδεκτών λύσεων από το σύνολο της ναυτιλιακής και λιμενικής κοινότητας και την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης.
- Η ανάπτυξη της έρευνας στο πεδίο του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των θαλάσσιων μεταφορών, με την αξιοποίηση της πλατφόρμας που παρέχεται από το Έβδομο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Έρευνα και την Καινοτομία, κατά τρόπο ώστε να προαχθεί η επιστημονική γνώση και να δημιουργηθεί ένα στέρεο επιστημονικό υπόβαθρο, το οποίο θα αποτελέσει βασική εισροή στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής και των επιμέρους δράσεων
- Η προώθηση της χρήσης νέων τεχνολογιών στη ναυπηγική, τα καύσιμα και τις διαδικασίες logistics, καλείται να συμπληρώσει την προσέγγιση.
- Η εξεύρεση ικανοποιητικών λύσεων σε μια σειρά επιμέρους ζητήματα που αφορούν στις θαλάσσιες μεταφορές, όπως για παράδειγμα η διαχείριση των καταλοίπων που παράγονται από πλοία και ο περιορισμός της εκπομπής αέριων ρύπων.
- Η εξασφάλιση στέρεας και ικανής οικονομικής βάσης της πολιτικής, η ισχυροποίηση του οπλοστασίου της Ένωσης αναφορικά με σχετικά προγράμματα και δράσεις και η κατά προτεραιότητα αντιμετώπιση των έργων που αφορούν στη στροφή των μεταφορών προς θαλάσσια μέσα, καθώς επίσης στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας και της ασφάλειας των θαλάσσιων μεταφορών.

Τα στοιχεία αυτά συνιστούν σημαντικές προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην πολιτική των θαλάσσιων μεταφορών. Η ικανοποίησή τους, αλλά και η μεταξύ τους σχέση θα προσδιορίσουν αναμφίβολα το βαθμό και την ποιότητα της ενσωμάτωσης, συνεπώς και την επιτυχία του συστήματος προς αυτή την κατεύθυνση. Η ευρωπαϊκή πολιτική, όπως και η πολιτική των κρατών-μελών, καλούνται συνεπώς να εστιάσουν τις προσπάθειες και τα διαθέσιμα μέσα προς το στόχο αυτό, ενώ ο σχεδιασμός θα πρέπει να ανταποκριθεί με σαφήνεια και πληρότητα, αλλά επίσης να ενσωματώσει ως εισροή προγραμματισμού διαρθρωτικές αδυναμίες και αντιστάσεις, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν προσκόμματα σε αυτή την πορεία.

2.3.Θαλάσσια στρατηγική για τη ναυτιλία

Από τη φύση τους οι θάλασσες και οι ωκεανοί αποτελούν διεθνείς περιοχές και ως εκ τούτου προϋποθέτουν διακρατικές συνεργασίες και προσεγγίσεις. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση

υπάρχουν θαλάσσιες περιοχές (Βόρεια Θάλασσα, Βαλτική, Μαύρη Θάλασσα, Μεσόγειος) με μεγάλη αξία, από την άποψη της ιχθυοπαραγωγής και του τουρισμού, που πρέπει να τύχει προστασίας. Για το σκοπό αυτό διαμορφώθηκε η Οδηγία Πλαίσιο 2008/56/EK για τη Θαλάσσια Στρατηγική, η οποία στοχεύει στην προαγωγή της αειφόρου χρήσης των θαλασσών, στη διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και στην προστασία των βασικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται οι κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα. Προκειμένου να επιτευχθεί ο γενικός αυτός στόχος η Οδηγία καλεί τα Κράτη Μέλη να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα και να εφαρμόσουν τις απαραίτητες θαλάσσιες στρατηγικές, ώστε να επιτύχουν ή να διατηρήσουν την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2020. Η Οδηγία καθορίζει τους κοινούς στόχους, ωστόσο η επιλογή των κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων επαφίεται στα επί μέρους Κράτη-Μέλη σε αναγνώριση της ποικιλίας καταστάσεων, προβλημάτων και αναγκών στις επί μέρους θαλάσσιες περιοχές. Τα Κράτη Μέλη που μοιράζονται μια θαλάσσια περιοχή καλούνται να αναπτύξουν από κοινού στρατηγικές με συντονισμό των δράσεων και σε συνεργασία με τρίτες χώρες της περιοχής. Όσο είναι δυνατόν τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να συνεργασθούν στα πλαίσια υφισταμένων περιφερειακών συνθηκών συνεργασίας, όπως π.χ. η Συνθήκη της Βαρκελώνης για τη Μεσόγειο.

Με το [N. 3983/2011](#) «Εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την οδηγία 2008/56/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 2008 και άλλες διατάξεις» ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία η Οδηγία 2008/56 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη θαλάσσια στρατηγική, η οποία αποτελεί τον περιβαλλοντικό πυλώνα της μελλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο θέμα αυτό. Στόχος είναι η διατήρηση και αποκατάσταση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος έως το έτος 2020. Για την επίτευξη του στόχου αυτού απαιτούνται συγκεκριμένες δέσμες δράσεων οι οποίες θα πρέπει να ολοκληρώνονται βάσει ενός δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος.

Το επιχειρησιακό σκέλος για την εφαρμογή του νόμου ανατίθεται στην Ειδική Γραμματεία Υδάτων του ΥΠΕΚΑ. Για την υποστήριξη του έργου της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων, συστήνεται Γνωμοδοτική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων, προκειμένου να διασφαλίζεται η τεκμηρίωση, η συναίνεση και η συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων του δημόσιου τομέα, των παραγωγικών τάξεων, των οικείων ΟΤΑ, των περιβαλλοντικών οργανώσεων, του διευθύνοντος οργάνου της Περιφερειακής Σύμβασης για την Προστασία της Μεσογείου (Σύμβασης Βαρκελώνης) και των επιστημονικών φορέων.

Ανώτατο πολιτικό όργανο για την εφαρμογή του νόμου είναι η Εθνική Επιτροπή Θαλάσσιας Περιβαλλοντικής Στρατηγικής με κύριες αρμοδιότητες τη χάραξη της πολιτικής για τη διαχείριση και προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τη διασφάλιση σε ανώτερο πολιτικό επίπεδο του αναγκαίου συντονισμού των εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων και την εναρμόνιση των δράσεων τους σύμφωνα με τους στόχους του νομοσχεδίου.

2.3.1. Συνθήκη της Βαρκελώνης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι χώρες που περιβάλλουν την Μεσόγειο είναι συμπράττοντα μέρη της Σύμβασης αυτής, η οποία εφαρμόζεται μέσω του Μεσογειακού Προγράμματος Δράσης (Mediterranean Action Plan) και διαμορφώνει πολιτικές και στρατηγικές για την προστασία της βιοποικιλότητας και του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος. Σε

αναγνώριση της σημασίας της κλιματικής αλλαγής για την περιοχή της Μεσογείου, το 2008 τα κράτη της Σύμβασης της Βαρκελώνης υπέγραψαν το Πρωτόκολλο για μια Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης της Μεσογείου, θέτοντας ως προτεραιότητα την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η διακήρυξη του Marrakesh, που υιοθετήθηκε από τη Σύμβαση της Βαρκελώνης τον Νοέμβριο του 2009, επισημαίνει την ανάγκη για άμεση δράση προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι σοβαρές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα οικοσυστήματα και στους πόρους.

2.4. Πράσινη βίβλος για τους λιμένες και τις θαλάσσιες υποδομές

2.4.1. Ορισμός πράσινης βίβλου

Τον Ιούνιο του 2006, η Επιτροπή δημοσίευσε μια Πράσινη Βίβλο σχετικά με τις διάφορες πτυχές μιας μελλοντικής κοινοτικής θαλάσσιας πολιτικής. Η Πράσινη Βίβλος τονίζει την ταυτότητα και την ηγετική θέση της Ευρώπης στον θαλάσσιο χώρο, την οποία πρέπει να διατηρήσει σε μια περίοδο κατά την οποία οι πιέσεις που ασκούνται στο περιβάλλον απειλούν τη βιωσιμότητα των θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Η θαλάσσια πολιτική πρέπει επομένως να αποσκοπεί στην επίτευξη ενός καινοτόμου, ανταγωνιστικού και φιλικού προς το περιβάλλον κλάδου θαλάσσιας οικονομίας. Εκτός από τις θαλάσσιες δραστηριότητες, η προτεινόμενη προσέγγιση αφορά την ποιότητα ζωής στις παράκτιες περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό, η Πράσινη Βίβλος ασχολείται με νέα εργαλεία και νέους τρόπους διακυβέρνησης θεμάτων που αφορούν τη θάλασσα.

Η Πράσινη Βίβλος εντάσσεται άμεσα στη [στρατηγική της Λισσαβόνας](#). Στόχος είναι η επίτευξη αιεφόρου ανάπτυξης με τη συμφιλώση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης της αξιοποίησης των πόρων των ωκεανών και των θαλασσών. Για το λόγο αυτό, οι πόροι αυτοί πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησης.

Οι θαλάσσιες δραστηριότητες αποτελούν έναν σημαντικό τομέα για τη στρατηγική της Λισσαβόνας, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της θαλάσσιας οικονομίας. Εκτιμάται ότι οι τομείς οι οποίοι συνδέονται με την εκμετάλλευση των θαλάσσιων πόρων αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεταξύ 3-5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση καταλαμβάνει την πρώτη θέση σε παγκόσμιο επίπεδο, στους εξής τομείς:

- θαλάσσιες μεταφορές (χάρη στο μέγεθος των εμπορικών συναλλαγών διά θαλάσσης)·
- παράκτιος τουρισμός (χάρη στο γεγονός ότι τα δύο τρίτα των συνόρων της Ένωσης βρέχονται από θάλασσες)·
- προμήθεια ενεργειακών πόρων στην ανοικτή θάλασσα (χάρη στους πόρους πετρελαίου και φυσικού αερίου της Βόρειας Θάλασσας)·
- ναυπηγική τεχνολογία (χάρη στην κατασκευή πλοίων τα οποία διακρίνονται από πλευράς πολυπλοκότητας, ασφάλειας και περιβαλλοντικών επιπτώσεων)·
- συναφείς υπηρεσίες (χάρη στην ανάπτυξη τεχνογνωσίας στον τομέα της θαλάσσιας τεχνολογίας).

Επιπλέον, η ΕΕ κατέχει ηγετική θέση σε πολλούς τομείς με αναπτυξιακό δυναμικό, όπως η κατασκευή κρουαζιερόπλοιων, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και οι λιμένες.

Έχει μεγάλη σημασία να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα σε αυτούς τους τομείς οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικότατο κοινωνικοοικονομικό ρόλο. Για το λόγο αυτό, η Πράσινη Βίβλος εξετάζει τους παράγοντες που συνδέονται με την ανταγωνιστικότητα: την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τις επιστημονικές γνώσεις για όλες τις πτυχές που συνδέονται με τους ωκεανούς, την καινοτομία και την τεχνογνωσία του εργατικού δυναμικού.

2.4.2.Πλαίσιο-φιλοσοφία πράσινης βίβλου

Η θαλάσσια πολιτική εντάσσεται στη στρατηγική της Λισσαβόνας, προτείνοντας την αξιοποίηση των συνεργιών μεταξύ της περιφερειακής πολιτικής και των πολιτικών της αλιείας, της έρευνας και της καινοτομίας, των επιχειρήσεων, των θαλάσσιων μεταφορών, του περιβάλλοντος και της ενέργειας για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

Επιπλέον, η Επιτροπή εξήγγειλε στους στρατηγικούς στόχους της για την περίοδο 2005-2009, την κατάρτιση μιας συνολικής θαλάσσιας πολιτικής, ήτοι μιας πολιτικής η οποία στοχεύει στην αύξηση και στη δημιουργία θέσεων εργασίας, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία μιας ισχυρής, αναπτυσσόμενης, ανταγωνιστικής και βιώσιμης θαλάσσιας οικονομίας, εναρμονισμένης με το θαλάσσιο περιβάλλον.

Η Πράσινη Βίβλος καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμετάσχουν στην ανάπτυξη μιας διατομεακής θεώρησης των ωκεανών και των θαλασσών. Τα μέρη μπορούν να διαβιβάσουν έως τις 30 Ιουνίου 2007 τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή για τα θέματα που εθίγησαν. Μέχρι το τέλος του 2007, η Επιτροπή θα ολοκληρώσει τη διαδικασία με την εκπόνηση ανακοίνωσης, η οποία θα εμπεριέχει τις προτάσεις της για το μέλλον.

2.4.3.Το θαλάσσιο περιβάλλον

Το θαλάσσιο περιβάλλον αντιμετωπίζει, μεταξύ άλλων:

- την επιταχυνόμενη μείωση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας (με συνέπειες για την αξιοποίηση του δυναμικού της «γαλάζιας βιοτεχνολογίας»):
- την υπεραλίευση (με συνέπειες στην αλιεία)·
- την κλιματική αλλαγή (με συνέπειες στην αλιεία και στον παράκτιο τουρισμό)·
- τη ρύπανση από χερσαίες πηγές·
- την οξίνιση των θαλασσών·
- τη ρύπανση που οφείλεται σε απορρίψεις των πλοίων·
- τα ναυτικά ατυχήματα (λόγω ανεπαρκούς ασφάλειας στη θάλασσα).

Για τη μείωση των επιπτώσεων αυτών των φαινομένων στο περιβάλλον, η [Θεματική στρατηγική για το θαλάσσιο περιβάλλον](#) θα έχει ως στόχο:

- να ενισχυθεί η νομοθεσία που αφορά την θαλάσσια ασφάλεια·
- να καθιερωθεί η εκτίμηση των κινδύνων για την επεξεργασία πολιτικών στον τομέα αυτό·
- να υποστηριχθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες ώστε να εφαρμόσουν το «γενικό πρόγραμμα διαχείρισης του υδάτινου έρματος»·

2.4.4.Καινοτομία της πράσινης βίβλου

Η καινοτομία μπορεί να συμβάλει στην εξεύρεση λύσεων σε τομείς που βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη, όπως η ενέργεια και η κλιματική αλλαγή. Από τις λύσεις αυτές θα μπορούσαν να επωφεληθούν και τρίτες χώρες, εφόσον προσανατολίζονται προς μια αειφόρο ανάπτυξη· κατ' αυτό τον τρόπο θα μπορούσαν να αποτελέσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η αιολική ενέργεια, τα παλιρροϊκά ρεύματα και οι πόροι πετρελαίου και φυσικού αερίου βαθέων υδάτων μπορούν να αποτελέσουν νέες πηγές ενέργειας. Η δέσμευση του άνθρακα, η μείωση των εκπομπών NOx που προέρχονται από τα πλοία, η μετάβαση από τις οδικές μεταφορές στις θαλάσσιες, καθώς και το ένυδρο μεθάνιο μπορούν να συμβάλουν στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

2.4.5.Οι «συνεργατικοί σχηματισμοί» («clusters») και το κανονιστικό πλαίσιο

Ο ιδιωτικός τομέας μπορεί να οργανωθεί σε δίκτυα ναυτιλιακής αριστείας, τους λεγόμενους «συνεργατικούς σχηματισμούς», οι οποίοι αρθρώνονται γύρω από κοινά προγράμματα. Από την πλευρά του, ο νομοθέτης πρέπει να απλοποιήσει τη νομοθεσία, έτσι ώστε οι στόχοι μιας πολιτικής να μην έχουν καταστροφικές και αντιφατικές επιπτώσεις σε άλλους στόχους συναφείς με τη θάλασσα. Είναι ουσιαστικής σημασίας να επιτευχθεί ένα σταθερό και συνεκτικό κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο θα έχει την έγκριση όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Η Πράσινη Βίβλος αξιολογεί επίσης τους μηχανισμούς για την παροχή κινήτρων σε πλοιοκτήτες ή ακόμα την επιτήρηση της εφαρμογής των διεθνών κανόνων στην ανοικτή θάλασσα.

2.4.6.Νέα εργαλεία για τη διαχείριση των σχέσεων με τους ωκεανούς

Ένα ευρωπαϊκό δίκτυο δεδομένων όσον αφορά το θαλάσσιο περιβάλλον είναι απαραίτητο. Το δίκτυο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ήδη υπάρχοντα εθνικά δίκτυα. Στόχος του θα είναι η εναρμόνιση και η συλλογή δεδομένων τα οποία θα προέρχονται από ποικίλες πηγές και θα μπορούν να χρησιμοποιούνται σε μεγάλο αριθμό εφαρμογών. Εντάσσεται στο πλαίσιο του συστήματος «Παγκόσμια Παρακολούθηση του Περιβάλλοντος και της Ασφάλειας» GMES (). Η βελτίωση των δεδομένων και η διάδοσή τους σε πραγματικό χρόνο θα διευκολύνουν τη ναυσιπλοΐα και τον εντοπισμό παράνομων δραστηριοτήτων στη θάλασσα. Η ΕΕ τηρεί τις διατάξεις του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (EN) επί του θέματος. Η Πράσινη Βίβλος προτείνει επίσης να δημιουργηθεί ένα σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού προκειμένου να καταστεί δυνατή η συνύπαρξη διαφόρων δραστηριοτήτων κατά μήκος των ακτών και να αντιμετωπιστούν οι αβεβαιότητες των επενδυτών όσον αφορά την απόκτηση αδειών. Είναι σκόπιμο να καθοριστούν οι αρχές του χωροταξικού σχεδιασμού και να αντληθούν διδάγματα από την εμπειρία του Καναδά. Όσον αφορά την οικονομική στήριξη, η Πράσινη Βίβλος υπογραμμίζει την ανάγκη να βελτιωθούν τα δεδομένα σχετικά με το συνολικό επίπεδο της οικονομικής βοήθειας και να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο τα οικονομικά αυτά μέσα θα μπορούσαν να συμβάλουν στη θαλάσσια πολιτική.

2.4.7.Νέοι τρόποι διακυβέρνησης θεμάτων που αφορούν τη θάλασσα

Η διακυβέρνηση, η οποία εφαρμόζεται ανά τομέα ή γεωγραφική περιοχή, πρέπει να αντικατασταθεί από μια διατομεακή προσέγγιση η οποία θα έχει συνέπειες σε εθνικό, ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο.

Ορισμένα κράτη μέλη αναθέτουν ήδη πολλές κυβερνητικές αρμοδιότητες σε ενιαίες εθνικές αρχές. Ωστόσο τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ενισχύσουν την ενοποίηση στον τελωνειακό τομέα ή στον τομέα της ασφάλειας των εμπορευμάτων, κατά το παράδειγμα του Οργανισμού Διαχείρισης Εξωτερικών Συνόρων [Frontex](#) ή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια στη Θάλασσα. Η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής υπηρεσίας ακτοφυλακής και η υλοποίηση ενός κοινού θαλάσσιου χώρου για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που θα διέπεται από τους ίδιους κανόνες, αποτελούν άλλα προβλεπόμενα σχέδια.

Η ενοποίηση καθιστά δυνατή τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας. Καθιστά δε ορισμένα είδη εξοπλισμών ή ορισμένες τεχνολογίες, όπως τα συστήματα επιτήρησης των θαλασσών, πιο προσιτά.

Λόγω ορισμένων χαρακτηριστικών, η διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων μπορεί να γίνεται καλύτερα σε περιφερειακό επίπεδο. Το ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί να αναλάβει

την προάσπιση κοινών συμφερόντων, καθώς και την προμήθεια εργαλείων χωροταξικού σχεδιασμού και την εποπτεία της χρήσης τους.

Η κλιματική αλλαγή, η προστασία της βιοποικιλότητας, η παράνομη μετανάστευση, η πειρατεία, η πρόσβαση στην αγορά ναυτιλιακών υπηρεσιών που δεν εισάγει διακρίσεις και άλλα φαινόμενα υποχρεώνουν την Ένωση να μοιραστεί τις νέες αυτές ιδέες με τη διεθνή κοινότητα και να προβληματιστεί σχετικά με τις καλύτερες μεθόδους που μπορεί να χρησιμοποιήσει για να προωθήσει τη δική της θεώρηση των πραγμάτων.

2.4.8. Προστασία της θαλάσσιας κληρονομιάς και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης

Οι διάφοροι θαλάσσιοι κλάδοι πρέπει να συνεργάζονται με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης όσον αφορά τη θαλάσσια κληρονομιά και το ρόλο που διαδραματίζουν οι ωκεανοί και οι θάλασσες στη ζωή μας. Η Επιτροπή προτείνει ότι η εκπαίδευση πρέπει να αποτελέσει μοχλό δράσης. Μια θετικότερη εικόνα του ναυτικού επαγγέλματος θα διευκολύνει την πρόσληψη ναυτικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών

3.1.Ορισμός και σημασία των παράκτιων ζωνών

3.1.1.Ορισμός των παράκτιων ζωνών

Οι παράκτιες ζώνες είναι η μεταβατική περιοχή μεταξύ ξηράς και θάλασσας και όπως η λέξη υποδηλώνει είναι ζώνες με συγκεκριμένο πλάτος και εμβαδόν και όχι για μια γραμμή. Το πλάτος των παράκτιων ζωνών μεταβάλλεται από περιοχή σε περιοχή και καθορίζεται από την αλληλεπίδραση των θαλάσσιων και των χερσαίων διαδικασιών. Σε παγκόσμια κλίμακα το μέσο πλάτος του χερσαίου τμήματος των παράκτιων ζωνών υπολογίζεται σε 60 χλμ. Οι παράκτιες ζώνες έχουν έκταση μικρότερη από το 15% της συνολικής έκτασης της γης, όμως φιλοξενούν το 60% του συνολικού πλυθισμού της. Επιπλέον μόνο το 40% του συνολικού μήκους των ακτών είναι ευπρόσιτες και με καλό κλίμα ώστε να θεωρούνται κατοικήσιμες από τον άνθρωπο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι παράκτιες ζώνες να χαρακτηρίζονται από συγκεντρώσεις πληθυσμού και οικονομικές δραστηριότητες.

Οι παράκτιες ζώνες ορίζονται σαν οι μεταβατικές περιοχές μεταξύ ξηράς και θάλασσας επιδρούν άμεσα στις διαδικασίες της ξηράς και αντίστροφα. Ανάλογα με τον τύπο διαδικασιών που θα επιλέξουμε μπορούμε να δώσουμε διάφορους ορισμούς των παράκτιων ζωνών.

Απο άποψη λειτουργίας οι παράκτιες ζώνες αποτελούν το ευρύ σύνολο μεταξύ ξηράς και θάλασσας όπου διάφορες λειτουργίες παραγωγής, κατανάλωσης και ανταλλαγής εκδηλώνονται με γρήγορους και έντονους ρυθμούς.

Απο οικολογική άποψη, οι παράκτιες ζώνες ορίζονται σαν οι ζώνες ξηράς και του παρακείμενου θαλάσσιου χώρου (νερό και υπόβαθρο ξηράς κάτω από το νερό) στο οποίο η οικολογία και οι χρήσεις ξηράς επηρεάζουν άμεσα την οικολογία της θάλασσας και αντίστροφα. Από οικολογική άποψη, οι παράκτιες ζώνες είναι περιοχές δυναμικών βιογεωχημικών διεργασιών που έχουν περιορισμένη ικανότητα στην υποστήριξη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Απο γεωγραφική άποψη, το προς τη ξηρά όριο των παράκτιων ζωνών ορίζεται από το κλίμα και άλλους συναφείς παράγοντες. Από αυτόν τον ορισμό προκύπτει ότι το πλάτος των παράκτιων ζωνών είναι από την φύση του ασάφες.

Ωστόσο λόγω της ανάγκης για διαχείριση και σχεδιασμό του παράκτιου χώρου συναντούνται στη βιβλιογραφία και στον ερευνητικό χώρο προσπάθειες για να προσδιοριστούν με ακρίβεια οι έννοιες που διέπουν τον παράκτιο χώρο και γενικότερα το παράκτιο οικοσύστημα. Παρακάτω σημειώνονται κάποιοι ορισμοί που προσεγγίζουν το παράκτιο οικοσύστημα.

Η παράκτια ζώνη θεωρημένη ως ο χώρος στον οποίο το χερσαίο περιβάλλον επηρεάζει το θαλάσσιο περιβάλλον (ή λιμναίο, παραποτάμιο κλπ) και αντίστροφα. Η παράκτια ζώνη είναι μεταβλητού εύρους που μπορεί επίσης να μεταβάλλεται διαχρονικά. Ωστόσο, η οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης ή του οικοσυστήματος δεν είναι εύκολη υπόθεση και όχι πάντα δυνατή. Έτσι η παράκτια ζώνη θα μπορούσε να προσδιοριστεί με βάση τα γεωγραφικά, φυσικά, οικολογικά, βιολογικά, οικονομικά, διοικητικά και πολιτιστικά στοιχεία (Παρπαΐρης, 2001).

Η παράκτια περιοχή συμπεριλαμβάνει το παράκτιο οικοσύστημα και μία ζώνη προσδιορισμένη γεωγραφικά, ως το χερσαίο και το γειτονικό θαλάσσιο τμήμα (υδάτινο στοιχείο και βυθό). Η παράκτια ζώνη είναι συχνά μεταβλητού εύρους και είναι δυνατόν να συνορεύει με την ηπειρωτική, με τη νησιωτική χώρα αλλά και με τη

θάλασσα, τις λίμνες, τους ποταμούς και τους βιότοπους. Λειτουργικά ορίζεται ως ζώνη μετάβασης (interface) από τη ξηρά στη θάλασσα, όπου η παραγωγή, η κατανάλωση και οι φυσικές διεργασίες ανταλλαγής, έχουν τις υψηλότερες τιμές τους. Οικολογικά αποτελεί περιοχή δυναμικών βιομηχανικών διεργασιών με υποστήριξη ορισμένης δυναμικότητας και διαφόρων μορφών ανθρώπινης ζωής και δράσεων (Παρπαϊρης, 2004).

Η παράκτια ζώνη μπορεί να οριστεί ως η περιοχή όπου το έδαφος και η θάλασσα αλληλεπιδρούν με το όριο της γης, που καθορίζεται από τα όρια της ωκεάνιας επιρροής στο έδαφος και το όριο της θάλασσας, που είναι το όριο της επιρροής του εδάφους και του γλυκού νερού στον παράκτιο ωκεανό ή αλλιώς ως η περιοχή του εδάφους που επηρεάζεται από την εγγύτητα του στη θάλασσα και ως το μέρος του ωκεανού που επηρεάζεται από την εγγύτητα στο έδαφος. (International Union for Conservation of Nature)

Η παράκτια ζώνη είναι ένα πολύπλοκο σύστημα που περιλαμβάνει θαλάσσια, παράκτια και χερσαία υποσυστήματα. Η ποικιλότητα των φυσικών πόρων και ενδεχομένως η ποικιλότητα των συγκρουόμενων χρήσεων δημιουργούν συχνά προβλήματα και στα τρία υποσυστήματα. (Kenchington, 1992).

Στην Ελλάδα η παράκτια ζώνη ορίζεται και περιγράφεται κυρίως από το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού όπως αναλύεται στο υποκεφάλαιο 'Διαχείριση και Προστασία των παράκτιων περιοχών στην Ελληνική Νουθεσία.

3.1.2.Σημασία των παράκτιων ζωνών

Από τους ιστορικούς χρόνους η παράκτια ζώνη αποτέλεσε μια από τις κύριες εστίες ανάπτυξης των κοινωνιών. Στις θαλάσσιες περιοχές απαντώνται οι σημαντικότεροι πολιτισμοί και αυτό είναι λογικό αν σκεφτεί κανείς την δυνατότητα εκμετάλλευσης των παράκτιων υδάτων για την ανάπτυξη του εμπορίου και των μεταφορών.

Η Ελλάδα με μήκος ακτογραμμής 15.021 χιλιόμετρα, είναι η χώρα με την μεγαλύτερη ακτογραμμή στη μεσόγειο. Διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό νησιών τα οποία καταλαμβάνουν το 20% περίπου της ελληνικής επικράτειας. Σε ένα από τα μεγαλύτερα ελληνικά νησιά την Εύβοια βρίσκεται και η περιοχή που μελετήθηκε. Στον παράκτιο ελληνικό χώρο εντοπίζονται τα μεγαλύτερα ελληνικά αστικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλος, Καβάλα κ.α). Περίπου το 33% του πληθυσμού της χώρας μας ζει σε μια παράκτια λωρίδα πλάτους δύο χιλιομέτρων, ενώ ο πληθυσμός που ζει σε περιοχές με εύκολη πρόσβαση στη θάλασσα, (απόσταση μέχρι 50 χιλιόμετρα), υπολογίζεται σε 8,8 εκατομμύρια δηλαδή περίπου το 85% του ελληνικού πληθυσμού. Στην παράκτια ζώνη αναπτύσσεται πλήθος ανθρώπινων δραστηριοτήτων του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, ενώ συγκεντρώνεται και το σύνολο σχεδόν του τουρισμού.

Ο παράκτιος χώρος έχει μεγάλη σημασία από οικολογικής πλευράς λόγω της συνύπαρξης και αλληλεπίδρασης των τριών βασικών στοιχείων της φύσης, του αέρα, της θάλασσας και της ξηράς. Η ποικιλομορφία είναι σημαντική τόσο προς τα χερσαία όσο και προς τα θαλάσσια οικοσυστήματα: δέλτα ποταμών, έλη, λιμνοθάλασσες κ.α που αποτελούν περιοχές αναπαραγωγής και διαβίωσης πολλών ειδών χλωρίδας και πανίδας. Περισσότερα από 300 είδη ορνιθοπανίδας έχουν παρατηρηθεί στην περιοχή του Αιγαίου, από τα οποία άλλα φωλιάζουν άλλα ξεχειμωνιάζουν και άλλα διέρχονται κατά την περίοδο μετανάστευσης. Στο πλαίσιο του προγράμματος για τη βιώσιμη ανάπτυξη των ελληνικών ακτών και νησιών αναγνωρίστηκαν 35 τύποι οικοτόπων που απαντώνται στην παράκτια ζώνη και εμφανίζουν ευρωπαϊκό ενδιαφέρον σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και των ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας.

3.2.Ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών

Στις παράκτιες περιοχές της υδρογείου παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση ανθρώπων (60% του συνολικού πληθυσμού της γης)¹¹ και δραστηριοτήτων, ενώ με την αύξηση του πληθυσμού και της μετανάστευσης και της αστικοποίησης η συγκέντρωση αυτή αυξάνει συνεχώς συμβάλλοντας στην υποβάθμισή τους. Για το λόγο αυτό, οι παράκτιες περιοχές χρήζουν ιδιαίτερης διαχείρισης και προστασίας.

Στις παράκτιες περιοχές των χωρών της Μεσογείου, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα, οι πιέσεις που ασκούνται για επέκταση ή πολλαπλασιασμό των ανθρώπινων δραστηριοτήτων είναι ιδιαίτερα μεγάλες και τα προβλήματα σχετίζονται, ιδίως, με την υποβάθμιση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος (ειδικά των υγροβιοτόπων), τη ρύπανση και τις αλληλοσυγκρουόμενες χρήσεις γης.¹² Επιπλέον, η Ελλάδα εκτός του ότι έχει το μεγαλύτερο στη Μεσόγειο μήκος ακτογραμμών¹³, έχει χιλιάδες νησιά και βραχονησίδες¹⁴ στα οποία τα προβλήματα αυτά είναι ακόμη εντονότερα. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι και μη αναστρέψιμα.

Η διεθνής επιστημονική κοινότητα κινείται στην κατεύθυνση της Ολοκληρωμένης¹⁵ Διαχείρισης των Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ), καταβάλλοντας προσπάθειες για θεσμοθέτηση των προϋποθέσεων και των διαδικασιών, με σκοπό την υλοποίηση μιας τέτοιας διαχείρισης. «Ως ΟΔΠΖ νοείται η διαδικασία η οποία διαμορφώνεται από τη συμμετοχή της διοίκησης και των κοινοτήτων, της επιστήμης και της διαχείρισης, των επιμέρους και του δημοσίου συμφέροντος για την υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την προστασία και ανάπτυξη των παράκτιων οικοσυστημάτων και πόρων»¹⁶. Η ανάγκη αντιμετώπισης των θεμάτων που σχετίζονται με τις παράκτιες ζώνες προέκυψε επειδή: α) έχει αναγνωριστεί η σημασία των ζωνών αυτών (περιβαλλοντικά και οικονομικά), β) οι επιδράσεις που δέχονται οι ζώνες αυτές, κυρίως από τις δραστηριότητες στην ενδοχώρα, είναι μεγάλες και γ) έπρεπε να ξεπεραστεί η αδυναμία συντονισμού των επιμέρους τμημάτων της διοίκησης, που οφείλεται τόσο στο πως είναι δομημένη η διοίκηση, όσο και στο ότι το κάθε τμήμα της διοίκησης μπορεί να έχει διαφορετικούς στόχους, που πολύ συχνά έρχονται σε σύγκρουση με τους στόχους των άλλων τμημάτων, οι οποίοι δεν συνάδουν με την προστασία των παράκτιων ζωνών.

¹¹ Για μια ζώνη 50χλμ. Από τις ακτές (UNESCO, Environment and Development Briefs, Paris 1993, σελ. 6).

¹² «Η ανάπτυξη [στις παράκτιες ζώνες] δεν περιορίζεται εντός των ορίων της περιβαλλοντικής φέρουσας ικανότητας. Ορισμένες από τις συνηθέστερες εκφάνσεις αυτού του προβλήματος είναι:... καταστροφή ενδιαιτημάτων ως αποτέλεσμα ανεπαρκούς οικοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού ή αξιοποίησης των θαλασσών», Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000).

¹³ 15000χλμ. συνολικά, από τα οποία τα 7700χλμ. ανήκουν στα νησιά.

¹⁴ 3053 νησιά, από τα οποία 227 κατοικημένα (Κοκκώσης, 1999, σελ. 15).

¹⁵ Το «Ολοκληρωμένη» αντιστοιχεί στην αγγλική λέξη Integrated. Ωστόσο, εξίσου δόκιμη θα ήταν και η χρήση της λέξης ενιαία.

¹⁶ GESAMP Reports and Studies No. 61, 1996, σελ. 7.

Οι στόχοι, οι οποίοι επιδιώκονται να επιτευχθούν μέσα από την ΟΔΠΖ και αποσκοπούν στη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών, είναι¹⁷:

- Η διατήρηση υψηλής ποιότητας παράκτιου περιβάλλοντος,
- Προστασία της βιοποικιλότητας
- Διατήρηση καίριας σημασίας ενδιαιτημάτων
- Βελτίωση καίριας σημασίας οικολογικών διαδικασιών
- Βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων,
- Έλεγχος των ρύπων,
- Προσδιορισμός των περιοχών: α) στις οποίες μπορούν να αναπτυχθούν ανθρώπινες δραστηριότητες, β) που πρέπει να διατηρηθούν,
- Καθορισμός προδιαγραφών για τον καθορισμό των χρήσεων γης στις παράκτιες περιοχές και διευθέτηση συγκρουόμενων χρήσεων γης,
- Καθορισμός προδιαγραφών για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στις παράκτιες περιοχές,
- Προστασία από φυσικές καταστροφές,
- Αποκατάσταση υποβαθμισμένου περιβάλλοντος,
- Ανάπτυξη διαδικασιών ενημέρωσης και συμμετοχής των άμεσα εμπλεκόμενων κοινοτήτων.

Για να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι, πρέπει η διαχείριση να είναι ολοκληρωμένη¹⁸:

- Γεωγραφικά, επειδή υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ των παράκτιων συστημάτων και μεταξύ της θάλασσας και της ξηράς και δεν είναι δυνατός ο διαχωρισμός τους διοικητικά ή με άλλο τρόπο. Το εύρος της γεωγραφικής έκτασης εξαρτάται από το είδος των δραστηριοτήτων και τη σημασία της εξεταζόμενης περιοχής.
- Χρονικά, επειδή τα παράκτια συστήματα είναι δυναμικά και οι επιδράσεις από τις ανθρώπινες δραστηριότητες μπορεί να είναι σωρευτικές, πρέπει η εκτίμηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων ή των αποφάσεων να γίνεται σε διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες οι οποίοι θα αναπροσαρμόζονται.
- Διατομεακά, επειδή οι ανθρώπινες δραστηριότητες είναι πολλές και διαφορετικές μεταξύ τους (π.χ. αλιεία, βιομηχανία, υποδομές μεταφορών, τουρισμός κ.λπ.) και η διοικητική διαχείριση των δραστηριοτήτων γίνεται μεμονωμένα και αποσπασματικά¹⁹, χωρίς να υπάρχει συνολικός σχεδιασμός και εκτίμηση της επίδρασης των δραστηριοτήτων αυτών σωρευτικά, (οριζόντια ολοκλήρωση).
- Πολιτικά και θεσμικά, επειδή τα όρια των παράκτιων οικοσυστημάτων επεκτείνονται πέρα από τα όρια των διοικητικών ορίων ακόμη και κρατών και γι' αυτό απαιτείται ενιαία αντιμετώπιση των πολιτικών μεταξύ των τοπικών αυτοδιοικήσεων και της περιφερειακής ή κεντρικής διοίκησης μέχρι ακόμη τη συνεργασία σε διεθνές επίπεδο (κάθετη ολοκλήρωση),

¹⁷ Ο κατάλογος των στόχων στηρίζεται κυρίως στην κατηγοριοποίηση του Clark, 1995 (σελ. 25 και 31).

¹⁸ Η κατηγοριοποίηση αυτή στηρίζεται στο DEAT (Department of Environmental Affairs and Tourism), 1998, Coastal Policy Green Paper – Towards Sustainable Coastal Development in South Africa, Coastal Management Policy Programme, στο οποίο κάνει αναφορά το UNEP/MAP/PAP 2001, σελ. 40.

¹⁹ Χαρακτηριστικό π.χ. είναι ότι προβλέπονται νομοθετικά διαφορετικές αρμοδιότητες και διαδικασίες για την κατεδάφιση ενός αυθαίρετου κτίσματος, αν αυτό βρίσκεται εν μέρει στον αιγιαλό και εν μέρει στη ζώνη παραλίας ή εν μέρει στον αιγιαλό και εν μέρει στη θάλασσα, που συνήθως οδηγεί σε παράλυση των διαδικασιών κατεδάφισης.

ενώ απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προσαρμογή της νομοθεσίας, ενοποιώντας ή συνδέοντας διαδικασίες ή ακόμη θεσμοθετώντας νέες διαδικασίες ή πλαίσια.

- Διεπιστημονικά, επειδή απαιτούνται γνώσεις που σχετίζονται τόσο με τις φυσικές όσο και με τις κοινωνικές και οικονομικές επιστήμες και με το σχεδιασμό και την εφαρμογή. Ταυτόχρονα, απαιτείται συνεχής έρευνα και συλλογή στοιχείων και η διεύρυνσή της σε όλους τους τομείς που σχετίζονται με τον παράκτιο χώρο.

- Διαχειριστικά, επειδή απαιτείται η δημιουργική συνεργασία της δημόσιας διοίκησης, της κοινωνίας και του ιδιωτικού τομέα, στη διαχείριση, την εκπαίδευση και την έρευνα, με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη ή τη διατήρηση των παράκτιων οικοσυστημάτων.

Ουσιαστικά πρόκειται, αφενός για συγκέντρωση, συσχέτιση και αξιολόγηση πληροφορίας, αφετέρου για οργάνωση, διαχείριση, εφαρμογή και επαναξιολόγηση των προτάσεων και σχεδίων. Η ολοκλήρωση, τέλος, αφορά την ταύτιση της νομοθετικής ρύθμισης, του επιστημονικά κρίσιμου και του κοινωνικώς αποδεκτού ως προς τη σημασία και την ανάγκη προστασίας της παράκτιας ζώνης.

Τόσο ο ΟΗΕ μέσω της Διακήρυξης του Ρίο και της Agenda 21²⁰ και προγραμμάτων της UNESCO από το 1996, όσο και το Συμβούλιο της Ευρώπης, εκδίδοντας υποδείξεις προς τα κράτη μέλη του Συμβουλίου²¹, καθώς και η ΕΕ²² (μέσω της Επιτροπής Περιβάλλοντος η οποία κατέθεσε πρόταση²³, που τροποποιήθηκε μετά τις εισηγήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²⁴, και συζητήθηκε στο Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος της Ένωσης στις 29 Οκτωβρίου 2001, καταλήγοντας σε πολιτική συμφωνία²⁵, προτρέπουν τα παράκτια

²⁰ UN, Agenda 21 άρθρο 17.1. «The marine environment - including the oceans and all seas and adjacent coastal areas - forms an integrated whole that is an essential component of the global life-support system and a positive asset that presents opportunities for sustainable development. International law, as reflected in the provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea 1/, 2/ referred to in this chapter of Agenda 21, sets forth rights and obligations of States and provides the international basis upon which to pursue the protection and sustainable development of the marine and coastal environment and its resources. This requires new approaches to marine and coastal area management and development, at the national, subregional, regional and global levels, approaches that are integrated in content and are precautionary and anticipatory in ambit...». Αν και πρόκειται για soft law, δεν αποτελεί δηλαδή, νόμο του Κράτους, σύμφωνα με το άρθρο 17.5 της Agenda 21 «Coastal States commit themselves to integrated management and sustainable development of coastal areas and the marine environment under their national jurisdiction» η Ελλάδα, δηλαδή, έχει τουλάχιστον την ηθική υποχρέωση να ενεργήσει προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.

²¹ Council of Europe, Model law on sustainable management of coastal zones and European code of conduct for coastal zones.

²² Βλ. <http://europa.eu.int/comm/environment/iczm/home.htm>.

²³ «A proposal for a European Parliament and Council Recommendation concerning the implementation of Integrated Coastal Zone Management in Europe (COM/00/545 of 8 Sept. 2000)».

²⁴ «Amended Commission proposal for a European Parliament and Council Recommendation concerning the implementation of Integrated Coastal Zone Management in Europe (COM/2000/533), adopted 25 September, 2001».

²⁵ «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλωσορίζει σήμερα την πολιτική συμφωνία του Συμβουλίου Περιβάλλοντος στη Σύσταση που αφορά την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ). Η Σύσταση καλεί τα Κράτη Μέλη της ΕΕ να αναπτύξουν εθνικές στρατηγικές που προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη στις παράκτιες ζώνες μέσω ολοκληρωμένης διαχείρισης των περιοχών αυτών. Η Επίτροπος Περιβάλλοντος Margot Wallström

κράτη να θέσουν σε εφαρμογή προγράμματα ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.

Παρά τις πολιτικές δεσμεύσεις της Ελλάδας και παρά τα όσα ισχυρίζεται στην αναφορά προς την 5η σύνοδο της επιτροπής του ΟΗΕ²⁶ για την αειφόρο ανάπτυξη από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., σε σχέση με την εφαρμογή των κατευθύνσεων και δεσμεύσεων της χώρας αναφορικά με το άρθρο 17²⁷ της Agenda 21, ότι «η εφαρμογή των σχεδίων και προγραμμάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης και αειφόρου ανάπτυξης ακτών και θαλασσών βρίσκεται σε κατάλληλο επίπεδο και έχουν ικανοποιητικά καλυφθεί» και ότι «έχουν επισημανθεί τα κενά»²⁸, καμία ένδειξη δεν υπάρχει ότι η Ελλάδα κινείται προς την κατεύθυνση χάραξης πολιτικής που να συνάδει με την ΟΔΠΖ²⁹. Η Ελλάδα παρουσιάζει προβλήματα τόσο σε διοικητικό επίπεδο (που σχετίζεται με την οργάνωση της διοίκησης, την έλλειψη υποδομών, εξειδικευμένου προσωπικού, την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των διαφορετικών τμημάτων της διοίκησης και τελικά με τη διοικητική «αδράνεια» στο να δέχεται και να προσαρμόζεται τις αλλαγές)³⁰, όσο και σε πολιτικό / θεσμικό καθώς η

ανέφερε: "Η Σύσταση στέλνει ένα ξεκάθαρο μήνυμα στα Κράτη Μέλη σχετικά με την ανάγκη για τις εθνικές κυβερνήσεις να αποκτήσουν μια στρατηγική προσέγγιση στη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, συνεπής με τις αρχές της σωστής διακυβέρνησης"».

²⁶ 7-25 Απριλίου 1997, Ν. Υόρκη.

²⁷ «PROTECTION OF THE OCEANS, ALL KINDS OF SEAS, INCLUDING ENCLOSED AND SEMI-ENCLOSED SEAS, AND COASTAL AREAS AND THE PROTECTION, RATIONAL USE AND DEVELOPMENT OF THEIR LIVING RESOURCES».

²⁸ Επίσης, σύμφωνα με την αναφορά, η προστασία των ακτών και της θάλασσας είναι ζήτημα υψηλής προτεραιότητας και ότι γίνεται «περιοδική εκτίμηση των επιπτώσεων εξωτερικών παραγόντων και φαινομένων ώστε να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης και βιώσιμης ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος εκπληρώνονται».

²⁹ Οι επιδιώξεις του ν.1650/1986, όπως συγκεκριμένα αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 3, («αναλυτικότερα, με τις διατάξεις του παρόντος νόμου επιδιώκονται: α) η προστασία του εδάφους και η λήψη των αναγκαίων μέτρων ώστε οι χρήσεις του να γίνονται σύμφωνα με τις φυσικές ιδιότητές του και την παραγωγική του ικανότητα. β) η προστασία των επιφανειακών και υπόγειων νερών θεωρούμενων ως φυσικών πόρων και ως οικοσυστημάτων, γ) η προστασία της ατμόσφαιρας, δ) η προστασία και διατήρηση της φύσης και του τοπίου και ιδιαίτερα περιοχών με μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική ή γεωμορφολογική αξία,... στ) ο καθορισμός της επιθυμητής και της επιτρεπόμενης ποιότητας των φυσικών αποδεκτών καθώς και των κάθε είδους επιτρεπόμενων εκπομπών αποβλήτων, με την καθιέρωση και χρησιμοποίηση κατάλληλων παραμέτρων και οριακών τιμών ώστε να μην προκαλείται υποβάθμιση του περιβάλλοντος με κριτήρια: την επιστημονική γνώση και εμπειρία, την καλύτερη διαθέσιμη και οικονομικά τεχνητή τεχνολογία, τις τοπικές συνθήκες και ιδιομορφίες του περιβάλλοντος και του πληθυσμού καθώς επίσης και τις ανάγκες ανάπτυξης, την προϋπάρχουσα διαμόρφωση συλλογικής χρήσης μιας περιοχής, τα υφιστάμενα χωροταξικά και αναπτυξιακά σχέδια, ζ) η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος μέσα από τη σωστή πληροφόρηση και εκπαίδευση»), είναι επιδιώξεις που προφανώς συμπεριλαμβάνονται σε ένα πλαίσιο ΟΔΠΖ. Ωστόσο, ο νόμος αυτός αφενός είναι νόμος πλαίσιο που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, αφετέρου δεν θέτει τις βάσεις για την επίτευξη ενός συνολικού μοντέλου διαχείρισης.

³⁰ «Παρ' όλο που κάθε παράκτια ζώνη αντιμετωπίζει διαφορετικά ειδικά προβλήματα, τα προβλήματα αυτά μπορούν σε γενικές γραμμές να αποδοθούν στα ίδια βαθύτερα αίτια. Το πρόγραμμα επίδειξης επιβεβαίωσε ότι τα βασικά αίτια των εν λόγω προβλημάτων συνίστανται στο γεγονός ότι: -η διαχείριση της ακτής στερείται

νομοθεσία είναι αποσπασματική, αντιφατική ενώ σε καμία περίπτωση δεν διαπιστώνεται προσπάθεια στοχοθέτησης και κατά συνέπεια της υιοθέτησης ή ενσωμάτωσης όλων εκείνων των μέτρων που θα διασφαλίσουν την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Αυτό επιβεβαιώνεται τόσο από τα αποτελέσματα του πιλοτικού προγράμματος CAMP (Coastal Area Management Programs) του ΟΗΕ στη Ρόδο³¹, όσο και από το γεγονός ότι αμέσως μετά τη συνάντηση των Υπουργών Περιβάλλοντος της ΕΕ, ψηφίστηκε ο νόμος «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις» (ν.2971/2001)³², ο οποίος καμία σχέση δεν έχει με την ΟΔΠΖ.

Το νομοσχέδιο «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις» υποβάλλεται με πρωτοβουλία του Υπουργού Οικονομικών και αντιμετωπίζει τα θέματα που σχετίζονται με τον αιγιαλό και την παραλία από την ιδιοκτησιακή πλευρά –καθορισμός κοινοχρήστων και ιδιωτικών χώρων- και ασχολείται με τις διαδικασίες παραχωρήσεων για απλή χρήση ή κατασκευή έργων. Ενδεικτικό της μη κατανόησης της σημασίας των παράκτιων ζωνών από τον νομοθέτη είναι ότι, τόσο στο εισαγωγικό κείμενο της εισηγητικής έκθεσης, όσο και στους ορισμούς που περιέχονται στο νόμο δεν γίνεται μνεία στο ότι οι παράκτιες περιοχές αποτελούν περιβαλλοντικό αγαθό³³ και μη ανανεώσιμο πόρο, ενώ δεν συνδέεται με τις επιδιώξεις του ν.1650/1986 που στο άρθρο 1 παρ. 3ε αναφέρεται ειδικά στην «προστασία των ακτών των θαλασσών, των οχθών των ποταμών, των λιμνών, του βυθού αυτών και των νησίδων ως φυσικών πόρων, ως στοιχείων οικοσυστημάτων και ως στοιχείων του τοπίου».

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 3 του ν.2971/2001 «ο κύριος προορισμός των ζωνών αυτών είναι η ελεύθερη και ακώλυτη πρόσβαση προς αυτές. Κατ' εξαίρεση ο αιγιαλός, η παραλία, η όχθη και η παρόχθια ζώνη μπορούν να χρησιμεύσουν για κοινωφελείς περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς σκοπούς και για απλή χρήση της παραγράφου 1 του άρθρου 13, καθώς επίσης και για την εξυπηρέτηση υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος» και όχι η περιβαλλοντική τους σημασία³⁴. Ουσιαστικά, ο νόμος έχει έρεισμα στο άρθρο 17 του Συντάγματος, που

προοπτικής και βασίζεται στην εξαιρετικά περιορισμένη κατανόηση των παράκτιων διεργασιών και της παράκτιας δυναμικής. Οι τελικοί χρήστες δεν έχουν πρόσβαση στην επιστημονική έρευνα και στη συλλογή δεδομένων. –η συμμετοχή των ενδιαφερομένων στη διατύπωση και την υλοποίηση λύσεων για τα παράκτια προβλήματα υπήρξε ανεπαρκής. –οι ακατάλληλες και μεμονωμένες αποφάσεις τομεακού σχεδιασμού έχουν συχνά λειτουργήσει σε βάρος των μακροπρόθεσμων συμφερόντων της αειφόρου διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. –Τα δύσκαμπτα γραφειοκρατικά συστήματα και ο ελλιπής συντονισμός μεταξύ των σχετικών διοικητικών φορέων έχει περιορίσει την τοπική δημιουργικότητα και προσαρμοστικότητα. –οι τοπικές πρωτοβουλίες για την αειφόρο διαχείριση των ακτών δεν διέθεταν επαρκείς πόρους και υποστήριξη από τα υψηλότερα επίπεδα της διοίκησης» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999).

³¹ «Το πρόγραμμα αντιμετώπισε αρκετά εμπόδια, όπως την έλλειψη επαρκούς νομοθετικού πλαισίου (π.χ. νόμου χωροταξικού σχεδιασμού) και ένα πλήρως λειτουργικό συντονιστικό μηχανισμό σε επίπεδο νομαρχίας, το οποίο δεν υλοποιήθηκε με αποτέλεσμα την παράταση των εργασιών του CAMP. Οι διάφορες δραστηριότητες και αναφορές ήταν ακατάλληλα διαμορφωμένες, προκαλώντας προβλήματα στη δυνατότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης να τις αξιοποιήσει. Για να γίνουν χειρότερα τα πράγματα, το πρόγραμμα απέτυχε να οργανώσει αποτελεσματικά τα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης. Τελευταίο, αλλά όχι ασήμαντο, την αναποτελεσματικότητα του υφιστάμενου νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου που αποτέλεσε ένα σημαντικό εμπόδιο στη συνέχιση του προγράμματος για μεγάλη διάρκεια», (UNEP/MAP/PAP, 2001, σελ. 43).

³² Ο ν.2971/2001 ελάχιστα διαφοροποιείται από τον ν.2344/1940 τον οποίο αντικατέστησε.

³³ Μνεία για οικοσύστημα γίνεται για πρώτη φορά στο άρθρο 2 του νόμου αυτού.

³⁴ Αν και η προστασία του περιβάλλοντος θεωρείται υπέρτερο δημόσιο συμφέρον, εντούτοις από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η διάταξη αναφέρεται ή συμπεριλαμβάνει και την προστασία του περιβάλλοντος.

αναφέρεται στην προστασία της ιδιοκτησίας, και όχι στο άρθρο 24 που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος. Εκλείπει δηλαδή, ο μείζον σκοπός από το νόμο, που είναι η προστασία των ακτών. Σε κάθε περίπτωση, δεν τίθενται οι βάσεις για ολοκληρωμένη διαχείριση των ζωνών αυτών, παρά τη συνταγματική επιταγή και το ν.1650/1986. Τα άρθρα του νομοσχεδίου αναδεικνύουν την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των συναρμόδιων υπουργείων³⁵ και την έλλειψη κοινής γλώσσας μεταξύ τους, την εν τοις πράγμασι παράκαμψη εφαρμογής άλλων διατάξεων (που η εφαρμογή τους πολλές φορές επιβάλλεται από το κοινοτικό δίκαιο), και μη ρυθμίζοντας ένα σύνολο θεμάτων που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης, όπως π.χ. του ποιος έχει την ευθύνη της διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. Όπως αναφέρει η Christie (1999, σ. 1) «το δίκαιο της παράκτιας διαχείρισης είναι ίσως ιδιαίτερο, επειδή εστιάζεται σε τόπο, σε σχέση με ένα γενικώς αναγνωρισμένο τομέα δικαίου. Συνδυάζει πλευρές του εμπράγματου δικαίου, πολιτικής χρήσεων γης, διαχείρισης υδάτων, διαχείρισης φυσικών πόρων, συνταγματικού δικαίου, εθνικού και διεθνούς δικαίου εστιασμένα στο παράκτιο περιβάλλον. Οι φυσικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ της γης, της θάλασσας και των φυσικών πόρων είναι πολύπλοκες και έχουν εξίσου περίπλοκες νομικές συνέπειες που προκύπτουν συνεχώς από τη σύγκρουση μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων δικαιωμάτων, όρια, αρμοδιότητες και διαχειριστικές προτεραιότητες».

Οι άλλοι νόμοι (συμπεριλαμβανομένων και των μεταγενέστερων τροποποιήσεών τους) που σχετίζονται, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, με τις παράκτιες ζώνες είναι:³⁶ ο ν.3201/2003 «Αποκατάσταση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των νησιών που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Αιγαίου», ο ν.3199/2003 «Προστασία και διαχείριση των υδάτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000», ο ν.3153/2003 «Ναυτική επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση και επιμόρφωση και ρύθμιση άλλων θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας», ο ν.3105/2003 «Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, ρυθμίσεις για τον τουρισμό και άλλες διατάξεις», η ΚΥΑ υπ' αρ. Τ/9803/2003 «Γενικός Κανονισμός Λειτουργίας Τουριστικών Λιμένων», ο ν.3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», το από 11/21-1-2002 π.δ. «Εθνικό Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης για την αντιμετώπιση περιστατικών ρύπανσης από πετρέλαιο και άλλες επιβλαβείς ουσίες», η ΚΥΑ υπ' αρ. ΗΠ/15393/2332/2002³⁷ «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και

Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τη διατύπωση της διάταξης, μόνο κατ' εξαίρεση μπορεί να γίνει επίκληση του δημοσίου συμφέροντος.

³⁵ Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι μερικούς μήνες πριν την ψήφιση του ν.2971/2001, ψηφίστηκε ο ν.2932/2001 που, μεταξύ άλλων, αποσκοπούσε στη χάραξη εθνικής λιμενικής πολιτικής, του οποίου ορισμένες ρυθμίσεις καταργήθηκαν με τη ψήφιση του μεταγενέστερου ν.2971/2001 και οι οποίες επανήλθαν σε ισχύ με το ν.3153/2003, μετά την πάροδο δύο ετών.

³⁶ Ο κατάλογος ενδέχεται να μην είναι πλήρης, δεδομένης της πολυνομίας που επικρατεί στο ελληνικό δίκαιο και της έλλειψης κωδικοποίησης των διατάξεων. Το κριτήριο επιλογής αφορούσε την άμεση ή έμμεση αναφορά στις ακτές και τη θάλασσα (π.χ. δεν συμπεριλήφθηκε ο νόμος για την ίδρυση και εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων). Διευκρινίζεται, ωστόσο, ότι δεν συμπεριλήφθηκαν νόμοι και διατάγματα που σχετίζονταν με τον καθορισμό αρμοδιοτήτων (παραχωρήσεις και εγκρίσεις) ή οικονομικών κινήτρων για την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων που συνδέονται και με τις παράκτιες περιοχές.

³⁷ Η ΚΥΑ αυτή αντικατέστησε την ΚΥΑ υπ' αρ. 69269/5387/1990, η οποία υπέστη κατά καιρούς διάφορες τροποποιήσεις και προσθήκες όπως π.χ. η ΚΥΑ υπ' αρ. 1661/1994 «Τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων της υπ' αριθ. 69269/5387 Κοινής Απόφασης Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων

δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν.1650/86 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν.3010/02 "Εναρμόνιση του Ν.1650/86 με τις οδηγίες ΕΕ-11/97 και ΕΕ-61/96 κα"», την ΥΑ υπ' αρ. ΗΠ/17239/2002 «Καθορισμός δικαιολογητικών, διαδικασίας και προϋποθέσεων χωροθέτησης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ)», ο ν.2932/2001 «Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στις θαλάσσιες ενδομεταφορές - Σύσταση Γενικής Γραμματείας Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής - Μετατροπή Λιμενικών Ταμείων σε Ανώνυμες Εταιρείες και άλλες διατάξεις», η ΠΥΣ υπ' αρ. 2/2001 «Οριακές τιμές ποιότητας νερών από απορρίψεις ουσιών (ΕΟΚ)», η ΚΥΑ υπ' αρ. οικ.4859/726/2001 «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδατικού περιβάλλοντος από απορρίψεις και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στον Κατάλογο ΙΙ της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 4ης Μαΐου 1976», η ΚΥΑ υπ' αρ. 15784/1864/2001 «Ειδικό Πρόγραμμα μείωσης της ρύπανσης των νερών του Παγασητικού Κόλπου από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στο Παράρτημα Ι παραγ. Β του άρθρου 6 της υπ' αριθ. 2/1.2.2001 Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου "Καθορισμός των κατευθυντήριων και οριακών τιμών ποιότητας των νερών από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στον Κατάλογο ΙΙ της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 4ης Μαΐου 1976"», η ΚΥΑ υπ' αρ. οικ. 15782/1849/2001 «Ειδικό Πρόγραμμα μείωσης της ρύπανσης των νερών των Λιμών Βεγορίτιδας, και Πετρών, και του ποταμού Σουλού από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στο Παράρτημα Ι παραγ. Β του άρθρου 6 της υπ' αριθ. 2/1.2.2001 Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου "Καθορισμός των κατευθυντήριων και οριακών τιμών ποιότητας των νερών από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στον Κατάλογο ΙΙ της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 4ης Μαΐου 1976"», η ΚΥΑ υπ' αρ. 5219/Φ.11/4/2000 «Καθορισμός προδιαγραφών και έλεγχος καταλληλότητας των χημικών διασκορπιστικών ουσιών εξουδετέρωσης της ρύπανσης της θάλασσας από πετρέλαιο», ο ν.2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», η ΚΥΑ υπ' αρ. οικ. 2487/455/1999 «Μέτρα και όροι για την πρόληψη και τον περιορισμό της ρύπανσης του περιβάλλοντος από την αποτέφρωση επικίνδυνων αποβλήτων», ο ν.2636/1998 «Σύσταση εταιριών για την οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και για τη διαχείριση της περιουσίας του Ε.Ο.Τ., σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Τουρισμού και τροποποιήσεις της νομοθεσίας για τον τουρισμό», το π.δ.55/1998 «Προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος», η ΚΥΑ υπ' αρ. 33318/3028/1998 «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», ο ν.2508/97 «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις», ο ν.2242/1994 «Πολεοδόμηση περιοχών δεύτερης κατοικίας και ζώνες οικιστικού ελέγχου, προστασία φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις», ο ν.2204/1994 «Κύρωση Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα», η ΚΥΑ υπ' αρ. 55648/2210/1991 «Οριακές τιμές και ποιοτικοί στόχοι για τις απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών», η ΠΥΣ υπ' αρ. 73/1990 «Καθορισμός των κατευθυντήριων και οριακών τιμών ποιότητας των νερών από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών, που υπάγονται στον κατάλογο Ι του παραρτήματος Α του άρθρου 6 της αριθ. 144/2.11.1987 Πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου», ο ν.1845/89 «Ανάπτυξη και αξιοποίηση της Αγροτικής έρευνας και τεχνολογίας - Δασοπροστασία και άλλες διατάξεις», η ΥΑ υπ' αρ. 3046/304/1989 «Κτιριοδομικός Κανονισμός», η ΚΥΑ υπ' αρ. 26857/553/1988 «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία των υπόγειων νερών από

Έργων και Τουρισμού», η οποία αφορά τις προδιαγραφές εκπόνησης μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων τουριστικών εγκαταστάσεων.

απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών», η ΚΥΑ υπ' αρ. 18186/271/1988 «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών των επικινδύνων ουσιών στα υγρά απόβλητα», η ΠΥΣ 144/1987 «Προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος από τη ρύπανση που προκαλείται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται σ' αυτό και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών ποιότητας του νερού σε κάδμιο, υδράργυρο και εξαχλωροκυκλοεξάνιο (HCH)», ο ν.1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος», το από 24/31-5-1985 π.δ. «Τροποποίηση των όρων και περιορισμών δόμησης των γηπέδων των κειμένων εκτός των ρυμοτομικών σχεδίων των πόλεων και εκτός των ορίων των νομίμως υφισταμένων προ του έτους 1923 οικισμών», το από 24-4-1985 π.δ. «Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας μέχρι 2000 κατοίκους, κατηγορίες αυτών και καθορισμός όρων και περιορισμών δόμησης τους», η ΚΥΑ υπ' αρ. 414985/1985 «Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας», το π.δ.456/1984 «Αστικός Κώδικας και Εισαγωγικός του Νόμος», το π.δ.263/1984 «Για τις περιφράξεις γηπέδων μέσα σε ζώνη πλάτους 500 μέτρων από την ακτή ή την όχθη δημοσίων λιμνών σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ.1 του ν.1337/83», ο ν.1337/1983 «Οικιστικός νόμος», ο ν.1335/1983 «Κύρωση Σύμβασης της Βέρνης για τη δραστηριότητα της άγριας ζωής και του φυσικού Περιβάλλοντος της Ευρώπης», η Υγ. Δ/ξίς υπ' αρ. Α5/2280/1983 «Προστασία των νερών που χρησιμοποιούνται για την ύδρευση της περιοχής Πρωτεύουσας από ρυπάνσεις και μολύνσεις», το π.δ.67/1981 «Περί προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας», το από 2-3-1981 π.δ. «Περί των ληπτέων υπ' όψιν στοιχείων και του τρόπου καθορισμού των ορίων των προ της 16-8-23 υφισταμένων οικισμών των στερουμένων εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, ως και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών», ο ν.998/1979 «Περί προστασίας δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεως της χώρας», ο ν.947/1979 «Περί οικιστικών περιοχών», ο ν. 880/1979 «Περί καθορισμού ανωτάτου ορίου συντελεστού δομήσεως, εισαγωγή του θεσμού μεταφοράς συντελεστού δομήσεως και ετέρων τινών διαρρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας»³⁸, το από 6-10-1978 π.δ. «Δόμησις εκτός σχεδίου», το π.δ.453/1977 «Περί ελεγχόμενων κυνηγητικών περιοχών», το ν.δ.439/1970, «Δόμησις εις παραλιακάς εκτάσεις εκτός σχεδίου», το ν.δ.420/1970 «Αλιευτικός Κώδιξ», το ν.δ.86/1969 «Δασικός Κώδιξ», ο α.ν.263/1968 «Περί δημοσίων κτημάτων», η Υγ. Δ/ξίς υπ' αρ. ΕΙβ/221/1965 «Περί διαθέσεως λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων» και ο α.ν.1219/1938 «Περί καταργήσεως του δικαιώματος αμμοληψίας και αντικαταστάσεως αυτού διά προσθέτου τέλους επί των αδειών ανεγέρσεως οικοδομών. (Εξόρυξης και λήψης άμμου, αμμοχώματος, λίθων, χαλίκων, αμμοκρόκκαλης (σαβούρας) κλπ. ή η απλή μόνον εξόρυξης τούτων)». Τέλος, σχετικές μπορούν να θεωρηθούν είναι οι αποφάσεις για τη διαχείριση αποβλήτων³⁹ και όρων για την άντληση νερού⁴⁰.

³⁸ Στο νόμο αυτό αναφέρεται για πρώτη φορά η οριοθέτηση των ρεμάτων. Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε από το ν.3010/2002.

³⁹ Π.χ. η ΚΥΑ υπ' αρ. ΗΠ/50910/2727/2003 «Μέτρα και Όροι για τη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης», η ΚΥΑ υπ' αρ. 14312/1302/2000 «Συμπλήρωση και εξειδίκευση της υπ' αριθ. 113944/1944/1997 κοινής Υπουργικής Απόφασης με θέμα: "Εθνικός Σχεδιασμός διαχείρισης στερεών αποβλήτων (Γενικές κατευθύνσεις της πολιτικής διαχείρισης των στερεών αποβλήτων) (Β' 1016/1997)», η ΚΥΑ υπ' αρ. 19396/1546/1997 «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων», η ΚΥΑ υπ' αρ. 69728/824/1996 «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων», η ΚΥΑ υπ' αρ. 73537/1438/1995 «Διαχείριση των ηλεκτρικών στηλών και των συσσωρευτών που περιέχουν ορισμένες επικίνδυνες ουσίες» και η ΚΥΑ υπ' αρ. 72751/3054/1985 «Τοξικά και επικίνδυνα απόβλητα και εξάλειψη

3.3.Βασικές Αρχές Προγραμμάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών.

Στην ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών αναγνωρίζονται ουσιαστικές και διαδικαστικές αρχές για την καθοδήγηση των προγραμμάτων αυτών και την θέσπιση του πλαισίου κάτω από τα οποία αυτά υλοποιούνται και είναι : αρχές που βασίζονται σε διεθνείς νόμους και συμβάσεις για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, και ειδικές συμφωνίες και αρχές, οι οποίες σχετίζονται με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των ακτών και των ωκεανών.

A. Αρχές Σχετικές με το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη.

Στη διεθνή συνδιάσκεψη του Rio για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη διατυπώθηκε μια δέσμη είκοσι επτά αρχών με σκοπό να καθοδηγήσουν τις εθνικές και διεθνείς δράσεις για το περιβάλλον, την βιώσιμη ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των κοινωνικών ζητημάτων και τις οποίες αποδέχτηκαν όλοι οι συμμετέχοντες. Μερικές είναι νέες, άλλες αντιπροσωπεύουν επαναλήψεις αρχών που ήδη έχουν καθιερωθεί ως διεθνές δίκαιο ενώ μερικές ακόμη αντιπροσωπεύουν αλλαγές στο ισχύον διεθνές δίκαιο.

1. Αρχή της αλληλοσυσχέτισης και της ολοκλήρωσης : Οι αρχές αυτές θέτουν το θέμα στην πραγματική του διάσταση και αγγίζουν ακριβώς αυτό που εννοούμε βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να καταδείξουμε και να ορίσουμε τις αλληλοσυσχετίσεις ή αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των διαφόρων ζητημάτων, προβλημάτων του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης. Σε αντίθεση με τις προηγούμενες θεωρίες και πρακτικές η προστασία του περιβάλλοντος και η ανάπτυξη δεν μπορεί να θεωρηθούν ως ανεξάρτητες δραστηριότητες αλλά ότι η μια συνδέεται με την άλλη.

2. Αρχή της ισοτιμίας και των δικαιωμάτων όλων των γενεών στους πόρους της γης : Σχετίζεται με την άποψη ότι ως μέλη της παρούσας γενιάς θα πρέπει να διατηρήσουμε, για τις επόμενες γενιές, την γη που μας εμπιστεύθηκαν οι προηγούμενες καθώς και ότι δεν πρέπει να μειώσουμε τις μελλοντικές επιλογές των. Οι αρχές αυτές αναφέρονται στην υποχρέωσή μας να λάβουμε υπόψη τις ανάγκες των άλλων μελών της κοινωνίας και ειδικά της δίκαιης διανομής των ωφελημάτων της ανάπτυξης.

3. Αρχή του δικαιώματος της ανάπτυξης : Η αρχή αυτή βασίζεται στο δικαίωμα της ζωής για κάθε άνθρωπο καθώς και στο δικαίωμα να αναπτυχθεί και να ζήσει με αξιοπρέπεια. Είναι η πρώτη αρχή η οποία ανακοινώθηκε στη συνδιάσκεψη του Rio.

4. Αρχή της διάσωσης του περιβάλλοντος : Αναφέρεται στις ενέργειες αποτροπής των επιπτώσεων της ανάπτυξης στο περιβάλλον μέσω λήψης προληπτικών μέτρων, γιατί είναι καλύτερο να προλαβαίνεις παρά να προσπαθείς να αποκαταστήσεις το περιβάλλον με άμεσες ενέργειες. Οι αρχές αυτές συμπληρώνονται και από την επόμενη της πρόληψης.

πολυχλωροδιαφαινυλίων και πολυχλωροτριφαινυλίων σε συμμόρφωση προς τις οδηγίες 78/319/ΕΟΚ και 76/403/ΕΟΚ».

⁴⁰ Οι αποφάσεις αυτές εκδίδονται ανά νομαρχία.

5. Αρχή της πρόληψης : «Όπου υπάρχει κίνδυνος μεγάλων ή μη αναστρέψιμων καταστροφών, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως αιτία για την αναβολή λήψεως οικονομικά αποτελεσματικών μέτρων που θα αποτρέψουν την περιβαλλοντική υποβάθμιση» (U.N. Document A/CONF 151/26 Vol 1, 12 Aug 1992).

6. Αρχή του όποιος ρυπαίνει πληρώνει : Η αρχή αυτή θεωρεί πολύ σημαντικό, ότι το περιβαλλοντολογικό κόστος της ανάπτυξης και των οικονομικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του κόστους για την πρόληψη, πρέπει να αναλαμβάνεται από τις εταιρείες και τα κράτη αναλογικά παρά να αντιμετωπίζεται στην ολότητά του από όλη την κοινωνία. Οι αρχές επιδιώκουν να εφαρμόσουν τα μέτρα για τις εταιρείες μέσα σε μια χώρα παρά μεταξύ των χωρών.

7. Αρχή της διαφάνειας : Η αρχή αυτή απαιτεί ότι οι αποφάσεις θα πρέπει να λαμβάνονται με φανερό και διάφανο τρόπο. Αυτή η αρχή συμπληρώνεται με τις αρχές ότι πρέπει να ενθαρρύνουμε την συμμετοχή όλων των ενεργών ομάδων της κοινωνίας (γυναικών, νέων, παιδιών, σημαίνοντα πρόσωπα, τοπικές αρχές, κ.α.) και το δικαίωμα όλων στην πρόσβαση των περιβαλλοντολογικών πληροφοριών.

B. Αρχές Σχετικές με τον Ειδικό Χαρακτήρα των Θαλασσών και των Ακτών.

Δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο με την συνδιάσκεψη του Rio για τις θάλασσες και τις ακτές. Από εργασίες των J. M. Van Dyke (1992), J. H. Archer και M. C. Jarman (1992), J. R. Clark (1992), B. Cicin-Sain και R. W. Knecht (1985, 1992), και Cicin-Sain, ed. (1992), έγινε μια προσπάθεια καταγραφής μίας δέσμης έντεκα κύριων παραγόντων, οι οποίοι πιστεύω ότι έχουν εντοπίσει την ιδιαιτερότητα, μοναδικότητα των θαλασσών και ακτών και μπορούν να αποτελέσουν ένα οδηγό για την διαχείριση αυτών. Αυτές οι έντεκα αρχές κατηγοριοποιούνται σε τρεις κύριες κατηγορίες :

1. Αρχές που Σχετίζονται με την Κοινοκτημοσύνη των Θαλασσών.

Στα περισσότερα κράτη, οι θαλάσσιες πλουτοπαραγωγικές πηγές παραδοσιακά θεωρούνται ότι ανήκουν σε όλους και δεν αποτελούν ιδιοκτησία κάποιου προσώπου ή ομάδος. Οι όποιες αντιθέσεις θα πρέπει να επιλύονται με γνώμονα το κοινό συμφέρον και την μελλοντική διατηρησιμότητα των πηγών αυτών. Η διαχείρισή τους θα είναι κοινή και θα αποτρέπονται προσωπικά οφέλη.

2. Αρχές που Σχετίζονται με την Βιολογική και Φυσική Ζωή της Παράκτιας Ζώνης. Οι αρχές αυτές διαιρούνται λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που δημιουργούνται στην παράκτια ζώνη μεταξύ ξηράς- θάλασσας :

α. Τα κοράλλια, οι αμμόλοφοι και γενικά οι θαλάσσιοι σχηματισμοί που αντιστέκονται και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην διάβρωση των ακτών και στην επίκληση της θάλασσας θα πρέπει να προστατευθούν και να διατηρηθούν.

β. Πρέπει να ληφθεί φροντίδα για να διατηρηθούν οι παράκτιοι υγροβιότοποι και η παράκτια πανίδα και χλωρίδα να παραμείνει στις ίδιες περιβαλλοντολογικές συνθήκες.

γ. Πρέπει να δοθεί έμφαση ώστε ο σχεδιασμός να εκμεταλλεύεται την φύση, για παράδειγμα η χρήση φυτών για την αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών και η αποφυγή κατασκευής κυματοθραυστών.

δ. Πρέπει να αποφεύγεται η διακοπή ή αλλαγή των παράκτιων θαλάσσιων ρευμάτων κατά την κατασκευή παράκτιων έργων.

ε. Ειδική προστασία πρέπει να λαμβάνεται για τα σπάνια και ευαίσθητα οικοσυστήματα καθώς και σε αυτά που απειλούνται με σκοπό την διατήρηση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων.

3. Αρχές Σχετικά με τις Χρήσεις των Παράκτιων Περιοχών και των Θαλάσσιων Πόρων.

Οι αρχές αυτές σχετίζονται με την διαχείριση των αντιτιθέμενων καταστάσεων στις παράκτιες περιοχές, την ανάπτυξη των οδηγίων χρήσεις και την κοινωνική συμμετοχή.

α. Γενικά, η προστασία των έμβιων πόρων και των οργανισμών πρέπει να προέχει της άντλησης των ανόργανων, η χρησιμοποίηση των μη ιδιαίτερων πόρων να προτιμάται από αυτή των ιδιαίτερων καθώς και των ανανεώσιμων πηγών από αυτή των μη ανανεώσιμων.

β. Οι θαλάσσιες κατασκευές στην παράκτια ζώνη που έχουν σχέση με το περιβάλλον να προτιμούνται, για παράδειγμα η κατασκευή ενός έργου σε ένα λιμάνι που θα βοηθήσει την υποδοχή των λυμάτων των πλοίων πρέπει να προέχει από την κατασκευή κτιριακού εξοπλισμού του λιμένα.

γ. Οι από αρχαιοτάτων χρόνων χρήσεις των πλουτοπαραγωγικών πηγών των ντόπιων κατοίκων μιας περιοχής δεν θα πρέπει να παραγνωρίζονται αλλά να λαμβάνονται υπόψη και να αντλούνται χρήσιμα συμπεράσματα και όταν είναι εφικτό να ακολουθούνται.

δ. Οι σύγχρονες μελέτες των κλιματικών αλλαγών και των επαγόμενων αποτελεσμάτων (διάβρωση ακτών, πλημμύρες, απώλεια των γλυκών υδάτων κ.α.) πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να συμπεριλαμβάνονται στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.

ε. Όταν σχεδιάζουμε μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου ανύψωσης της στάθμης της θάλασσας πρέπει να λαμβάνουμε φροντίδα και για την παράκτια πανίδα, διαφορετικά θα χαθεί.

3.4. Διαχείριση και προστασία των παράκτιων περιοχών στην ελληνική νομοθεσία

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο όσον αφορά την διαχείριση της παράκτιας ζώνης. Πρέπει να πούμε ότι αν το θεσμικό αίτημα που η προοπτική της ολοκληρωμένης διαχείρισης και προστασίας των παράκτιων περιοχών δημιουργεί είναι αυτό της συντονισμένης δράσης φορέων αποφάσεων και ενεργειών τότε η περίπτωση της ελληνικής νομοθεσίας αλλά και της αντίστοιχης διοικητικής πρακτικής θα μπορούσε να θεωρηθεί ως υπόδειγμα “μη διαχείρισης”.

Η ρύθμιση του παράκτιου χώρου διενεργείται σήμερα από μια πλειάδα ετερογένων και αποσπασματικών νομοθεσιών, που παραπέμπουν σε μια αντίστοιχη πλειάδα

αποσπασματικών και εν δυνάμει αναταγωνιστικών διοικητικών φορέων και διαδικασιών . Στο πρόβλημα προστίθεται και η απουσία συντονιστικών μηχανισμών μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής πράξης που να οδηγούν αφενός σε μια ευαισθητοποίηση των ιδιωτικών φορέων και πολιτών στην κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος αφετέρου στην ενεργή σύμπραξη ιδιωτικού δημοσίου και κοινωνικού τομέα για την προώθηση στόχων διαχείρισης των παράκτιων περιοχών .

Απο το σύνολο της παράκτιας ζώνης της χώρας μόνο για το τμήμα του αιγιαλού και της παραλίας υπάρχει σήμερα ειδική νομοθεσία, που αποτελεί τμήμα της νομοθεσίας περί δημόσιων κτημάτων και με την οποία επιχειρείται αποκλειστικά η διαχείριση και διοίκηση των εκτάσεων αυτών ως δημοσίων κτημάτων και όχι η συνολικότερη διαχείριση του συστήματος των παράκτιων ζωνών ,στο πλαίσιο μιας συνθετικής θεώρησης περιβαλλοντικού αναπτυξιακού και χωραταξικού τύπου.

Με το ΑΝ2344/1940 καθορίζονται ειδικότερα η έννοια και τρόπος οριοθέτησης του αιγιαλού ,οι διαδικασίες διαπλάτυνσης του και δημιουργίας θαλάσσιων προσχώσεων για την εκτέλεση και δημιουργία εσωτερικών λιμενικών έργων οι διαδικασίες παραχώρησης της χρήσης του για την εκτέλεση εμπορικών, βιομηχανικών ή άλλων έργων και τέλος οι διαδικασίες δημιουργίας εξωτερικών λιμενικών έργων στον αιγιαλό ή τη θάλασσα και διοίκηση τους από τα Λιμενικά Ταμεία .Όπως προκύπτει απο το νόμο αυτό ως αιγιαλός ορίζεται ηπεριστοιχίζουσα τη θαλάσσια χερσαία ζώνη που βρέχεται απο τις μέγιστες πλην συνηθείς αναβάσεις των κυμάτων, ενώ ως παραλία ορίζεται, αντίστοιχα η προσαυξανουσα τον αιγιαλό λωρίδα γης μέχρι πλάτους 20 μέτρων και η οποία αρχίζει από τη γραμμή της μέσης στάθμης του αιγιαλού .

Γίνεται έτσι φανερό ότι η νομοθεσία περί αιγιαλού και παραλίας καλύπτει σήμερα ένα πολύ μικρό τμήμα σε βάθος της παράκτιας ζώνης , ενώ διαχείριση του υπόλοιπου χερσαίου τμήματος προς την ενδοχώρα αφήνεται κυρίως στην αρμοδιότητα της πολεοδομικής νομοθεσίας, Ν1337/83 όπως ισχύει σήμερα, και δευτερεύοντες σε άλλες τομεακές νομοθεσίες , όπως η γενική νομοθεσία δημοσίων κτημάτων (ΠΔ 11/12-11-1929), η τουριστική νομοθεσία, η νομοθεσία περί δήμων και κοινοτήτων. Πιο συγκεκριμένα ο ρόλος του Ν. 1337/1983 ως προς τον 2344/1940 ήταν α) η πρόβλεψη σε ζώνη 500 μ. σε απόσταση από τις ακτές της θάλασσας ή από τις όχθες ποταμών και λιμνών, απαγόρευσης της περιφράξης των ιδιοκτησιών (με εξαίρεση κατόπιν άδειας της Αρχής) β)η δυνατότητα κατά μήκος των ακτών ή των όχθων δημοσίων λιμνών και ποταμών καθορισμού Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) για τον έλεγχο χρήσεων και κατατμήσεων της γης, γ) η κατεδάφιση κτισμάτων που έχουν ανεγερθεί στον αιγιαλό, δ)η μη δυνατότητα δικαιώματος στους ιδιώτες για ανέγερση κτιρίων στον αιγιαλό για ιδιωτική χρήση για ορισμένο διάστημα.

Ακόμα όμως και στην χερσαία ζώνη που απαρτίζει νομικά τον αιγιαλό και τη παραλία και την διαχειρίζεται το Δημόσιο ως κοινόχρηστο πράγμα εκτός συναλλαγής συνυπάρχουν πολλά επάλληλα διαχειριστικά καθεστώτα από φορείς του δημοσίου τομέα που δεν υπάγονται σε κανένα συντονιστικό μηχανισμό. Έτσι ενώ η διαχείριση του αιγιαλού της παραλίας ανήκει εν γένει στο Δημόσιο, που την ασκεί μέσω των κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών Υπουργείου Οικονομικών , η διοίκηση και διαχείριση των δημοσίων κτημάτων μεταξύ των οποίων και τμήματα του αιγιαλού που χαρακτηρίζονται ως «τουριστικά», μπορεί να ανατίθενται στον Ε.Ο.Τ. ενώ αντίστοιχα η διοίκηση και η διαχείριση των δημοσίων τμημάτων που βρίσκονται μέσα στην χερσαία ζώνη Λιμένος γίνονται απο τα Λιμενικά Ταμεία (ΒΔ 14/19-1-39 “περί κωδικοποίησης των περί λιμενικών ταμείων διατάξεων”) . Παράλληλα είναι δυνατή η παραχώρηση δικαιωμάτων απλής χρήσεως στον αιγιαλό σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, καθώς και δικαιωμάτων αποκλειστικής χρήσεως σε επιχειρήσεις που έχουν υπαχθεί σε ενεργητικές διατάξεις της αναπτυξιακής νομοθεσίας.

Η ευθύνη για τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων της νομοθεσίας περί αιγιαλού

διαχέεται εξίσου μεταξύ πολλών αποσπασματικών και ασυντόνιστων λού και την τήρηση των όρων των ενδεχόμενων παραχωρητηρίων που έχουν συναφθεί μεταξύ ελληνικού δημοσίου και νομικών ή φυσικών προσώπων, έχει το Υπουργείο Οικονομικών το οποίο, στην περίπτωση που καταλαμβάνει και ιδιοποιείται χώρο του αιγιαλού μπορεί να συντάσσει πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής. Την ευθύνη για τον έλεγχο των οικοδομικών εργασιών που εκτελούνται στον αιγιαλό και στην παραλία έχουν οι υπηρεσίες του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. μέσω της διαδικασίας εκδόσεως οικοδομικών αδειών και ελέγχου των αυθαίρετων κατασκευών, ενώ η αστυνόμευση της παράκτιας ζώνης ανήκει, για μεν το θαλάσσιο χώρο, τα πλοία, τα πάσης φύσεως πλωτά ναυπηγήματα, τους λιμένες και την χερσαία ζώνη τους στην αμροδιότητα της Λιμενικής Αστυνομίας (Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας) ενώ για τον υπόλοιπο χερσαίο χώρο στον οποίο ανήκει και ο αιγιαλός και η παραλία στα σώματα ασφαλείας (Γενικό Επιτελείο Ναυτικού) και τα οικεία αστυνομικά όργανα.

Από τη συνοπτική αυτή παρουσίαση των διάφορων δημόσιων φορέων που σε κεντρικό ή αποκεντρωμένο επίπεδο στα θέματα διαχείρισης και προστασίας του παράκτιου και του θαλάσσιου χώρου, γίνεται φανερή η πολυαρχία και ευκαιριακή αντιμετώπιση των θεμάτων διαχείρισης της ελληνικής παράκτιας ζώνης.

Έτσι πιο συγκεκριμένα οι φορείς που επηρεάζουν το σχεδιασμό και τη διαχείριση του παράκτιου χώρου είναι οι ακόλουθοι:

1. Ο Εθνικός οργανισμός τουρισμού (Ε.Ο.Τ) είναι αρμόδιος οργανισμός για τη διοίκηση και διαχείριση των τουριστικών δημόσιων κτημάτων, ενώ παράλληλα διατηρεί και την επικαρπία αυτών.

2. Το υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε) είναι αρμόδιο για την προώθηση ρυθμίσεων χρήσεων γης, όρων και περιορισμών δόμησης στις παράκτιες περιοχές. Επίσης για την χορήγηση προεγκρίσεων, χωροθέτησης και εγκρίσεων περιβαλλοντικών όρων έργων και δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται μέσα στις παράκτιες περιοχές.

3. Το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας (Υ.Ε.Ν) μέσω της λιμενικής αστυνομίας είναι αρμόδιο ουσιαστικά για την αστυνόμευση της παράκτιας ζώνης, τους λιμένες και τη χερσαία ζώνη τους. Παράλληλα το Υ.Ε.Ν συμμετέχει στη διαδικασία καθορισμού οριογραμμών αιγιαλού, παραλίας και παλαιού αιγιαλού καθώς στην παραχώρηση αιγιαλού, παραλίας για την εκτέλεση έργων σύμφωνα με το ν. 2971/2001.

4. Το υπουργείο Οικονομικών είναι ο αρμόδιος φορέας για τη διοίκηση και διαχείριση του αιγιαλού και της παραλίας τα οποία θεωρούνται δημόσια κτήματα. Επίσης σύμφωνα με το ν.2971/2001 ορίζεται ως κεντρικός φορέας διαχείρισης του αιγιαλού το υπουργείο οικονομικών.

5. Το υπουργείο Ανάπτυξης είναι το αρμόδιο υπουργείο για τη διοίκηση, τη διαχείριση, τη χωροθέτηση, την εκμετάλλευση και τον έλεγχο των μαρίνων στον αιγιαλό και στους συνεχόμενους σε αυτούς χώρους αλλά και σε παράκτια ζώνη μέγιστου πλάτους 500 μ.

6. Το υπουργείο Γεωργίας είναι υπεύθυνο υπουργείο για τα θέματα που άπτονται της γεωργικής γης που βρίσκεται στην παράκτια ζώνη.

7. Η κτηματική εταιρεία του δημοσίου (Κ.Ε.Δ). Είναι η αρμόδια εταιρεία για τη διαχείριση και αξιοποίηση δημοσίων ακινήτων. Η Κ.Ε.Δ ιδρύθηκε το 1979 με το Νόμο 973/79, ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και εποπτεύεται από το υπουργείο οικονομίας και οικονομικών. Σήμερα λειτουργεί υπό το καθεστώς του Νόμου 2414/1996 περί «Εκσυγχρονισμού των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών».

8. Το υπουργείο Αιγαίου. Είναι αρμόδιο σε περιοχές που είναι ήδη χαρακτηρισμένες ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Η άδεια και ο έλεγχος πάσης φύσεως εργασίας (οικοδομή, τεχνικά έργα κ.λπ.) εντός της καθορισμένης ζώνης αιγιαλού και παραλίας γίνεται από τις κατά τόπους αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Αιγαίου, εφόσον πρόκειται για περιοχές της αρμοδιότητάς του (αρ.7 § 7 του ν 2971/2001).

Σημαντική απόπειρα για μια πιο συνθετική θεώρηση της διαχείρισης των παράκτιων περιοχών πρέπει να θεωρηθεί η έγκριση από το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της υπ' αρ. 9/1981 Απόφασής του, με αντικείμενο την χάραξη κατευθυντήριων γραμμών και αναγκαίων ενεργειών για την διαχείριση ακτών. Μειονέκτημα, της απόφασης αυτής, ήταν η μη εξειδίκευση της μέσω δεσμευτικών μέσων δράσης, με αποτέλεσμα να παραμένει μέχρι σήμερα ένα κείμενο προθέσεων χωρίς πρακτική εφαρμογή.

Σε ανάλογη κατεύθυνση κινούνται και οι ρυθμίσεις των άρθρων 18-21 του Ν1650/1986, βάσει των οποίων ορίζονται και κατατάσσονται οι περιοχές της προστασίας της φύσης και του τοπίου καθορίζεται η διαδικασία οριοθέτησης και χαρακτηρισμού τους και επιβολής ειδικών όρων και περιορισμών, καθώς και οι δυνατότητες διαχείρισης της μέσω της έκδοσης ειδικών κανονισμών. Διευκρινίζεται βέβαια ότι οι διατάξεις των άρθρων αυτών δεν αναφέρονται αμιγώς στις παράκτιες περιοχές και έχουν ευρύτερο περιχόμενο, εφόσον αφορούν περιοχές της προστασίας της φύσης χερσαίες θαλάσσιες ή μικτού χαρακτήρα και δεν μπορούν να τύχουν, έτσι, γενικής εφαρμογής, παρά μόνο στις παράκτιες εκείνες περιοχές που εμπίπτουν στις κατηγορίες του άρθρου 19. Η χρησιμότητά της παραμένει, πάντως σημαντική, στο μέτρο που επιχειρούν να υιοθετήσουν μια πιο συντονισμένη διαχείριση του φυσικού χώρου, συνδυάζοντας τις παραμέτρους της περιβαντολλογικής προστασίας με αυτή του χωροταξικού σχεδιασμού (χρήσεις γης) και άλλων τομεακών πολιτικών (γεωργία, τουρισμός, βιομηχανία).

Για τον σκοπό αυτό προβλέπουν, άλλωστε, για την οριοθέτηση, τον χαρακτηρισμό και επιβολή ειδικών όρων και περιορισμών την έκδοση ΠΔ συνυπογραφής των Υπουργών Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., Γεωργίας, Βιομηχανίας και άλλων συναρμόδιων Υπουργών καθώς και την δυνατότητα ίδρυσης ειδικών φορέων διαχείρισης με τη μορφή είτε φορέων του δημοσίου τομέα είτε νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου είτε ειδική υπηρεσία είτε τέλος συντονιστικών οχημάτων με συμμετοχή εκπροσώπων της κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης. Σημαντική τέλος για τη συντονισμένη διαχείριση των περιοχών αυτών πρέπει να θεωρηθεί η σύνδεση της εφαρμογής τους με εργαλεία πολιτικής γης, όπως αυτό προβλέπεται στο άρθρο 22 του Ν 1650/1986, συντελεστή δόμησης, απαλλοτριώσεις, αποζημίωση σε ακίνητο με αντάλλαγμα κ.λπ. που όμως δεν έχουν ενεργοποιηθεί μέχρι σήμερα. Το αίτημα του συντονισμού της δημόσιας δράσης στην διαχείριση των παράκτιων περιοχών φαίνεται έτσι να μένει θεσμικά ανολοκλήρωτο. Η νομοθεσία πλέγματος διατάξεων για την δημιουργία και λειτουργία τουριστικών λιμένων σκάφων αναγνωρίζει στον αιγιαλό και τους συνεχόμενους χώρους του αλλά και σε συνεχόμενη θαλάσσια ζώνη μέγιστου πλάτους 500 μέτρων (άρθρα 23-37 Ν 2160/1993), επιτείνει το πρόβλημα της πολυδιάσπασης φορέων και αρμοδιοτήτων στον παράκτιο χώρο στο μέτρο που δημιουργεί νέα όργανα (Γραμματεία Στήριξης Τουριστικών Λιμένων στο ΥΠΕΘΟ) και ειδικές ανεξάρτητες διαδικασίες χωροθέτησης, έγκρισης όρων δόμησης, παραχώρησης και κατασκευής τουριστικών λιμένων, παράλληλες και ανταγωνιστικές προς τις ήδη υπάρχουσες.

Η απουσία συντονιστικών μηχανισμών της δημόσιας δράσης στο πεδίο διαχείρισης του παράκτιου χώρου, έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τρόπο και την ποιότητα ρύθμισης της ιδιωτικής δραστηριότητας και εκμετάλλευσης των περιοχών αυτών. Εγκλωβισμένη στη λογική διαφοροποιημένων και ανταγωνιστικών διοικητικών προτεραιοτήτων, η ρύθμιση ιδιωτικής δραστηριότητας στο επίπεδο

χρήσης και εκμετάλλευσης της παράκτιας ζώνης παρουσιάζεται στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο ευκαιριακή, αποσπασματική και εν τέλει αναποτελεσματική. Τα αποτελέσματα της κατάστασης αυτής είναι γνωστά : αυθαίρετες κατασκευές ,αδυναμία υπαγωγής των παραχωρητήριων εκμετάλλευσης και χρήσης στις ρυθμίσεις της χωροταξικής και περιβαλλοντικής νομοθεσίας , καταπατήσεις των κοινόχρηστων χώρων κλπ.

Ο Νόμος 2971 της 19.12.2001 (ΦΕΚ 285 Α΄) που αφορά τον αιγιαλό, την παραλία και άλλες διατάξεις παρουσιάζεται παρακάτω. Σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο ορίζονται αρχικά ο αιγιαλός, παραλία, παλαιός αιγιαλός, λιμένας, ζώνη λιμένα. Έτσι οι βασικές έννοιες ορίζονται ως: Με τον όρο αιγιαλό σύμφωνα με τον Ν. 2971/01 (άρθρο 1) εννοείται η ζώνη της ξηράς, που βρέχεται από τη θάλασσα από τις μεγαλύτερες και συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων της. Παραλία είναι η ζώνη ξηράς που προστίθεται στον αιγιαλό, καθορίζεται δε σεπλάτος μέχρι και πενήντα (50)μέτρα από την οριογραμμή του αιγιαλού, προεξυπηρέτηση της επικοινωνίας της ξηράς με θάλασσα και αντίστροφα.(Ν. 2971/01, αρθ. 1)

Παλαιός αιγιαλός είναι η ζώνη της ξηράς, που προέκυψε από τη μετακίνηση της ακτογραμμής προς τη θάλασσα, οφείλεται σε φυσικές προσχώσεις ή τεχνικά έργα και προσδιορίζεται από τη νέα γραμμή αιγιαλού και το όριο του παλιότερα υφιστάμενου αιγιαλού. (Ν. 2971/01, αρθ. 1)

Λιμένας είναι ζώνη ξηράς και θάλασσας μαζί με έργα και εξοπλισμό που επιτρέπουν κυρίως την υποδοχή κάθε είδους πλωτών μέσων και σκαφών αναμνηχής, τη φορτοεκφόρτωση, αποθήκευση, παραλαβή και προώθηση των φορτίων τους, την εξυπηρέτηση επιβατών και οχημάτων και την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις θαλάσσιες μεταφορές. (Ν. 2971/01, αρθ. 1)

Ως ζώνη λιμένα καθορίζεται έκταση ξηράς ή θάλασσας, συνεχής ή διακεκομμένη στην οποία ο αρμόδιος φορέας διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένα μπορεί να εκτελέσει έργα που απαιτούνται για την εξυπηρέτηση της εμπορικής, επιβατικής, ναυτιλιακής, τουριστικής, αλιευτικής κίνησης και γενικότερα της εύρυθμης λειτουργίας του λιμένα. Η ζώνη λιμένα διακρίνεται σε χερσαία και θαλάσσια. (Ν.2971/01, αρθ. 18) .

Ο παραπάνω νόμος αμφισβητήθηκε για θέματα περιβαλλοντικής προστασίας των παράκτιων περιοχών καθώς και για ανυπαρξία ειδικού προστατευτικού καθεστώτος των ακτών ως ευπαθή οικοσυστήματα. Θεωρείται ότι δεν καλύπτει τις αρχές της βιωσιμότητας και ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης όπως ορίζει η Ευρωπαϊκή

3.4.1. Πολιτική και οι αρχές βιωσιμότητας- Agenda 21.

Ατζέντα 21 είναι ένα αναλυτικό σχέδιο δράσης που πρέπει να ληφθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, εθνικό και τοπικό , από τους οργανισμούς του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, τις κυβερνήσεις, και σημαντικές ομάδες ανθρωπων σε κάθε περιοχή στην οποία ο άνθρωπος επιδρά στο περιβάλλον. Ατζέντα 21, η Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, και η Δήλωση των αρχών για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών εγκρίθηκε από περισσότερες από 178 κυβερνήσεις στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED) που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο ντε Janerio, τη Βραζιλία,την περίοδο: 3 έως τις 14 Ιουνίου 1992. Η Επιτροπή για την Βιώσιμη Ανάπτυξη (CSD) δημιουργήθηκε το Δεκέμβριο του 1992 για να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα στην παρακολούθηση της UNCED και να και να αναφέρει τις πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των συμφωνιών σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Συμφωνήθηκε ότι μετά από πέντε χρόνια ανασκόπησης της προόδου, θα γίνει και πάλι το 1997 από τον ΟΗΕ συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης σε έκτακτη σύνοδο. Η πλήρης

εφαρμογή της Ατζέντας 21, το πρόγραμμα για την περαιτέρω εφαρμογή της Agenda 21 και των υποχρεώσεων προς τις αρχές του Ρίο, επιβεβαιώθηκαν με ιδιαίτερη έμφαση στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Βιώσιμη (Αειφόρο) Ανάπτυξη (WSSD) που πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ, Νότια Αφρική από 26 Αυγούστου έως 4 Σεπτεμβρίου 2002.

Βασικά σημεία λοιπόν του νόμου είναι:

A) Πλεονεκτήματα

- 1) Επισήμανση του κοινόχρηστου χαρακτήρα της -ανήκουσας στο Δημόσιο- παράκτιας ζώνης και της ελεύθερης ακώλυτης πρόσβασης των πολιτών προς αυτές(αρθ. 1)
- 2) Θεώρηση των επεμβάσεων στις ακτές ως εξαιρετικών διαδικασιών και για λόγους δημοσίου συμφέροντος και με δικαίωμα του Δημοσίου μονομερούς ανάκλησης παραχωρήσεων αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παρόχθιας ζώνης και για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας ή δημόσιας υγείας και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (αρθ. 1,παρ. 2 και αρθ 15, παρ. 1)
- 3) Υποχρέωση κατάρτισης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων πριν από κάθε επέμβαση και προέγκριση χωροθέτησης
- 4) Ορισμός κεντρικού διοικητικού φορέα (Υπουργείο Οικονομικών) ως αρμόδιου οργάνου διαχείρισης του αιγιαλού και της παραλίας
- 5) Υπαγωγή των παράκτιων ζωνών σε ενισχυμένο καθεστώς προστασίας κατ' εφαρμογή ειδικών διατάξεων του νόμου, αναφορικά με τις κατεδαφίσεις αυθαιρέτων

B) Μειονεκτήματα

- 1) Ανυπαρξία πρόβλεψης προηγούμενου σχεδιασμού των επιτρεπτόν δραστηριοτήτων στον παράκτιο χώρο
- 2) Ανεπαρκής κωδικοποίηση της νομοθεσίας σε ζητήματα διαχείρισης ακτών
- 3) Ρυθμίσεις μεταβατικού χαρακτήρα για νομιμοποίηση αυθαιρέτων
- 4) Αντιφάσεις στο περιεχόμενο των διατάξεων

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι και αυτός ο Νόμος παρουσιάζει αδυναμίες στον τρόπο διαχείρισης των παράκτιων περιοχών ως προς την επαρκή στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών, την επάρκεια των μηχανισμών προστασίας και άσκησης ελέγχου και τήρησης απαιτούμενων διαδικασιών και προτύπων, στον γενικό περιορισμός δράσης των ιδιωτικών φορέων.

Ο Νόμος 2971 της 19.12.2001 (ΦΕΚ 285 Α') παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

Συμπληρωματικά με τον 2971/01 πρέπει να αναφερθούμε και στο Ειδικό

Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον παράκτιο χώρο από το Υ. ΠΕ. ΧΩ. ΔΕ. το 2002 όπου τίθενται οι βασικές κατευθύνσεις χωροταξικού σχεδιασμού στις παράκτιες περιοχές. Σκοπός του Ειδικού Πλαισίου, είναι η προώθηση της ολοκληρωμένης και ισόρροπης ανάπτυξης του παράκτιου χώρου και της ορθολογικής διαχείρισης των πόρων με γνώμονα την αειφορία. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται η

βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του καθώς και η προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολό του.

Σύμφωνα τώρα με το παραπάνω Πλαίσιο ο παράκτιος χώρος περιλαμβάνει το θαλάσσιο και το χερσαίο τμήμα.

Το θαλάσσιο τμήμα του αποτελείται από την ζώνη που ορίζεται από την ακτογραμμή και την ισοβαθή των 50 μέτρων. Σε οποιαδήποτε περίπτωση το πλάτος της δεν μπορεί να είναι μικρότερο των 200 μέτρων.

Το χερσαίο τμήμα του που κατά κανόνα αποτελεί υποσύνολο της εδαφικής περιφέρειας ενός ή περισσότερων παράκτιων Ο. Τ. Α. 1., που συγκροτούν μια φυσική ή και ανθρωπογεωγραφική ενότητα (Διαχειριστικό Επίπεδο Αναφοράς).

Στον παράκτιο χώρο τώρα, διακρίνεται η κρίσιμη και δυναμική ζώνη, όπου:

3.4.2.Κρίσιμη Ζώνη:

Το μέτωπο του παράκτιου χώρου προς την θάλασσα, εκατέρωθεν της ακτογραμμής, αποτελεί ο πλέον ευαίσθητο περιβαλλοντικά κομμάτι του ενώ παράλληλα δέχεται σημαντικές πιέσεις από ανθρώπινες δραστηριότητες. Κατά συνέπεια κρίνεται απαραίτητη η εξειδικευμένη αντιμετώπισή του σε επίπεδο σχεδιασμού των χρήσεων γης και γενικότερα διαχείρισης των ακτών. Το κομμάτι αυτό του παράκτιου χώρου ονομάζεται «κρίσιμη ζώνη» και περιλαμβάνει θαλάσσιο και χερσαίο τμήμα.

Το θαλάσσιο τμήμα της κρίσιμης ζώνης ταυτίζεται με το θαλάσσιο τμήμα του παράκτιου χώρου δηλαδή από την ζώνη που ορίζεται από την ακτογραμμή και την ισοβαθή των 50 μέτρων εφόσον το πλάτος της είναι μεγαλύτερο από 200 μέτρα και στην αντίθετη περίπτωση, σε ζώνη πλάτους 200 μέτρων από την ακτογραμμή. Το χερσαίο τμήμα της κρίσιμης ζώνης καθορίζεται μέσα από τα Γ. Π. Σ. ή τα Σ. Χ. Ο. Ο. Α. Π. του ν. 2508 / 97 και μεταβατικά και από άλλα σχέδια χρήσεων γης (Ζ. Ο. Ε., Διατάγματα του άρθρου 22 του ν. 1650 / 86) που θα προωθηθούν για θεσμοθέτηση μέχρι την έγκριση των προαναφερομένων σχεδίων. Το ελάχιστο πλάτος του τμήματος αυτού της κρίσιμης ζώνης ορίζεται για το θαλάσσιο μέτωπο των εξωαστικών, με τη έννοια των εκτός σχεδίου, εκτός ορίων οικισμών και εκτός των ζωνών επηρεάζονται άμεσα από αυτούς (οικισμούς), περιοχών, σε 100 μέτρα.

Κατά τον προσδιορισμό του λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων:

- γεωγραφικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά
- περιβαλλοντικά και οικολογικά δεδομένα (αμμοθίνες, εκβολές, δέλτα ποταμών, υγροβιότοποι, καταφύγια ζώων, δάση που βρίσκονται σε άμεση φυσική και λειτουργική συσχέτιση με την ζώνη των 100 μέτρων).
- ο αιγιαλός, ο παλαιός αιγιαλός και η παραλία.
- υφιστάμενες κατασκευές, έργα και δραστηριότητες (λιμένες, οδοί κ. α.) καθώς και
- οι νόμιμες ή αυθαίρετες προσχώσεις.

Η δυναμική ζώνη ταυτίζεται με το τμήμα του παράκτιας χώρου που απομένει μετά την αφαίρεση της κρίσιμης ζώνης. Το τμήμα αυτό του παράκτιου χώρου αποτελεί «ζώνη μετάβασης» από την κρίσιμη παράκτια ζώνη στον αμιγώς ηπειρωτικό χώρο, χαρακτηρίζεται από την παρουσία πλήθους ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και κατ' επέκταση παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον κατά το σχεδιασμό. Ιδιαίτερη

σημασία δίνεται στην οργάνωση των δραστηριοτήτων και την παρουσία των πόρων (υδατικοί πόροι), ώστε να αμβλυθούν οι συγκρούσεις.

3.5. Δραστηριότητες στον ελληνικό παράκτιο χώρο

Οι παράκτιες ζώνες όπως αναλύσαμε και παραπάνω αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σύνθετο σύστημα που αποτελείται από θαλάσσια, παράκτια και χερσαία τμήματα. Η διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να είναι τέτοια έτσι ώστε να προλαμβάνει τις συνέπειες των επικρατούντων ανθρωπογενών διαδικασιών. Πρέπει να αντιδρά στις διάφορες διαδικασίες αποτελεσματικά και χωρίς καθυστερήσεις, με γενικό στόχο την διατήρηση των λειτουργιών και χρησιμοποιώντας τους διαθέσιμους πόρους με έναν βιώσιμο τρόπο. Για την ικανοποίηση αυτού του στόχου η διαχειρισή των παράκτιων ζωνών ενδιαφέρεται για τους κοινωνικοοικονομικούς κανόνες και αξίες καθώς και για την διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Έτσι οι στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης όπως αναφέραμε και στο αντίστοιχο υποκεφάλαιο πρέπει να περιλαμβάνουν:

- την ολοκληρωμένη και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με διεύρυνση των δυνατοτήτων απασχόλησης και διαφοροποίηση - ποικιλότητα της οικονομικής βάσης των παράκτιων περιοχών, καθώς και την στήριξη εναλλακτικών ήπιων μορφών ανάπτυξης.
- την προστασία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, σεβασμό της ποικιλότητας του τοπίου και ανάδειξη των ιστορικών - πολιτιστικών μνημείων.

Από το 1990 και μετά η ΕΕ αρχίζει κάποιες προσεγγίσεις ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών στόχων στα πλαίσια των τομεακών αλλαγών. Πρώτη κίνηση θεωρείται το «Πέμπτο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον» που αποτελεί κείμενο «σταθμός» για την περιβαλλοντική πολιτική της Κοινότητας. Αντίστοιχες προσεγγίσεις παρατηρούνται και στην Ελλάδα από το Υπουργείο ΠΕ. ΧΩ. ΔΕ. στο πλαίσιο του «Εθνικού Σχεδιασμού» όπου ορίζονται κατευθύνσεις, πολιτικές και πρακτικές για όλους τους τομείς με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών. Ενώ με τα Γενικά και Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού σχεδιάζεται η ανάπτυξη των Ελληνικών περιοχών σε μικρότερη κλίμακα. Με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη τα πλαίσια σχεδιασμού εστιάζουν στις πιο κρίσιμες δραστηριότητες που αναπτύσσονται στον ελληνικό χώρο. Συγκεκριμένα στον παρόν υποκεφάλαιο θα αναλυθούν οι πολιτικές και κατευθύνσεις που αναπτύσσονται ως προς τον παράκτιο χώρο.

3.5.1. Γεωργία

Οι υψηλές πιέσεις που δέχεται η παράκτια γεωργική γη από κάθε είδους δραστηριότητα, καθιστούν το πρόβλημα της προστασίας και διατήρησής της από τα πιο επείγοντα της Παράκτιας Ζώνης. Η γεωργία ανέκαθεν έπαιζε και παίζει σημαντικό ρόλο στον τομέα της οικονομίας και συνεπώς στην ανάπτυξη της χώρας. Το δε γόνιμο έδαφος της γεωργικής γης σε συνδυασμό με το ευνοϊκό κλίμα του Παράκτιου Χώρου δημιουργεί τις ιδανικότερες συνθήκες για υψηλή παραγωγικότητα και αποδόσεις στη γεωργία.

Επομένως:

- η υψηλή παραγωγικότητα των παράκτιων εδαφών,
- το μεγάλο ποσοστό αρδευσιμότητας των παράκτιων εδαφών,
- οι ιδιαίτερες εδαφικές και κλιματικές συνθήκες που ευνοούν ορισμένες

προσοδοφόρες καλλιέργειες,

- οι μικρότερες απαιτήσεις σε ενέργεια για θέρμανση στα θερμοκήπια,
- η συνεχιζόμενη μείωση των καλλιεργούμενων γεωργικών εδαφών στην ενδοχώρα και την Παράκτια Ζώνη από την εκτεταμένη υποβάθμιση και τη διάβρωση,
- η μείωση των γεωργικών εκτάσεων στην Παράκτια Ζώνη εξαιτίας της αλλαγής χρήσης καθιστούν τη διατήρηση και προστασία της παράκτιας γεωργίας απαραίτητη.

Οι αυξημένες δραστηριότητες στον παράκτιο γεωργικό χώρο δημιουργούν τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις στο ευρύτερο περιβάλλον. Το ιδιόμορφο οπτικό περιβάλλον με τα εναλλασσόμενα γεωργικά τοπία ιδιαίτερου κάλλους είναι από τα πλεονεκτήματα της γεωργικής ανάπτυξης ενώ, η επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος από τη χρήση λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων αποτελεί απειλή για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της ποιότητας των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Βασισμένοι στις παραπάνω παραμέτρους της παράκτιας γεωργίας καθορίζονται και οι στόχοι του εθνικού σχεδιασμού, που είναι:

- Η προστασία και διατήρηση των παράκτιων γεωργικών εκτάσεων υψηλής παραγωγικότητας
- Η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τις γεωργικές δραστηριότητες
- Η στήριξη ήπιας γεωργικής ανάπτυξης στη δυναμική και ευρύτερη παράκτια ζώνη των περιοχών με ιδιαίτερη οικολογική αξία.

3.5.2.Βιομηχανία

Μια από τις κυριότερες δραστηριότητες που ανταγωνίζονται για εγκατάσταση στην Παράκτια Ζώνη είναι η βιομηχανία. Στα προηγούμενα χρόνια παρατηρήθηκε μια μεγάλη κίνηση για εγκατάσταση βιομηχανίας προς τις ακτές μέσα στα πλαίσια του γενικότερου φαινομένου προσανατολισμού των οικονομικών δραστηριοτήτων προς τη θάλασσα.

Η εγκατάσταση στην Παράκτια Ζώνη του συνόλου ή κάποιου τμήματος των βιομηχανιών (ή και η διάθεση των αποβλήτων στη θάλασσα των βιομηχανιών που δεν βρίσκονται στην Παράκτια Ζώνη) έχει άμεσες και έμμεσες περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις όπως:

- Την άμεση ρύπανση του περιβάλλοντος από τα διάφορα απόβλητα
- Τον περιορισμό σημαντικών δραστηριοτήτων από την κατάληψη γης
- Τον περιορισμό σημαντικών δραστηριοτήτων λόγω ασύμβατων χρήσεων γης

Η πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης της Παράκτιας Ζώνης ως προς τις βιομηχανικές δραστηριότητες δεν πρέπει να σχεδιασθεί ανεξάρτητα από τον ηπειρωτικό χώρο αλλά στα πλαίσια μιας ευρύτερης χωροταξικής πολιτικής, μια πολιτική την οποία προσπαθούμε να εφαρμόσουμε στα επόμενα υποκεφάλαια στην περιοχή μελέτης μας τον Πειραιά. Θεωρείται απαραίτητο να προσδιορισθούν οι διαστάσεις του προβλήματος και οι κατευθύνσεις που (στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης των ακτών) κρίνονται απαραίτητες και που μπορούν να ενταχθούν στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πολιτικής βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι κυριότεροι στόχοι που θέτει ο Εθνικός Σχεδιασμός είναι:

- Η πλήρης αξιοποίηση των υπαρχόντων θεσμοθετημένων για

βιομηχανική χρήση περιοχών

- Η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον με λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων (προστασία επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, ποιότητας θαλάσσιου νερού)
- Η βιομηχανική αποσυμφόρηση της Παράκτιας Ζώνης
- Ο προσδιορισμός βιομηχανιών που «δυνάμει» ζητούν παράκτιους χώρους για εγκατάστασή τους
- Ο περιορισμός των παράκτιων εγκαταστάσεων των παραπάνω.

3.5.3.Οικιστική ανάπτυξη

Η άναρχη, ανοργάνωτη, ασυντόνιστη και παράλληλη με την ακτή, οικιστική ανάπτυξη αλλοιώνει μόνιμα την αισθητική του τοπίου, προκαλώντας καταστροφές στο φυσικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα επιδρά αρνητικά στην κοινωνική δομή του πληθυσμού, το εισόδημα και την απασχόληση. Αρκετές παραθεριστικές περιοχές έχουν υποβαθμιστεί από την άναρχη δόμησή τους, καθώς η μη ελεύθερη πρόσβαση στις ακτές, το αλλοιωμένο φυσικό περιβάλλον και οι συγκρουόμενες παραγωγικές δραστηριότητες αναστέλλουν στην κάθε ανάπτυξη των περιοχών.

Για τους παραπάνω λόγους ο Εθνικός Σχεδιασμός στοχεύει σε:

- Ορθολογική ανάπτυξη των παράκτιων οικιστικών περιοχών με ιδιαίτερη προτεραιότητα στη διαφύλαξη και προστασία των φυσικών και αισθητικών πόρων της παράκτιας ζώνης
- Σταδιακή εξάλειψη των αυθαιρέτων και παράνομων κατασκευών και εγκαταστάσεων στην κρίσιμη ζώνη ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση του κοινού και ο κοινόχρηστος χαρακτήρα
- Δημιουργία ειδικών κανόνων για την ανάπτυξη κατασκευών στην κρίσιμη ζώνη με εξέταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων με εξειδικευμένες και αυστηρές προδιαγραφές
- Έλεγχο της απαγόρευσης της οικιστικής ανάπτυξης σε ζώνη ενός χιλιομέτρου από τις περιοχές ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (αμμοθίνες, υγροβιότοποι)
- Αυστηρό περιορισμό και έλεγχο της οικιστικής ανάπτυξης στη δυναμική ζώνη και σε ζώνες οργανωμένης οικιστικής ανάπτυξης
- Αξιοποίηση υφιστάμενων παραθεριστικών και τουριστικών ζωνών για την κάλυψη μελλοντικών αναγκών αναψυχής
- Αναβάθμιση παράκτιων οικιστικών ενοτήτων με βάση τη δημιουργία οργανωμένων οικιστικών πυρήνων
- Πρόληψη αρνητικών επιπτώσεων από την αλόγιστη οικιστική ανάπτυξη
- Αποκατάσταση του περιβάλλοντος στις περιοχές που είναι ήδη υποβαθμισμένες
- Προστασία των περιοχών οικολογικού και πολιτισμικού ενδιαφέροντος από την ανάπτυξη οικισμών και άλλων δραστηριοτήτων που πιθανόν να επηρεάσουν αρνητικά το περιβάλλον.

3.5.4.Τουρισμός - Αναψυχή

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους και ταχύτερα

αναπτυσσόμενους τομείς της χώρας. Συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση του Α. Ε. Π., στις συναλλαγματικές εισπράξεις, στην απασχόληση και ιδιαίτερα στην περιφερειακή ανάπτυξη. Ο τουρισμός καλύπτει περίπου το 10% του Α. Ε. Π. της χώρας και το 11% της απασχόλησης στο σύνολο του εργατικού δυναμικού την περίοδο αιχμής. Η βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού είναι ζωτικής σημασίας για την ελληνική οικονομία. Αυτή η οικονομική δραστηριότητα, στη σημερινή της μορφή, απαιτεί κυρίως την εγκατάστασή της στην Παράκτια Ζώνη. Η Παράκτια Ζώνη προσφέρει πολλές δυνατότητες για αναψυχή, όπως αποδεικνύεται από την έντονη τουριστική κίνηση στο χώρο αυτό. Ειδικότερα οι ελληνικές ακτές αποτελούν πόλο έλξης διεθνούς σημασίας, για ποικίλες δραστηριότητες αναψυχής. Ως αποτέλεσμα οι τουριστικές εγκαταστάσεις καταλαμβάνουν σημαντικό ποσοστό θαλάσσιου μετώπου. Η αλματώδης ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα έχει δημιουργήσει μια σειρά από προβλήματα τόσο στο περιβάλλον όσο και στην οικονομική και κοινωνική δομή. Σε ότι αφορά το περιβάλλον ο τουρισμός συνδέεται με αυτό και την προστασία του, πολύ περισσότερο ίσως από κάθε άλλη οικονομική δραστηριότητα. Διάφορες έρευνες που έγιναν διεθνώς έχουν καταγράψει την αρνητική στάση των τουριστών απέναντι σε περιοχές με μολυσμένο ή υποβαθμισμένο περιβάλλον. Ολοένα και περισσότερο η οικονομική όψη του τουρισμού είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πλευρά της προστασίας του περιβάλλοντος.

Η επίδραση του τουρισμού στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον είναι ένα σύνθετο πρόβλημα. Η ανοργάνωτη και ασυντόνιστη ανάπτυξη σε βάρος του περιβάλλοντος έχει ως αποτέλεσμα τη μη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Ο τουρισμός παραμένει παράγοντας βιώσιμης ανάπτυξης μόνο αν διασφαλιστεί η βιώσιμη χρήση των τουριστικών πόρων. Οι έννοιες τουριστική ανάπτυξη και προστασία περιβάλλοντος είναι αλληλένδετες. Η διατήρηση περιβάλλοντος υψηλής ποιότητας, εξασφαλίζει τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Σε σχέση με τη χωροθέτηση τουριστικών εγκαταστάσεων, η έλλειψη βιώσιμης χωροταξικής πολιτικής και συντονισμού των αρμόδιων φορέων καθώς και η αδυναμία της περιφέρειας να αντιμετωπίσει τα χωροταξικά προβλήματα του τουρισμού έχουν δημιουργήσει μια άναρχη ανάπτυξη στην Παράκτια Ζώνη.

Σήμερα η τουριστική ανάπτυξη αποτελεί μόνιμη επέμβαση στο φυσικό περιβάλλον και στην κοινωνικοοικονομική δομή μιας περιοχής. Η έλλειψη προδιαγραφών δημιουργεί προβλήματα στη χωροθέτηση. Η αλόγιστη και απρογραμματίστη έκδοση αδειών τουριστικής αξιοποίησης είχε πολλές φορές ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση αξιόλογων περιοχών και τον αποκλεισμό άλλων αναπτυξιακών δυνατοτήτων.

Έτσι λοιπόν στόχοι του Εθνικού Σχεδιασμού είναι:

- Η ορθολογική χρήση, αποφυγή της υπερεκμετάλλευσης και της υπερσυγκέντρωσης των περιοχών που ήδη είναι τουριστικά ανεπτυγμένες.
- Η πλήρης αξιοποίηση των υπαρχόντων τουριστικών εγκαταστάσεων.
- Η αναδιάρθρωση των περιόδων των διακοπών με αντίστοιχη επιμήκυνση της τουριστικής σεζόν, ώστε οι υπάρχουσες τουριστικές μονάδες να αυξήσουν τα έσοδά τους και να επιτευχθεί μια χαλάρωση στην πίεση που ασκεί ο τουρισμός στην Παράκτια Ζώνη.
- Ο συντονισμός της ανάπτυξης του τουρισμού με τις άλλες αναπτυξιακές δραστηριότητες έτσι ώστε να αποφεύγονται έντονες συγκρούσεις δραστηριοτήτων.
- Η αποφυγή κάθε μόνιμης παρέμβασης με αρνητικές ή συσσωρευτικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- Η αποφυγή κάθε αρνητικής επιδράσεως στην τοπική κοινωνική και πολιτιστική ζωή.
- Η δημιουργία τουριστικής υποδομής στις αναπτυσσόμενες περιοχές η οποία θα υπαγορεύεται από τη φέρουσα ικανότητα της παράκτιας περιοχής να στηρίζει την προβλεπόμενη ανάπτυξη. Όπου είναι αναγκαίο θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην αναβάθμιση και στη διαφοροποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών, στη βελτίωση των υποδομών και στην αποκατάσταση βλαβών τόσο στο φυσικό όσο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον.
- Η ανάπτυξη θα πρέπει να σέβεται τις φυσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της περιοχής και θα υλοποιείται με βάση ένα ολοκληρωμένο σχέδιο.
- Η ενθάρρυνση λύσεων που να επιτρέπουν την άμεση επαφή των τουριστών με τους ντόπιους, όπως π.χ. ενοικιαζόμενα δωμάτια που ανήκουν σε ντόπιους και που οδηγούν στην εναρμόνιση του τουριστικού ρεύματος με τον υπόλοιπο κοινωνικό ιστό.

3.5.5.Μεταφορές

Η Παράκτια Ζώνη προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα για την εγκατάσταση δικτύων μεταφοράς και συγκοινωνιών και είναι η περιοχή όπου συναντάμε τις περισσότερες απολήξεις των δικτύων αυτών. Οι εγκαταστάσεις για μεταφορές-συγκοινωνίες οποιουδήποτε τύπου, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στους πόρους, στον τρόπο ανάπτυξης και στις δημόσιες επενδύσεις στην Παράκτια Ζώνη. Ανάλογα τώρα με τον τύπο δικτύου μεταφοράς οι επιπτώσεις είναι και διαφορετικής μορφής.

Το οδικό δίκτυο τα τελευταία χρόνια επιδέχεται κατασκευές, βελτιώσεις και επεκτάσεις. Το κάθε «αναβαθμισμένο» οδικό δίκτυο διευκολύνει την προσβασιμότητα σε απρόσιτα ή δυσπρόσιτα μέρη, ενώ μπορεί να αυξήσει σημαντικά τις συγκεντρώσεις του πληθυσμού σε κάθε προορισμό. Ανάλογα με το επίπεδο σχεδίασης του οδικού δικτύου και το βαθμό υπευθυνότητας των σχεδιαστών μπορεί και να υπάρξουν ανεπανόρθωτες επιπτώσεις στον περιβάλλοντα χώρο του εκάστοτε οδικού δικτύου. Οι παραπάνω επιπτώσεις αφορούν τόσο το φυσικό περιβάλλον, όσο και την ατμοσφαιρική ρύπανση, το θόρυβο, τη διάβρωση του εδάφους, το φυσικό τοπίο και γενικότερα τις οικολογικές λειτουργίες. Μια επέμβαση σε οδικό δίκτυο μπορεί να προκαλέσει και κοινωνικές μεταβολές είτε θετικές -αναβαθμίζοντας μια περιοχή- είτε αρνητικές -απομόνωση περιοχών

Τα αεροδρόμια τώρα, έχουν επιπτώσεις στους παράκτιους πόρους. Ο θόρυβος αποτελεί από τα σημαντικότερα προβλήματα λόγω των επιπτώσεών του στις γειτονικές κατοικημένες περιοχές, στις ανθρώπινες δραστηριότητες και στις οικολογικές διεργασίες (αναπαραγωγή και επώαση πουλιών..). Η λειτουργία του αεροδρομίου δημιουργεί υγρά και αέρια απόβλητα, τα οποία σε υψηλή συγκέντρωση σε επιφανειακά ύδατα επηρεάζουν την ποιότητα του πόσιμου νερού. Τα λιμάνια συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομία της χώρας αφού δρουν ως κύριοι κόμβοι μεταφοράς αγαθών και ανθρώπων. Ως κόμβοι συγκοινωνιών τα λιμάνια προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα και συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων που επωφελούνται από τις εγκαταστάσεις αυτές. Οι εν λόγω δραστηριότητες όμως δημιουργούν υπερσυγκέντρωση με σοβαρές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Περιβαλλοντικά προβλήματα δημιουργούνται από τις λιμενικές εγκαταστάσεις που μεταβάλλουν μόνιμα το περιβάλλον και από λειτουργίες που μπορεί να έχουν προσωρινά ή μόνιμα δυσμενή αποτελέσματα. Τα πρωταρχικά προβλήματα που έχουν σχέση με την ανάπτυξη λιμανιών είναι η εκβάθυνση και η διάθεση υλικών.

Ειδικότερα στις μαρίνες παρατηρούνται προβλήματα συνωστισμού σκαφών

κοντά στα αστικά κέντρα με αποτέλεσμα να μειώνεται η ποιότητα της αναψυχής, να αυξάνονται οι πιθανότητες για ατυχήματα όταν γεινιάζουν με περιοχές κολύμβησης, να αυξάνεται η ρύπανση.

Ο Εθνικός Σχεδιασμός λοιπόν βλέπει προς την:

- Χωροθέτηση εγκαταστάσεων μεταφορών - συγκοινωνιών στην Παράκτια Ζώνη μόνο σε περιπτώσεις όπου αυτό κρίνεται απολύτως αναγκαίο και υπό την προϋπόθεση εκπόνησης συνολικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον
- Αποκατάσταση ή ελαχιστοποίηση όπου είναι δυνατόν, των αρνητικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις μεταφορών - συγκοινωνιών στο περιβάλλον
- Προστασία των περιοχών ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος από την εγκατάσταση δραστηριοτήτων για μεταφορές - συγκοινωνίες με σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

3.5.6.Παράκτια αλιεία - Ιχθυοκαλλιέργειες

Για κάθε παράκτια χώρα η οικολογική, κοινωνική και οικονομική σημασία των παράκτιων υδάτων είναι μεγάλη. Η αλλαγή των περιβαλλοντικών συνθηκών που οφείλεται κυρίως στη ρύπανση από τις αστικές δραστηριότητες, την αυξανόμενη χρήση χημικών στη γεωργία, την εκβιομηχάνιση και την τουριστική ανάπτυξη σε συνδυασμό με την υπεραλίευση οδηγούν στην υποβάθμιση των οικολογικών συστημάτων στα παράκτια ύδατα και κατά συνέπεια στη μείωση των αλιευμάτων.

Τα παράκτια ύδατα και ειδικότερα οι περιοχές που επικοινωνούν μόνιμα ή περιοδικά με την ανοιχτή θάλασσα ή και δέχονται γλυκά ύδατα από την ξηρά (εκβολές ποταμών, λιμνοθάλασσες) είναι πλούσια σε θρεπτικά συστατικά τα οποία μεταφέρονται από την ξηρά μέσω των υδάτων απορροής με αποτέλεσμα την ιδιαίτερα υψηλή πρωτογενή παραγωγή. Οι περιοχές αυτές είναι πολύτιμες γιατί αποτελούν τον τόπο διατροφής και κυρίως αναπαραγωγής και ενηλικίωσης για πολλά είδη ιχθύων.

Στόχοι του Εθνικού Σχεδιασμού:

- Η προστασία, διατήρηση και όπου είναι δυνατόν η αποκατάσταση των σημαντικών υγροβιότοπων και τόπων αλιείας
- Η αύξηση της αλιευτικής αποδοτικότητας των παράκτιων υδάτων.

3.6.Προβλήματα των παράκτιων ζωνών

Τα κυριότερα προβλήματα των παράκτιων ζωνών που έχουν παρατηρηθεί είναι :

- εκτεταμένη παράκτια διάβρωση που συχνά επιδεινώνεται από ακατάλληλη ανθρώπινη υποδομή (συμπεριλαμβανομένης της υποδομής που αποσκοπεί στην "παράκτια άμυνα") και ανάπτυξη πολύ κοντά στην ακτογραμμή. Τα τεχνικά έργα σε ορισμένες περιοχές λιμένων συνέβαλλαν στην ταχύτερη διάβρωση της παρακείμενης ακτογραμμής επειδή δεν έλαβαν επαρκώς υπόψη τους τη δυναμική και τις διεργασίες της παράκτιας ζώνης. Η άντληση φυσικού αερίου αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα που μπορεί να προκαλέσει παράκτια διάβρωση.

- καταστροφή ενδαιτημάτων ως αποτέλεσμα ανεπαρκούς οικοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού ή αξιοποίησης των θαλασσών. Το πρόβλημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περιοχές με ταχεία οικονομική ανάπτυξη, όπως οι χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης.
- απώλεια βιολογικής ποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης των αποθεμάτων ιχθύων, τόσο των παράκτιων όσο και εκείνων της ανοικτής θαλάσσης, ως αποτέλεσμα της καταστροφής παράκτιων τόπων αναπαραγωγής. Τα περιφερειακά σχέδια δράσης για τη βιολογική ποικιλότητα έχουν προσδιορίσει ως και 30 δράσεις που απαιτούνται για την πρόληψη νέων απωλειών ενδαιτημάτων και την αντιμετώπιση της μείωσης των ειδών σε ορισμένες παράκτιες περιοχές της βορειοδυτικής ευρωπαϊκής μητροπολιτικής περιοχής.
- μόλυνση των χερσαίων και των υδάτινων πόρων ως αποτέλεσμα της διάχυσης της ρύπανσης από θαλάσσιες ή χερσαίες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των χώρων υγειονομικής ταφής, προς την ακτογραμμή. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η μεταφερόμενη από τους ποταμούς ρύπανση που προέρχεται από γεωργικές εκροές γειτονικών χωρών στον άνω ρου των ποταμών επηρεάζει την ποιότητα των παράκτιων υδάτων.
- προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα και στην ποσότητα των υδάτων, καθώς η ζήτηση υπερκαλύπτει τις δυνατότητες της παροχής ή της επεξεργασίας λυμάτων. Η διείσδυση αλμυρών υδάτων από την υπερεκμετάλλευση των παράκτιων υδροφόρων οριζόντων αποτελεί κύριο πρόβλημα σε πολλές περιοχές της λεκάνης της Μεσογείου. Η ζημία στον υδροφόρο ορίζοντα έχει συνήθως ως αποτέλεσμα τη μόνιμη μείωση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων.
- σε πολλές περιπτώσεις, τα εν λόγω φυσικά και βιολογικά προβλήματα προκάλεσαν ή επιδείνωσαν τα ανθρώπινα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι παράκτιες ζώνες, καθώς αυξάνει ο αριθμός και η ένταση των ανθρώπινων χρήσεων, ήτοι: ανεργία και κοινωνική αστάθεια που προκύπτουν από την παρακμή των παραδοσιακών ή περιβαλλοντικά συμβατών τομέων, όπως της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας. Σε πολλές περιοχές, η επαγγελματική παράκτια αλιεία αντιμετωπίζει δυσκολίες όσον αφορά στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς της.
- ανταγωνισμός μεταξύ χρηστών για πόρους. Η μικρή διαθεσιμότητα χώρων για υδατοκαλλιέργεια, ως αποτέλεσμα της διάθεσης χώρου για άλλες χρήσεις, αποτελεί σημαντικό περιοριστικό παράγοντα για την επέκταση της εν λόγω δραστηριότητας.
- καταστροφή της πολιτισμικής κληρονομιάς και διάλυση του κοινωνικού ιστού ως αποτέλεσμα της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης (ιδίως του τουρισμού). Πολλές από τις νήσους της Ευρώπης -από τις Κανάριες Νήσους ως το αρχιπέλαγος της Σουηδίας και της Φινλανδίας- αντιμετωπίζουν αυτό το πρόβλημα.
- απώλεια περιουσίας και δυνατοτήτων ανάπτυξης ως αποτέλεσμα της παράκτιας διάβρωσης. Σε τοπικό επίπεδο, η παράκτια διάβρωση θεωρείται ως η σημαντικότερη απειλή για τη διατήρηση των εισοδημάτων σε πολλές περιοχές που ζουν από τον τουρισμό.
- απώλεια ευκαιριών σταθερής απασχόλησης ως αποτέλεσμα της υποβάθμισης των πόρων. Τα σκάφη για αλιεία αναψυχής απορρυπαίνονται συχνά με τριβουτυλο- κασσίτερο (TBT) που μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις για τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας
- περιθωριοποίηση και μετανάστευση που επιδεινώνονται από την έλλειψη κατάλληλης υποδομής, συμπεριλαμβανομένων δικτύων επικοινωνιών και μεταφορών που λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Το ανεπαρκές οδικό δίκτυο και η ελλιπής συνολική ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας σε πολλές περιφερειακές ή απομονωμένες παράκτιες περιοχές αποτέλεσε αιτία μετανάστευσης, η οποία με τη σειρά της έχει ως αποτέλεσμα χαμηλού επιπέδου εγκαταστάσεις που συμβάλλουν στην προσέλκυση και στη διατήρηση μιας δραστήριας τοπικής κοινωνίας.

3.7.Επιδιώξεις – Στόχοι προγραμμάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών

Σύμφωνα με την GESAMP (Joint Group of Experts on the Scientific Aspects of Marine Environmental Protection) [IMO/FAO/UNESCO–IOC/WHO/IAEA/UN/UNEP], η έμφαση που δίνεται στην ολοκληρωμένη διαχείριση σημαίνει ότι ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης θα πρέπει οπωσδήποτε να διαθέτει τα παρακάτω :

Να ενθαρρύνει μια μεθοδική ανάλυση των βασικών κοινωνικών, θεσμικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων και εκδοχών που επηρεάζουν μια συγκεκριμένη παράκτια περιοχή, ακολουθούμενη από αποφάσεις αντιμετώπισης των ζητημάτων που πρέπει να διευθετηθούν, μέσα σε μια προκαθορισμένη χρονική περίοδο. Η ανάλυση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις αλληλεπιδράσεις και αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των φυσικών πόρων και των διαφόρων οικονομικών τομέων. Πρέπει να υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ των ζητημάτων που είναι σημαντικά σε μεγάλες χρονικές κλίμακες (κλιματικές αλλαγές, πληθυσμιακή αύξηση, καταναλωτικές συνήθειες της κοινωνίας) από αυτά που είναι αμέσου ενδιαφέροντος όπως είναι για παράδειγμα αυτά που σχετίζονται με κυβερνητικές διαδικασίες, συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών ομάδων χρήσης και των παρόντων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών συνθηκών. Να σημαίνει την έναρξη μιας δυναμικής πολιτικής διαδικασίας η οποία ρητά σχεδιάστηκε να τροποποιείται από την αποκτούμενη εμπειρία παρά μέσω ενός ανελαστικού αρχικού σχεδιασμού ο οποίος θα ακολουθείται πιστά μέχρι τέλους και ο οποίος θα παρέχει περιορισμένους τρόπους αντιμετώπισης μόνο των άμεσων προβλημάτων. Αυτό βέβαια προϋποθέτει συνεχείς βελτιώσεις των δεδομένων, επανεκτιμήσεων της αποτελεσματικότητας της ακολουθούμενης πολιτικής, ισχυρά διοικητικά συστήματα, και δυνατότητα αρκετών επιλογών επίλυσης των προβλημάτων. Τέτοια δυνατότητα άμεσης εκμάθησης και προσαρμοστικότητας των ακολουθούμενων διαχειριστικών μοντέλων, απαιτεί την συνεχή παρακολούθηση και εκτίμηση των τάσεων των διαμορφούμενων καταστάσεων και χρήσεων των οικοσυστημάτων, η οποία θα μπορεί να δίνει απαντήσεις στην αποτελεσματικότητα των ενεργειών που αναλαμβάνονται ώστε τελικά να είναι εφικτός ο περιοδικός επανασχεδιασμός και λειτουργία του διαχειριστικού προγράμματος.

Να παράγει τυποποιημένες διοικητικές δομές και διαδικασίες με σκοπό την παροχή συνέχειας και εμπιστοσύνης στην όλη διαχειριστική διαδικασία. Ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης επιδιώκει να δημιουργήσει και να διατηρήσει ένθερμους υποστηρικτές μέσα στις επηρεαζόμενες κοινωνίες, όταν βέβαια οι σχεδιασμοί και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι διάφανες και κοινά αποδεκτές.

Το πρόγραμμα που θα εφαρμοσθεί πρέπει να είναι μετρήσιμο για να είναι εφικτή η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των ενεργειών του και πρέπει να δείχνει ότι έχει την δυνατότητα να επιλύει διαμάχες και να ξεπερνά τα παρουσιαζόμενα εμπόδια στην εφαρμογή των πολιτικών και σχεδίων του. Χωρίς δυνατή υποστήριξη τόσο στη κεντρική διοίκηση όσο και σε τοπικό επίπεδο, κανένα πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικό και βιώσιμο. Να ενθαρρύνει το ενδιαφέρον όλων για δίκαιη αντιμετώπιση των ζητημάτων μέσω των μεθόδων διανομής των πόρων και την διατήρηση των κρίσιμων φυσικών αποθεμάτων, των οικολογικών διεργασιών καθώς και της περιβαλλοντικής ποιότητας. Όλα τα παραπάνω αποτελούν στόχους που ξεπερνούν το παρόν και απαιτούν να λάβουμε υπόψη μας τις μελλοντικές ευκαιρίες που πρέπει να είναι διαθέσιμες στις επερχόμενες γενιές.

Να συνεισφέρει άμεσα στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και για τον λόγο αυτό να πετυχαίνει ισορροπία μεταξύ αυτής και της διατηρησιμότητας. Ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα διαχείρισης πρέπει να καταφέρνει να συνδυάζει και να

εναρμονίζει τις έρευνες για ανάπτυξη με αυτές για διατήρηση της περιβαλλοντικής ποιότητας και των φυσικών διεργασιών. Αυτό συμβαίνει γιατί οι άνθρωποι μοιράζονται μια κοινή ομάδα αγαθών και υπηρεσιών, που περιλαμβάνουν την απασχόληση, την ιδιοκτησία, την εκπαίδευση, την περίθαλψη. Στις περισσότερες περιπτώσεις ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης δεν μπορεί να καθορίσει ή να επιτύχει επίπεδα βιώσιμης ανάπτυξης σε ένα και μόνο βήμα. Η πρόοδος επιτυγχάνεται με την διατήρηση των διαχειριστικών προγραμμάτων για μεγάλα χρονικά διαστήματα μέσω μίας σειράς γενιών που η κάθε μια σημαδεύεται από την εκπλήρωση των πέντε σταδίων της ολοκληρωμένης διαχειριστικής διαδικασίας.

Γενικά, για να έχουν συνέχεια, τα προγράμματα ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης, πρέπει να υλοποιούνται μέσω ανεξάρτητων φορέων, οργανισμών ή να διευθύνονται από δίκτυο οργανισμών και να τους έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα αυτό μέσω νομοθετικής ρύθμισης ή ρητής εκτελεστικής εντολής. Σε όλες τις περιπτώσεις τα καθήκοντα και οι ευθύνες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πρέπει να είναι ξεκάθαρα περιγεγραμμένα. Επειδή η σχεδίαση και υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών ανατίθεται σε ιδρύματα τα οποία διαθέτουν διακριτούς και ξεκάθαρους συνδετικούς μηχανισμούς είναι δυνατή η διατμηματική συνεργασία τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο (π.χ. μέσω διυπουργικών επιτροπών, διπλωματικών αρχών ή διευθυντικών συμβούλων) και η επίλυση των αντιπαραθέσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Διεθνής δραστηριότητα σχετικά με τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

4.1. Το πλαίσιο της πολιτικής ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών στην Ευρώπη και οι εκθέσεις των κρατών μελών σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών

4.1.1. Η σύσταση της ΕΕ για την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιας ζώνης

Οι παράκτιες ζώνες έχουν στρατηγική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αποτελούν τον τόπο εγκατάστασης ενός μεγάλου ποσοστού των ευρωπαϊών πολιτών, μια μείζονα πηγή τροφίμων και πρώτων υλών, έναν ζωτικής σημασίας κρίκο στην αλυσίδα των μεταφορών και του εμπορίου, τον τόπο φιλοξενίας ορισμένων από τα πλέον πολύτιμα ενδιαίτηματα και τον προτιμώμενο προορισμό ψυχαγωγίας (COM(2000)547 τελικό της 27.9.2000). Ωστόσο, η έλξη που ασκούν οι παράκτιες ζώνες υφίσταται αυξανόμενη πίεση: οι παράκτιοι πόροι καταναλώνονται με ρυθμούς που ξεπερνούν τη φέρουσα ικανότητά τους, η έλλειψη χώρου οδηγεί σε συγκρούσεις μεταξύ των εναλλακτικών χρήσεων, παρουσιάζονται μεγάλες εποχιακές διακυμάνσεις σε ό,τι αφορά τον πληθυσμό και την απασχόληση και υποβαθμίζονται τα φυσικά οικοσυστήματα που υποστηρίζουν τις παράκτιες ζώνες. Οι παράκτιες ζώνες είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες σε κινδύνους, οι οποίοι επιδεινώνονται από τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος. Το ενδεχόμενο της ανόδου της στάθμης της θάλασσας αυξάνει τις πιθανότητες εμφάνισης θυελλωδών συνθηκών, εντείνει τον κίνδυνο διάβρωσης και πλημμυρών στις ακτές, ενισχύει την διείσδυση αλμυρού νερού στο εσωτερικό των παράκτιων ζωνών και αυξάνει την απειλή που επικρέμαται σε φυσικές ενδιάμεσες ζώνες, όπως είναι οι υγρότοποι. Σημαντικοί κλάδοι για την οικονομία των παράκτιων περιοχών, όπως είναι ο τουρισμός, η αλιεία και η γεωργία, συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον ευάλωτων σε ενδεχόμενες κλιματικές αλλαγές κλάδων (COM (2005) 35 της 9.2.2005). Η τρωτότητα ανθρώπινων και φυσικών συστημάτων στις ακτές αυξήθηκε λόγω της αδιάκοπης ανάπτυξης και δόμησης στις περιοχές που γειτνιάζουν άμεσα με την ακτογραμμή, της έλλειψης χώρου για την αντιμετώπιση της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, του χρόνιου έλλείματος του ισοζυγίου φερτών υλών.

Στο πλαίσιο αυτό, στη σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ απευθύνεται έκκληση για την υιοθέτηση μιας στρατηγικής προσέγγισης όσον αφορά τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, προκειμένου να επιτευχθεί αειφόρος ανάπτυξη. Οι πολιτικές και οι νομοθετικές πράξεις σχετικά με τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και στους μηχανισμούς εφαρμογής τους αναπτύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητα οι μien από τους δε και σε καθαρά τομεακή βάση. Η πρακτική αυτή μπορεί να οδηγήσει σε αντιφατικές προτεραιότητες, σε έλλειψη σαφήνειας και, γενικά, σε μια αποσπασματική προσέγγιση κατά την εφαρμογή των προκειμένων συναφών πολιτικών και νομοθετικών πράξεων. Μια συνεκτικότερη και πλέον ολοκληρωμένη προσέγγιση παράκτιου σχεδιασμού και διαχείρισης αναμένεται να εξασφαλίσει ένα καλύτερο πλαίσιο για την αξιοποίηση των συνεργειών, την αύξηση της συνεκτικότητας και, εν τέλει, την επίτευξη μιας αειφόρου ανάπτυξης καλύτερης ποιότητας και μεγαλύτερης αποδοτικότητας. Αυτός είναι ο στόχος της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών και ο στόχος της σύστασης της ΕΕ για την ΟΔΠΖ.

Η σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ καθορίζει οκτώ αρχές οι οποίες οριοθετούν τα βασικά χαρακτηριστικά της ΟΔΠΖ. Η διατομεακή ολοκλήρωση καθώς και η ολοκλήρωση μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης, όπως επίσης μια συμμετοχική προσέγγιση βασισμένη στη γνώση, συγκαταλέγονται μεταξύ των εν λόγω χαρακτηριστικών. Βάσει των αρχών αυτών, η σύσταση καλεί τα παράκτια κράτη μέλη να χαράξουν εθνικές στρατηγικές

εφαρμογής της ΟΔΠΖ. Λόγω της διασυνοριακής φύσης πολυάριθμων παράκτιων διεργασιών, είναι επίσης αναγκαία η συνεργασία και ο συντονισμός με τις γειτονικές χώρες, καθώς και σε πλαίσιο περιφερειακής θάλασσας.

4.1.2.Εκθέσεις των κρατών μελών για την υλοποίηση της σύστασης της ΕΕ σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιας ζώνης

Η σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ καλούσε τα παράκτια κράτη μέλη να υποβάλουν στην Επιτροπή εκθέσεις για την πορεία υλοποίησης της σύστασης και, ειδικότερα, όσον αφορά τη χάραξη εθνικής στρατηγικής για την προαγωγή της ΟΔΠΖ. Οι εκθέσεις έπρεπε να είχαν υποβληθεί μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου 2006. Από τα 20 παράκτια κράτη μέλη της ΕΕ, 14 διαβίβασαν επίσημες εκθέσεις στην Επιτροπή (Μέχρι τις 31.12.2006 είχαν παραληφθεί εκθέσεις από τα εξής κράτη: Βέλγιο, Κύπρος, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο. Προκαταρκτικά δεδομένα και άλλα στοιχεία διαβιβάστηκαν από την Πολωνία, τη Σλοβενία και τη Σουηδία. Δεν παρελήφθησαν εθνικές εκθέσεις από την Εσθονία, την Ιρλανδία και την Ιταλία), δηλαδή ποσοστό 65% των παράκτιων κρατών μελών της ΕΕ και μήκος άνω του 70% (Μήκος της ακτογραμμής, όπως προσδιορίστηκε από το έργο EuroSION (2004) της ευρωπαϊκής ακτογραμμής.

Συχνά, οι εκθέσεις καλύπτουν ευρύ φάσμα καταστάσεων: πρόσφατα χαραχθείσες εθνικές στρατηγικές, μια νέα φάση στη μακροπρόθεσμη εθνική διαδικασία εφαρμογής της ΟΔΠΖ, συμπεράσματα απολογισμών και αρχικές προτάσεις για μια παράκτια στρατηγική. Από τις εκθέσεις προκύπτει ότι όλα τα παράκτια κράτη μέλη της ΕΕ ρυθμίζουν, υπό τη μία ή την άλλη μορφή, την εκμετάλλευση και ανάπτυξη των ακτών. Κατά την περίοδο 2000-2005 ελήφθησαν μέτρα για μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τον σχεδιασμό και τη διαχείριση, είναι όμως σπάνια η ύπαρξη μιας ώριμης και εύρυθμα λειτουργούσας ΟΔΠΖ που να ενσωματώνει όλα τα εμπλεκόμενα επίπεδα διακυβέρνησης. Η εικόνα δεν μεταβάλλεται σημαντικά όταν λαμβάνονται υπόψη τα 2 παράκτια κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007. (Η σύσταση της Ε.Ε. για την ΟΔΠΖ δε ζητούσε από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία να υποβάλουν εκθέσεις, πλην όμως η Ρουμανία είχε διαβιβάσει προσωρινά δεδομένα και στοιχεία στις 31.12.2006 (η Βουλγαρία δεν είχε διαβιβάσει επίσημα στοιχεία).

4.1.3.Αποτελέσματα της αξιολόγησης της σύστασης της ΕΕ για την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιας ζώνης

Η υλοποίηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών αποτελεί μια αργή και μακροχρόνια διαδικασία. Οι περισσότερες εθνικές στρατηγικές που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της εν λόγω σύστασης εγκρίθηκαν το 2006 και η εφαρμογή τους έχει μόλις αρχίσει. Στα περισσότερα κράτη μέλη, η απόκριση στην εν λόγω σύσταση εγγράφεται σε μια αργή αλλά συνεχή διαδικασία που τείνει σε μεγαλύτερη ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού και της διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. Η σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ υποστηρίζει τις διαδικασίες αυτές και είχε εμφανείς συνέπειες στην ευαισθητοποίηση και τη λήψη περισσότερων μέτρων για έναν αειφόρο χωροταξικό σχεδιασμό και διαχείριση των ακτών. Μολονότι η κρατούσα προσέγγιση είναι ακόμη τομεακή, οι εθνικές στρατηγικές αναμένεται να εξασφαλίσουν ένα στρατηγικότερο και πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο. Η σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ εξακολουθεί να παραμένει μια έγκυρη βάση προαγωγής των εν λόγω διαδικασιών ολοκλήρωσης. Δεδομένου ότι η πλειονότητα των παράκτιων κρατών μελών αποκρίθηκαν στην σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ και οι περισσότερες εθνικές

στρατηγικές δεν εγκαινιάστηκαν παρά μόνο το 2006 και ότι αναμένονται νέες εξελίξεις στο πλαίσιο της οδηγίας για τη θαλάσσια στρατηγική και της Πράσινης Βίβλου για τη μελλοντική θαλάσσια πολιτική της ΕΕ και τα συνεπακόλουθα μέτρα, η Επιτροπή δεν θεωρεί σκόπιμο στην παρούσα φάση ένα νέο ειδικό νομικό μέσο προαγωγής της ΟΔΠΖ. Η εκτίμηση αυτή θα επανεξεταστεί στο πλαίσιο της μεταπαρακολούθησης της μελλοντικής θαλάσσιας πολιτικής της ΕΕ και μετά την ολοκλήρωση των διοργανικών διαβουλεύσεων σχετικά με την οδηγία για τη θαλάσσια στρατηγική, της οποίας η έκδοση αναμένεται για το 2008.

Ωστόσο, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι εθνικές εκθέσεις για την ΟΔΠΖ δεν παρέχουν παρά περιορισμένες μόνον ενδείξεις της αποδοτικότητας των μηχανισμών υλοποίησης. Προκειμένου να συγκεκριμενοποιηθούν οι στρατηγικές και να προχωρήσει αισθητά η ΟΔΠΖ στην Ευρώπη, θα απαιτηθούν συνεχείς και αποδοτικές προσπάθειες υλοποίησης. Ένα από τα ζητούμενα είναι η εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης για την υποστήριξη των στρατηγικών. Σημαντικότερο πρόβλημα συνιστά η επίτευξη αποτελεσματικής μακροπρόθεσμης υποστήριξης και δέσμευσης για την ολοκλήρωση, με δεδομένη την ύπαρξη διοικήσεων που είναι οργανωμένες κατά κύριο λόγο σε τομεακή βάση. Επίσης, η ΟΔΠΖ ενδιαφέρει περισσότερο τους περιβαλλοντικούς φορείς• θα έπρεπε όμως να συνεκτιμηθούν στις στρατηγικές η αειφόρος οικονομική ανάπτυξη, καθώς και οι κοινωνικές συνιστώσες.

Ένα βασικό επίτευγμα της σύστασης της ΕΕ για την ΟΔΠΖ υπήρξε η κωδικοποίηση μιας ενιαίας δέσμης αρχών που θα έπρεπε να διέπουν το σχεδιασμό και τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Μολονότι η αξιολόγηση επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των εν λόγω αρχών, η υλοποίηση της σύστασης της ΕΕ για την ΟΔΠΖ φέρνει στην επιφάνεια διαφορές ερμηνείας ή κατανόησης της ΟΔΠΖ στην Ευρώπη. Προκειμένου να προωθηθεί μια συνεκτικότερη και αποδοτικότερη υλοποίηση της ΟΔΠΖ, πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμοσιμότητα και η προβολή των εν λόγω αρχών. Η ποικιλομορφία των ακτών, καθώς και οι διαφορές των διοικητικών συστημάτων μεταξύ των κρατών μελών και στο εσωτερικό τους, υποδηλώνουν την ανυπαρξία έτοιμων λύσεων γενικής χρήσεως. Αντιθέτως, είναι αναγκαία μια συστηματικότερη συγκριτική ανάλυση και η αύξηση της ανταλλαγής πείρας στην Ευρώπη.

Μολονότι έχει επιτευχθεί πρόοδος προς ένα κοινό πλαίσιο αξιολόγησης για την ΟΔΠΖ (<http://EE.europa.eu/environment/iczm/home.htm#zone> 6) , λίγες μόνο χώρες και περιφέρειες έχουν στρατευθεί αποτελεσματικά στη συλλογή και ανάλυση ειδικών δεικτών των παράκτιων ζωνών. Εξακολουθεί να λείπει μια μεθοδολογία η οποία να συνδέει τις προσπάθειες που καταβάλλονται στο πλαίσιο της ΟΔΠΖ, με τις τάσεις που παρατηρούνται σε ότι αφορά την αειφορία. Μολονότι η μεθοδολογία που επιτρέπει την αξιολόγηση των χωρικών επιπτώσεων των κοινοτικών πολιτικών έχει βελτιωθεί (European Spatial Planning Observatory Network <http://www.espon.eu/>) , τα κενά στα δεδομένα και η έλλειψη αποδοτικών συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών εξακολουθούν να συνιστούν εμπόδιο για μια συστηματικότερη προδραστική χρήση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Προκειμένου να στηριχθεί η εφαρμογή της ΟΔΠΖ, θα χρειαστεί μεγαλύτερη επένδυση στην ικανότητα συλλογής πληροφοριών, ανάλυσής τους και σχετικής ενημέρωσης των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων, καθώς και του ευρέος κοινού. Η πρόσφατα εκδοθείσα οδηγία για το INSPIRE (Οδηγία 2007/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕ L 108 της 25.04.2007) θεσπίζει το απαιτούμενο νομικό πλαίσιο για μια αποδοτικότερη υποδομή χρήσης και κυκλοφορίας των χωρικών πληροφοριών. Το ενιαίο σύστημα πληροφοριών για το περιβάλλον που αναπτύσσεται από την Επιτροπή, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος και τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της INSPIRE, αναμένεται να συμβάλουν στην ευκολότερη πρόσβαση στις πληροφορίες τις σχετικές με τις παράκτιες ζώνες.

Α) Θέματα προτεραιότητας για την περαιτέρω προώθηση της ΟΔΠΖ: προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος και στους επακόλουθους κινδύνους καθώς και διαχείριση της διεπαφής ξηράς/θάλασσας και των θαλάσσιων περιοχών.

Ενώ η ποικιλομορφία των ευρωπαϊκών ακτών συνεπάγεται το ενδεχόμενο ύπαρξης διαφορών όσον αφορά τα διακυβευόμενα και τη σημασία τους, όλες οι ευρωπαϊκές παράκτιες ζώνες αντιμετωπίζουν ένα κοινό πρόβλημα, το οποίο συνίσταται στην αυξανόμενη έκθεση στους κινδύνους και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος. Ταυτόχρονα, οι παράκτιες ζώνες μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην ανάπτυξη ορισμένων μορφών ανανεώσιμων ενεργειακών πηγών και, κατ' επέκτασιν, μιας αειφόρου, ασφαλούς και ανταγωνιστικής ενεργειακής πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, αυτό συνεπάγεται περαιτέρω περιορισμούς του διαθέσιμου χώρου και μια νέα δυνητική πηγή συγκρούσεων μεταξύ χρήσεων και αξιών στις παράκτιες και υπεράκτιες ζώνες. Οι αλλαγές των κλιματικών συνθηκών αναμένεται να επηρεάσουν γενικότερα τις ευκαιρίες για μείζονες οικονομικές δραστηριότητες στην παράκτια ζώνη καθώς και τις σχετικές απειλές.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν ικανοποιητικά αυτά καθώς και άλλα προβλήματα, να υπάρξει καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων καταστροφών, απαιτείται υιοθέτηση μιας διατομεακής συνεκτικής εδαφικής προσέγγισης. Δεδομένου ότι τα σχέδια και τα προγράμματα του σήμερα διαμορφώνουν το πλαίσιο για τα προσεχή έτη, είναι απολύτως απαραίτητο να συνεκτιμώνται οι κίνδυνοι των ενδεχόμενων επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος στις αποφάσεις που λαμβάνονται σήμερα επί θεμάτων χωροταξικών ρυθμίσεων και επενδύσεων. Η ΟΔΠΖ συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός πλαισίου κατάλληλου για την προώθηση συνολικών στρατηγικών περιορισμού των κινδύνων στις παράκτιες ζώνες και προσαρμογής σε αυτούς, στηριζόμενου στα υπάρχοντα μέσα και στα αποτελέσματα της έρευνας στην ΕΕ. Η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος που είναι προγραμματισμένη για το 2007, καθώς και η ολοκληρωμένη στρατηγική για την πρόληψη των καταστροφών που εξαγγέλθηκε για το 2008 (Ετήσια πολιτική στρατηγική για το 2008, COM (2007) 65 τελικό, 21.2.2007), θα συμβάλουν στην περαιτέρω προώθηση της προσαρμογής στους ενδεχόμενους κινδύνους που συνδέονται, μεταξύ άλλων, με την αλλαγή του κλίματος στις ευρωπαϊκές παράκτιες ζώνες.

Εγκαινιάζοντας τη στρατηγική της για την εφαρμογή της σύστασης της ΕΕ για την ΟΔΠΖ (COM (2000) 547 τελικό της 27.09.2000), η Επιτροπή επεσήμανε ότι οι παράκτιες ζώνες είχαν ιδιαίτερη ανάγκη μιας ολοκληρωμένης εδαφικής προσέγγισης αλλά, κατά βάση, η εν λόγω καλή εδαφική διακυβέρνηση θα έπρεπε, επίσης, να ισχύει και για άλλες περιφέρειες που αντιμετωπίζουν πολλαπλές πιέσεις και συγκρούσεις συμφερόντων. Στην περίπτωση αυτή ανήκουν, σε ολόένα και μεγαλύτερο βαθμό, οι θάλασσες και οι ωκεανοί (Πράσινη Βίβλος «Προς μια μελλοντική θαλάσσια πολιτική για την Ένωση, COM (2006) 275 τελικό, 7.6.2006). Παρά την ανάγκη να συνεχιστεί η εφαρμογή της στις παράκτιες ζώνες, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην εφαρμογή της ΟΔΠΖ στη διεπαφή ξηράς/θάλασσας και σε ένα πλαίσιο περιφερειακής θάλασσας. Τα θεμέλια της ενισχυμένης αυτής συνεργασίας σε ένα πλαίσιο περιφερειακής θάλασσας έχουν τεθεί, π.χ. υπό μορφήν διασυνοριακών και υπερεθνικών θαλάσσιων χώρων συνεργασίας, στο πλαίσιο του στόχου «Συνεργασία» που προβλέπει η πολιτική συνοχής (Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 1083/2006). Πρέπει κυρίως να υπογραμμιστεί ότι η πρόταση οδηγίας για τη θαλάσσια στρατηγική θεσπίζει θαλάσσιες μονάδες σχεδιασμού και διαχείρισης υπό μορφήν θαλάσσιων περιφερειών και υποπεριφερειών. Τέλος, όσον αφορά τη Μεσόγειο Θάλασσα, προχωρεί η επεξεργασία ενός νομικού πλαισίου για την ΟΔΠΖ υπό μορφήν πρωτοκόλλου στη σύμβαση της Βαρκελώνης, της οποίας η ΕΕ αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος (<http://www.pap-thecoastcentre.org/>).

Η προτεινόμενη οδηγία για τη θαλάσσια στρατηγική θα καθορίσει τα περιβαλλοντικά πρότυπα για την διαφύλαξη του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των θαλάσσιων πόρων που φιλοξενεί. Επίσης, θεσπίζει χωρικούς και χρονικούς ελέγχους στο πλαίσιο φάσματος μέτρων απαραίτητων για την επίτευξη του συνολικού στόχου μιας καλής περιβαλλοντικής κατάστασης. Με άλλα λόγια, τα μέτρα θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού θα συνιστούν τμήμα του συνδυασμού πολιτικών μέτρων που απαιτούνται για την επιτυχή εφαρμογή της προτεινόμενης οδηγίας. Η πτυχή αυτή συνεκτιμάται ήδη από ορισμένες περιφερειακές συμβάσεις για τη θάλασσα, οι οποίες θα κληθούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στο συντονισμό της εφαρμογής της οδηγίας σε επίπεδο περιφερειακής θάλασσας. Η Επιτροπή του Ελσίνκι για την Προστασία της Βαλτικής Θάλασσας, οι συμβάσεις του Όσλο και των Παρισίων για την προστασία του Βορειοανατολικού Ατλαντικού και η σύμβαση της Βαρκελώνης για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας, έχουν λάβει προσφάτως σημαντικά μέτρα για την ενσωμάτωση των συνιστωσών θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού στις οικείες υφιστάμενες ή σχεδιαζόμενες δραστηριότητες. Αυτό θα αποτελέσει ένα από τα βασικά στοιχεία για τη συνέχιση των εργασιών σχετικά με τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στο πλαίσιο της προτεινόμενης οδηγίας για τη Θαλάσσια στρατηγική.

Βάσει των ανωτέρω μέτρων και άλλων τρεχουσών πρωτοβουλιών σε επίπεδο Κοινότητας, περιφερειακών θαλασσών και κρατών μελών, στη μελλοντική θαλάσσια πολιτική της ΕΕ θα εξεταστεί, όπως αναφέρεται στην Πράσινη Βίβλο που εγκρίθηκε τον Ιούνιο 2006, η θέσπιση ενός συστήματος θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού. Η αειφόρος ανάπτυξη των θαλασσών και ωκεανών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδέχεται, όντως, να απαιτήσει μια ευρύτερη χωροταξική και διαχειριστική προσέγγιση, ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των αλληλοσυγκρουόμενων και ανταγωνιστικών χρήσεων των ωκεάνιων πόρων και του ωκεάνιου χώρου. Θα είναι απαραίτητο να εξευρεθούν οι βέλτιστοι χώροι άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων, αποφεύγοντας, ταυτοχρόνως, τη σύγκρουση μεταξύ των διαφόρων χρήσεων και να ληφθεί μέριμνα για την αποδοτικότερη χρήση του χώρου και την αποτελεσματική διαχείριση της θαλάσσιας ανάπτυξης και της συναφούς ανάπτυξης στην ξηρά και στις ακτές.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, ο συνολικός, στοχοθετημένος και προσανατολισμένος στην επίλυση των προβλημάτων χαρακτήρας της ΟΔΠΖ, στο πλαίσιο μιας συνολικής θαλάσσιας πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση, προσδίδει μια διακριτή προστιθέμενη αξία σε σύγκριση με τα παραδοσιακά, δύσκαμπτα συστήματα χωροταξικού σχεδιασμού και διαχείρισης. Εξάλλου, η ΟΔΠΖ αναμένεται να συμβάλει στην διασφάλιση της συνέπειας μεταξύ πολιτικών, σχεδίων και προγραμμάτων, καθώς και στην αποτελεσματική συνάρθρωση και εφαρμογή σχεδίων και προγραμμάτων στα διάφορα επίπεδα παρέμβασης. Η σε διαφορετικές κλίμακες εργασία διαμέσου διοικητικών και τομεακών ορίων και κωλυμάτων παραμένει ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα, πλην όμως η επίλυσή του είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη της ολοκλήρωσης. Το συνολικό αποτέλεσμα πρέπει να είναι η αύξηση της σαφήνειας, βεβαιότητας και προβλεψιμότητας της χάραξης πολιτικών και της λήψεως αποφάσεων, γεγονός που θα διευκολύνει την αειφόρο ανάπτυξη των θαλάσσιων οικονομιών και θα αυξήσει το βιοτικό επίπεδο των παράκτιων πληθυσμών.

B) Το εξελισσόμενο πλαίσιο των πολιτικών και της νομοθεσίας της ΕΕ που επηρεάζουν τις παράκτιες ζώνες

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών: μία στρατηγική για την Ευρώπη» αναγνωρίζεται ότι οι περισσότερες, αν όχι όλες, πολιτικές και μέσα της ΕΕ έχουν συνέπειες στις παράκτιες ζώνες. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να μεριμνά για τη συνοχή των εν λόγω πολιτικών και μέσων, ούτως ώστε να διευκολύνει την

εφαρμογή τους στα κατώτερα επίπεδα διακυβέρνησης. Από το 2001 και αφότου εξέδωσε τη Λευκή Βίβλο για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση (http://EE.europa.eu/governance/governance/index_eu.htm), η Επιτροπή έθεσε σε εφαρμογή δέσμη διαρθρωτικών μέτρων για την προαγωγή της διαφάνειας, της συμμετοχής, της λογοδοσίας, της αποδοτικότητας και της συνοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και της εφαρμογής των πολιτικών της ΕΕ (π.χ. προσιτά στο κοινό προγράμματα εργασίας, αξιολογήσεις του αντίκτυπου των πολιτικών, συστηματικότερες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη). Η μελλοντική θαλάσσια πολιτική της ΕΕ – της οποίας η οδηγία για τη θαλάσσια στρατηγική συνιστά τον περιβαλλοντικό πυλώνα – προσφέρει ένα πλαίσιο περαιτέρω ενίσχυσης της συνέπειας και των συνεργειών μεταξύ των άμπολλων πολιτικών και μέσω της ΕΕ που επηρεάζουν τις παράκτιες ζώνες.

Εκτός από τις προαναφερθείσες πρωτοβουλίες στρατηγικής σημασίας στο θαλάσσιο περιβάλλον, συνεχίζεται, από το 2000 και μετά, η διαμόρφωση και ενίσχυση άλλων ειδικών μέσων, προσανατολισμένων στην επίλυση σημαντικών παράκτιων προβλημάτων. Λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχιζόμενες τάσεις εξάντλησης των παράκτιων πόρων και απώλειας φυσικών χώρων, τα μέσα αυτά συνιστούν ζωτικής σημασίας συνιστώσες μιας συνολικής προσέγγισης με στόχο την εξασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης των ευρωπαϊκών παράκτιων ζωνών. Μεταξύ των εν προκειμένω σημαντικότερων μέσων συγκαταλέγονται η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, 2000/60/ΕΕ, ΕΕ L 327 της 22.12.2000), η οποία εκδόθηκε το 2000, οι οδηγίες «οικότοποι» (ενδιαιτήματα) και «πτηνά» (Οδηγία του Συμβουλίου 92/43/ΕΟΚ, ΕΕ L 206 της 22.07.1992 και οδηγία του Συμβουλίου 79/409/ΕΟΚ, ΕΕ L 103 της 25.04.1979), καθώς και το σχέδιο δράσης «Η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010 – και μετέπειτα» (COM(2006) 216 τελικό της 22.05.2006) και η οδηγία για τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση του 2001 (Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕ L 197 της 21.07.2001), η οποία εφαρμόζεται στα σχέδια και τα προγράμματα. Όσον αφορά συγκεκριμένους παράκτιους κινδύνους, οι παράκτιες πλημμύρες καλύπτονται από την πρόταση οδηγίας για την αξιολόγηση και διαχείριση των πλημμυρών (COM (2006) 15 τελικό της 18.01.2006) οι κατολισθήσεις και η στεγανοποίηση του εδάφους (COM (2006) 232 τελικό της 22.09.2006), π.χ. λόγω της αστικής ανάπτυξης, λαμβάνονται υπόψη στην πρόταση οδηγίας για τον καθορισμό πλαισίου προστασίας του εδάφους. Όσον αφορά τη λειψυδρία και τις ξηρασίες, έχουν ήδη πραγματοποιηθεί ανταλλαγές απόψεων στο Συμβούλιο και, στη συνέχεια, τα ζητήματα αυτά θα θιγούν σε ανακοίνωση της Επιτροπής το 2007 (Νομοθετικό πρόγραμμα και πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2007, COM (2006/629 τελικό της 24.01.2006). Λόγω της σημασίας του τουρισμού στις παράκτιες ζώνες, πρέπει επίσης να επισημανθούν οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την ενίσχυση της αειφορίας του ευρωπαϊκού τουρισμού (http://EE.europa.eu/enterprise/services/tourism/tourism_sustainability_group.htm).

4.1.4. Κατευθύνσεις για την περαιτέρω προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιας ζώνης στην Ευρώπη

Βάσει των ανωτέρω συμπερασμάτων, η Επιτροπή θεωρεί αναγκαία τη συνέχιση των προσπαθειών στήριξης της ΟΔΠΖ σε επίπεδο ΕΕ

- τα παράκτια κράτη μέλη ενθαρρύνονται στην εφαρμογή των οικείων εθνικών στρατηγικών ΟΔΠΖ ή στην κατάρτιση τέτοιων στρατηγικών, στις περιπτώσεις όπου δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί η σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ, στην κατεύθυνση μιας ισόρροπης περιβαλλοντικής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη

- προκειμένου να επιτευχθεί μια συνεκτικότερη κατανόηση και εφαρμογή της ΟΔΠΖ στα κράτη μέλη, πρέπει να χαραχθούν κατευθύνσεις ώστε να αποσαφηνιστούν οι αρχές που διέπουν την καλή διαχείριση και τον ενδεδειγμένο χωροταξικό σχεδιασμό των παράκτιων ζωνών, καθώς και οι τρόποι υλοποίησής τους•
- δεδομένου ότι η πρόταση οδηγίας για τη θαλάσσια στρατηγική και οι συναφείς εργασίες στο πλαίσιο των συμβάσεων που αφορούν τις περιφερειακές θάλασσες είναι ζωτικής σημασίας μέσα για τη διαμόρφωση μιας συνολικής προσέγγισης της αειφόρου ανάπτυξης των θαλασσών και ωκεανών της ΕΕ, είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα ώστε οι στρατηγικές ΟΔΠΖ να σχεδιάζονται σε συντονισμό και σε στενή συνεργασία με τα εν λόγω μέσα. Έτσι, η ΟΔΠΖ θα καταστεί μια σημαντική συνιστώσα και της μελλοντικής θαλάσσιας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης•
- μολονότι είναι αναγκαίο να ενισχυθεί περαιτέρω η στήριξη της εφαρμογής της ΟΔΠΖ στο χερσαίο τμήμα των παράκτιων ζωνών, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στη συνεργασία σε επίπεδο περιφερειακών θαλασσών, ιδίως δε στη συνοχή μεταξύ των σχεδίων, των προγραμμάτων και της διαχείρισης που αφορούν τα χερσαία και θαλάσσια τμήματα των παράκτιων ζωνών. Η προτεινόμενη οδηγία για τη θαλάσσια στρατηγική και οι συναφείς εργασίες των συμβάσεων για περιφερειακές θάλασσες θα αποτελέσουν σημαντικά μέσα προώθησης του ανωτέρω στόχου•
- λόγω της μεγάλης ευπάθειας των παράκτιων ζωνών στους κινδύνους και στις ενδεχόμενες επιπτώσεις που συνδέονται με την αλλαγή του κλίματος, πρέπει να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν στρατηγικές προσαρμογής στους εν λόγω κινδύνους, συνεκτιμώντας πλήρως τις στρατηγικές και τα μέσα της ΟΔΠΖ που διέπουν συγκεκριμένους φυσικούς ή τεχνολογικούς κινδύνους•
- χρειάζεται να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την πραγματοποίηση συγκριτικών αναλύσεων καθώς και για την προβολή και προαγωγή των ορθών πρακτικών σε σχέση με την ΟΔΠΖ, συμπεριλαμβανομένων των αναλύσεων μεταξύ παράκτιων περιφερειών. Είναι επίσης σημαντικό να προωθηθεί η συγκέντρωση σχετικών δεδομένων καθώς και η αποδοτική ανταλλαγή και χρήση πληροφοριών στο πλαίσιο των διαδικασιών διαμόρφωσης πολιτικών και λήψεως αποφάσεων. Η ανάπτυξη κοινών δεικτών και η διαμόρφωση ενός πλαισίου αξιολόγησης της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της ΟΔΠΖ πρέπει να συνεχιστούν.

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση της χάραξης πολιτικών που προτείνεται από τη μελλοντική θαλάσσια πολιτική της ΕΕ και από τον περιβαλλοντικό πυλώνα της, τη θαλάσσια στρατηγική, μας επιτρέπει να προχωρήσουμε με αποφασιστικά βήματα στην υλοποίηση του ανωτέρω προγράμματος.

Όσον αφορά την άμεση στήριξη της ενισχυμένης εφαρμογής της ΟΔΠΖ, η ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής θα διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο από το 2007 και μετά, κυρίως μέσω του στόχου «Συνεργασία» και της πρωτοβουλίας «Περιφέρειες για την οικονομική αλλαγή» (Περιφέρειες για την οικονομική αλλαγή, COM (2006) 675 και SEC (2006) 1432 της 8.11.2006), η οποία περιλαμβάνει τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ.1198/2006, L223 της 15.08.2006, http://EE.europa.eu/fisheries/cfp/structural_measures/arrangements_2007_2013_eu.htm) περιλαμβάνει μια συνιστώσα που αφορά την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία. Η στηριζόμενη από την ΕΕ συντονιστική δράση ENCORA (<http://www.encora.eu/>), η οποία δρομολογήθηκε το 2006, αποβλέπει στη διάρθρωση της αποσπασματικής προσέγγισης της έρευνας και εκπαίδευσης όσον αφορά τις παράκτιες ζώνες στην Ευρώπη (Η θέσπιση του χρηματοδοτικού μέσου για το περιβάλλον

“LIFE+” παραμένει σε εκκρεμότητα (πρόταση COM (2004)621 της Επιτροπής, της 29.09.2004) .

4.1.5. Συμπεράσματα

Από την αξιολόγηση της σύστασης της ΕΕ για την ΟΔΠΖ, κατεδείχθη ότι αυτή είχε θετικό αντίκτυπο όσον αφορά την προώθηση ενός σφαιρικού χρονοταξικού σχεδιασμού και μιας πιο ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών στην Ευρώπη. Η μελλοντική θαλάσσια πολιτική της ΕΕ και ο περιβαλλοντικός πυλώνας της, η θαλάσσια στρατηγική της ΕΕ, θα προσδώσουν μια νέα δυναμική στην πολιτική της ΕΕ για ΟΔΠΖ και θα βελτιώσουν περαιτέρω την εφαρμογή της τα προσεχή έτη.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα παραμένοντα προβλήματα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης στις παράκτιες ζώνες, διάφορα ειδικά μέσα προτάθηκαν ή θεσπίστηκαν αφότου διατυπώθηκε η σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εξασφαλίζει τη συνέπεια και τις συνέργειες μεταξύ των πολυάριθμων πολιτικών και μέσων της ΕΕ που επηρεάζουν τις παράκτιες ζώνες.

Προκειμένου να στηριχθεί η εφαρμογή της ΟΔΠΖ, παρέχονται δυνατότητες, ιδίως στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας και του προγράμματος - πλαισίου για την έρευνα.

Υπό τις ανωτέρω περιστάσεις, η σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ εξακολουθεί να είναι κατάλληλη για τη στήριξη της εφαρμογής των εθνικών στρατηγικών και για την προώθηση της ΟΔΠΖ στις ευρωπαϊκές ακτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών της Μεσογείου

5.1. Το πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Μεσογείου

Μετά από μια σύντομη ιστορική αναδρομή για την υπογραφή του Μεσογειακού Πρωτοκόλλου σχετικά με την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών (ΟΔΠΠ), παρουσιάζονται συνοπτικά οι λόγοι για τους οποίους το Πρωτόκολλο αυτό, που αποτελεί μέρος συνολικότερης στρατηγικής, έχει μεγάλη σημασία τόσο για τη Μεσόγειο όσο και για την Ελλάδα.

Από το 2001 έχει δημοσιοποιηθεί το Σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού του Παράκτιου Χώρου και των Νησιών της Ελλάδας, και αναμένεται – αφού επανεξετασθεί από τη νέα πολιτική ηγεσία κι εκπονηθεί η σχετική Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) – να ξεκινήσει κάποια στιγμή η διαβούλευση. Γι' αυτό, κρίνεται σκόπιμο να δοθούν ορισμένες πληροφορίες κι ερεθίσματα, που θα μπορούσαν να συμβάλουν, αφενός σε ουσιαστικότερο διάλογο κι αφετέρου σε έγκαιρη προετοιμασία όσων θα θεωρούσαμε ως βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή των δεσμεύσεων, που έχει αναλάβει η χώρα μας σε διεθνές (Κοινοτικό και Μεσογειακό) επίπεδο.

Ήδη από το 2002, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προτείνει και το Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος είχε υιοθετήσει την Κοινοτική Σύσταση 2002/413/ΕΚ για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών, που περιλαμβάνει βασικές αρχές αυτής της ολοκληρωμένης προσέγγισης. Το 2006 τα Κράτη Μέλη (ΚΜ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) υπέβαλαν την Εθνική τους Έκθεση. Ήταν φανερό ότι καμμία από τις χώρες της ΕΕ δεν είχε εφαρμόσει με την επιθυμητή πληρότητα κι αποτελεσματικότητα τις αρχές της Σύστασης, κι ότι η πολιτική αυτή έπρεπε να συνεχιστεί με πιο εστιασμένο τρόπο σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, οι 21 Μεσογειακές χώρες (εκ των οποίων οι οκτώ είναι τώρα πιά ΚΜ της ΕΕ) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχαν ξεκινήσει να διαπραγματεύονται ένα Μεσογειακό Πρωτόκολλο για ΟΔΠΠ, στα πλαίσια της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου.

Το Μεσογειακό Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών που υπογράφηκε τελικά στη Μαδρίτη στις 21 Ιανουαρίου 2008, είναι ένα σημαντικό νομικό βήμα προς την προστασία και τη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών/ζωνών στη Μεσόγειο. Ίσως αξίζει να τονιστεί ότι η διαπραγμάτευση υπήρξε μακρά και δύσκολη, δεδομένων των διαφορετικών συνθηκών και συμφερόντων μεταξύ Μεσογειακών χωρών. Αξίζει, επίσης, να υπογραμμιστεί ότι πολύ λίγες φορές στο παρελθόν η υπογραφή ενός Πρωτοκόλλου ή μιας διεθνούς Συμφωνίας γενικά είχαν συνοδευθεί από τόσα πολλά χαμόγελα, όπως στην περίπτωση του Πρωτοκόλλου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών στη Μεσόγειο. Αυτό ήταν μια ένδειξη ικανοποίησης και ανακούφισης. Μετά από την ιδιαίτερα σημαντική προπαρασκευαστική εργασία και τις μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις, επιτεύχθηκε ένας καλός συμβιβασμός. Το να αναφέρει κανείς τι άλλο θα προτιμούσε να περιληφθεί στο Πρωτόκολλο, όπως κάνουν ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), δεν έχει πλέον έννοια. Αυτό που πρέπει να αξιολογήσουμε, νομίζω, είναι ότι το νομικό αυτό εργαλείο ενθαρρύνει συγχρόνως τις φιλόδοξες ενέργειες υπέρ του περιβάλλοντος, αλλά και τις ρεαλιστικές πολιτικές στην πλέον διεκδικούμενη λωρίδα γης.

Βέβαια, όλοι γνωρίζουμε ότι η εφαρμογή δεν ακολουθεί με έναν αυτόματο τρόπο. Απαιτεί, στο εσωτερικό καθεμιάς από τις εμπλεκόμενες χώρες, την καλή προετοιμασία σε

διοικητικό, νομοθετικό κι επιστημονικό επίπεδο, καθώς και αλλαγή συμπεριφορών. Το κείμενο που ακολουθεί στοχεύει στη διευκόλυνση της εφαρμογής με την προσφορά μερικών σκέψεων για τα επόμενα βήματα και την ενθάρρυνση της ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ των επιστημόνων, των επαγγελματιών και των ιθυνόντων.

Η σημασία του Πρωτοκόλλου

Το Πρωτόκολλο αυτό έχει μεγάλη σημασία καθώς:

- Είναι μοναδικό ως νομοθετικό κείμενο σε αυτόν τον τομέα σε περιφερειακή κλίμακα (ήδη υπάρχει σκέψη για προετοιμασία αντίστοιχου Πρωτοκόλλου για τις χώρες της Μαύρης Θάλασσας και – ίσως – για τη Βαλτική).
- Αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης στη Μεσόγειο και να αποφευχθεί ο κορεσμός και η αμετάκλητη υποβάθμιση του παράκτιου περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, γίνεται το κύριο όργανο για την εφαρμογή της Σύμβασης της Βαρκελώνης, όπως τροποποιήθηκε το 1995 εφαρμογής της επεκτάθηκε για να καλύψει επίσης τη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών).
- Έχει λάβει υπόψη τις σχετικές εργασίες που εκπονούνται στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των Ηνωμένων Εθνών.
- Έχει διαμορφωθεί, σε συνεργασία με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και ειδικότερα των επιστημονικών εμπειρογνομόνων και ΜΚΟ.
- Περιλαμβάνει, ως νομική υποχρέωση, αρχές μεγάλης αξίας για τον σχεδιασμό, όπως η προσέγγιση ανά οικοσύστημα (διαχείριση πέρα από τα διοικητικά όρια), ο καθορισμός μη δομήσιμης ζώνης (με μια ευελιξία στον προσδιορισμό της όταν απαιτείται), ο συντονισμός και η σύμπραξη μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων συνεργατών και σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό), τόσο για τον σχεδιασμό, όσο και για την εφαρμογή, η διεπιστημονική προσέγγιση, η ευελιξία των ενεργειών με βάση τα γεωμορφολογικά και άλλα τοπικά χαρακτηριστικά κλπ.

Το Πρωτόκολλο ως τμήμα μιας στρατηγικής

Μετά από την ευφορία για τη συναίνεση που επιτεύχθηκε, είναι τώρα καιρός να σκεφτούμε το πώς να προετοιμάσουμε τον δρόμο για την εφαρμογή. Στη Μεσόγειο, βέβαια, δεν αρχίζουμε από το μηδέν – πέρα από την εθνική εμπειρία μας, υπάρχουν επίσης εργαλεία και πολύτιμη σχετική εμπειρία που έχουμε αναπτύξει από κοινού υπό μορφή Μεσογειακής Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΜΣΒΑ), όπως και πολυάριθμα πιλοτικά προγράμματα (CAMPs και άλλα), κατευθυντήριες γραμμές, ορθές πρακτικές, μελέτες επιπτώσεων κλπ. Όμως, το επόμενο βήμα δεν είναι προφανές, αν λάβουμε υπόψη τα διαφορετικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τις συνθήκες κάθε Συμβαλλόμενου Μέρους (ΣΜ) της Σύμβασης. Ως εκ τούτου, υπάρχει μια ανάγκη να ανταλλάγουν απόψεις σχετικά με τις τεχνικές και νομικές πτυχές της εφαρμογής, τόσο σε επίπεδο εθνικό όσο και μεταξύ χωρών, ενόσω προετοιμάζεται η κύρωση του Πρωτοκόλλου. Μια πρώτη απαραίτητη κίνηση θα ήταν να προσδιοριστούν στην ΜΣΒΑ εκείνες οι αναφορές που σχετίζονται με ή που επιδρούν στην ΟΔΠΠ. Προσδοκούμε ότι το αρμόδιο Περιφερειακό Κέντρο (PAP/RAC), που εδρεύει στο Σπλιτ της Κροατίας, θα μπορέσει εύκολα και σύντομα να παράσχει στα ΣΜ ένα τέτοιο βασικό έγγραφο.

Στην ερώτηση εάν υπάρχει ανάγκη να αναπτυχθούν νέες εθνικές νομοθεσίες (που να απεικονίζουν τις εθνικές στρατηγικές) για να αντιμετωπίσει τις υποχρεώσεις που ανα-

λαμβάνονται με την υπογραφή και κύρωση του εν λόγω Πρωτοκόλλου, το κάθε ΣΜ (= Μεσογειακή χώρα) θα απαντήσει χωριστά, λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό πληρότητας και αποτελεσματικότητας της τρέχουσας νομοθεσίας του. Και υπάρχει μεγάλη ποικιλία στη Μεσόγειο στον τομέα αυτό, δεδομένου ότι υπάρχουν διαφορετικές συνθήκες, ανάγκες και μέσα. Μερικές Μεσογειακές χώρες έχουν μια μακροχρόνια εμπειρία στον τομέα (π.χ., Γαλλία με τον Νόμο σχετικά με τις Ακτές – Loi du Littoral – και με τον φορέα απόκτησης και διαχείρισης γης – “Conservatoire du Littoral” –, ακόμα κι αν αυτό το πρότυπο δεν ισχύει αυτόματα σε όλες τις άλλες χώρες), άλλες χώρες (όπως η Ελλάδα) είναι στο στάδιο της προετοιμασίας νέων χωροταξικών σχεδίων (ένα από τα οποία, στην περίπτωση μας, αφορά σε συγκεκριμένα τις παράκτιες ζώνες και τα νησιά, κάποιες άλλες χώρες – που είναι Κράτη Μέλη της ΕΕ – δεσμεύονται προς τη σωστή κατεύθυνση από έναν μεγάλο αριθμό σχετικών Οδηγιών της ΕΕ, άλλες εστιάζουν περισσότερο στην έρευνα και τη διαχείριση των συχνά περίπλοκων περιπτώσεων, ενώ κάποιες άλλες χώρες στερούνται τελείως πείρας και μέσων. Στην πραγματικότητα, νομίζω ότι – δεδομένης της κλίμακας της δέσμευσης – δεν υπάρχει κανένα ΣΜ σε θέση να ισχυριστεί ότι έχει επαρκή και ικανοποιητικά εργαλεία και μέσα για την εφαρμογή. Σε όλες τις περιπτώσεις, πρέπει να αρχίσουμε με την καταγραφή κι αξιοποίηση της υπάρχουσας κατάστασης και τη βέλτιστη χρήση όσων υπάρχουν (νομοθεσίας, μηχανισμών και σχεδίων), προκειμένου να προσδιοριστούν καλύτερα τα πιθανά κενά και οι ανάγκες.

Στις ελληνικές συνθήκες, πχ. πέραν της επίσημης νομοθετικής κύρωσης του Μεσογειακού Πρωτοκόλλου, το κύριο εργαλείο εφαρμογής εκτιμούμε ότι θα είναι το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Παράκτιο Χώρο και τα Νησιά, που αναμένεται να υποβληθεί σε διαβούλευση. Αυτό, βέβαια, συμπληρώνεται με όσα προβλέπονται για τον παράκτιο χώρο μέσα στο Γενικό Χωροταξικό Πλαίσιο (2008), καθώς και στα τρία Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια που η έγκρισή τους ακολούθησε ήδη (για ΑΠΕ, Βιομηχανία και Τουρισμό). Οι κατευθύνσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Παράκτιο Χώρο και τα Νησιά θα εξειδικευθούν στη συνέχεια μέσω του «υποκείμενου σχεδιασμού», δηλαδή, κυρίως μέσω των Περιφερειακών Χωροταξικών Σχεδίων (η αξιολόγηση και αναθεώρηση των υφισταμένων προβλέπεται να ξεκινήσει μέσα στο 2010), αλλά και μέσω των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ.

5.1.1. Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1

Α) Γενικές υποχρεώσεις

Σύμφωνα με τη διεθνή σύμβαση για την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος και των παρακτίων περιοχών της Μεσογείου και με τα πρωτόκολλά της, τα μέρη θεσπίζουν κοινό πλαίσιο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παρακτίων ζωνών της Μεσογείου και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την ενδυνάμωση της περιφερειακής συνεργασίας για το σκοπό αυτό.

Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου νοούνται ως:

- 1) «Μέρη», τα συμβαλλόμενα μέρη του παρόντος πρωτοκόλλου.
- 2) «Σύμβαση», η διεθνής σύμβαση για την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος και των παρακτίων περιοχών της Μεσογείου από τη ρύπανση που συνήφθη στη Βαρκελώνη στις 16 Φεβρουαρίου 1976 και τροποποιήθηκε στις 10 Ιουνίου 1995.
- 3) «Οργανισμός», ο φορέας που αναφέρεται στο άρθρο 17 της

σύμβασης.

4) «Κέντρο», το κέντρο περιφερειακών δραστηριοτήτων του προγράμματος δράσεων προτεραιότητας.

5) «Παράκτια ζώνη», η γεωμορφολογική περιοχή εκατέρωθεν της ακτογραμμής στην οποία η αλληλεπίδραση μεταξύ του θαλάσσιου και του χερσαίου τμήματος αποκτά τη μορφή πολύπλοκων συστημάτων οικολογικών στοιχείων και πόρων αποτελούμενων από βιοτικές και αβιοτικές συνιστώσες που συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν με τις ανθρώπινες κοινότητες και τις σχετικές κοινωνικο-οικονομικές δραστηριότητες.

6) «Ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών», δυναμική διαδικασία με σκοπό την αειφόρο διαχείριση και χρήση των παράκτιων ζωνών, κατά την οποία λαμβάνονται ταυτόχρονα υπόψη η ευπαθής φύση των παράκτιων οικοσυστημάτων και τοπίων, η ποικιλομορφία των δραστηριοτήτων και χρήσεων, οι αλληλεπιδράσεις τους, ο θαλάσσιος προσανατολισμός ορισμένων δραστηριοτήτων και χρήσεων και ο αντίκτυπός τους στο θαλάσσιο και το χερσαίο τμήμα.

B) Γεωγραφική κάλυψη

1. Περιοχή εφαρμογής του πρωτοκόλλου είναι η περιοχή της Μεσογείου Θαλάσσης, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 1 της σύμβασης.

Η περιοχή αυτή οριοθετείται επίσης από:

a) το θαλάσσιο όριο των παράκτιων ζωνών, το οποίο είναι το εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων των μερών και

b) το χερσαίο όριο των παράκτιων ζωνών, το οποίο είναι το όριο των ανάλογων παράκτιων μονάδων, όπως αυτές έχουν οριστεί από τα συμβαλλόμενα μέρη.

2. Εάν, εντός των ορίων της εθνικής κυριαρχίας του, ένα συμβαλλόμενο μέρος καθορίσει όρια διαφορετικά από αυτά της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, προσκομίζει δήλωση στον Υποθηκοφύλακα κατά την κατάθεση του εγγράφου κύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης που αφορά το παρόν πρωτόκολλο, ή σε άλλη ακόλουθη χρονική στιγμή, εφόσον:

α) το θαλάσσιο όριο είναι βραχύτερο από το εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων
β) το χερσαίο όριο είναι διαφορετικό, περισσότερο ή λιγότερο εκτενές, από τα όρια των χερσαίων ή παράκτιων μονάδων όπως ορίζονται ανωτέρω, προκειμένου να εφαρμοστούν, μεταξύ άλλων, η προσέγγιση που στηρίζεται στο οικοσύστημα καθώς και οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια και να ληφθούν υπόψη οι ειδικές ανάγκες των νήσων που συνδέονται με τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά τους ή να ληφθούν υπόψη οι αρνητικές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος.

3. Κάθε μέρος εγκρίνει ή προάγει στο κατάλληλο θεσμικό επίπεδο τα δέοντα μέτρα για την ενημέρωση των πολιτών και άλλων ενδιαφερομένων της γεωγραφικής περιοχής που καλύπτει το παρόν πρωτόκολλο

Γ) Διαφύλαξη δικαιωμάτων

1) Το παρόν πρωτόκολλο και κάθε πράξη που θα εκδοθεί βάσει αυτού δεν θίγει τα δικαιώματα, τις παρούσες και μελλοντικές απαιτήσεις ή νομικές θέσεις οποιουδήποτε μέρους για το δίκαιο της θάλασσας, ιδίως όσον αφορά τη φύση και την έκταση των θαλάσσιων

περιοχών, την οριοθέτηση των θαλάσσιων περιοχών μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές, το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις για τη διέλευση από διώρυγες που χρησιμοποιούνται στη διεθνή ναυσιπλοΐα και το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης από χωρικά ύδατα, καθώς και τη φύση και έκταση της δικαιοδοσίας του παράκτιου κράτους, του κράτους σημαίας ή του κράτους του λιμένα.

2) Καμία πράξη ή δραστηριότητα που αναλαμβάνεται δυνάμει του παρόντος πρωτοκόλλου δεν συνιστά λόγο για να προβληθεί, να υποστηριχθεί ή να αμφισβητηθεί αξίωση επί της εθνικής κυριαρχίας ή δικαιοδοσίας.

3) Οι διατάξεις του παρόντος πρωτοκόλλου δεν θίγουν αυστηρότερες διατάξεις για την προστασία και διαχείριση των παράκτιων

ζωνών που περιέχονται σε άλλα ισχύοντα ή μελλοντικά εθνικά ή διεθνή νομοθετήματα ή προγράμματα.

4) Το παρόν πρωτόκολλο δεν θίγει τις δραστηριότητες και τις εγκαταστάσεις εθνικής ασφάλειας και άμυνας· ωστόσο, όλα τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν ότι οι εν λόγω δραστηριότητες και εγκαταστάσεις πρέπει να λειτουργούν ή να δημιουργούνται, στο βαθμό που είναι εύλογο και εφικτό, με τρόπο σύμφωνο προς το παρόν πρωτόκολλο.

Δ) Στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών

Στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών είναι:

α) η διευκόλυνση της αειφόρου ανάπτυξης των παράκτιων ζωνών μέσω του λογικού σχεδιασμού των δραστηριοτήτων, λαμβανομένου υπόψη ότι η οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη συνάδει με το περιβάλλον και τα τοπία·

β) η διατήρηση των παράκτιων ζωνών προς όφελος των σημερινών και μελλοντικών γενεών·

γ) η εξασφάλιση της αειφόρου εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, ιδίως όσον αφορά τα ύδατα·

δ) η διατήρηση της ακεραιότητας των παράκτιων οικοσυστημάτων και τοπίων και τη γεωμορφολογίας των παράκτιων ζωνών·

ε) η αποτροπή ή/και μείωση των αποτελεσμάτων των φυσικών κινδύνων και ειδικότερ της αλλαγής του κλίματος, που μπορούν να προκληθούν από φυσικές αιτίες ή ανθρωπογενείς δραστηριότητες·

στ) η επίτευξη συνοχής μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών πρωτοβουλιών και μεταξύ όλων των αποφάσεων που λαμβάνονται από τις δημόσιες αρχές, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οι οποίες επηρεάζουν τη χρήση των παράκτιων ζωνών.

5.2.Γενικές αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων Ζωνών

Κατά την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου, τα συμβαλλόμενα μέρη ακολουθούν τις εξής αρχές όσον αφορά την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών:

α) Ο βιολογικός πλούτος και η φυσική δυναμική και λειτουργία της παλιρροιακής περιοχής και η συμπληρωματική και αλληλοεξαρτώμενη φύση του θαλάσσιου και του χερσαίου τμήματος που συναποτελούν μια ενιαία οντότητα λαμβάνονται ιδιαιτέρως υπόψη.

β) Όλα τα στοιχεία σχετικά με τα υδρολογικά, γεωμορφολογικά, κλιματολογικά, οικολογικά, κοινωνικοοικονομικά και πολιτιστικά συστήματα λαμβάνονται υπόψη με ολοκληρωμένο τρόπο, ώστε να μην σημειώνεται υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας των

παράκτιων ζωνών και να προλαμβάνονται οι αρνητικές επιπτώσεις λόγω φυσικών καταστροφών και ανάπτυξης.

γ) Κατά το σχεδιασμό και τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών εφαρμόζεται προσέγγιση βασισμένη στα οικοσυστήματα, ώστε να εξασφαλίζεται αειφόρος ανάπτυξή τους.

δ) Διασφαλίζεται η κατάλληλη διακυβέρνηση, η οποία επιτρέπει στους τοπικούς πληθυσμούς και τα μέλη της κοινωνίας των πολιτών που ενδιαφέρονται για τις παράκτιες ζώνες επαρκή και έγκαιρη συμμετοχή τους σε μια διαφανή διαδικασία λήψης αποφάσεων.

ε) Διασφαλίζεται ο θεσμικός διατομεακός συντονισμός των διάφορων διοικητικών υπηρεσιών και των περιφερειακών και τοπικών αρχών, αρμόδιων για τις παράκτιες ζώνες.

στ) Διασφαλίζεται χάραξη χωροταξικών στρατηγικών, σχεδίων και προγραμμάτων που καλύπτουν την αστική ανάπτυξη και τις κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες, καθώς και άλλες σχετικές τομεακές πολιτικές.

ζ) Λαμβάνονται υπόψη η πολλαπλότητα και η ποικιλομορφία των δραστηριοτήτων στις παράκτιες ζώνες και δίνεται προτεραιότητα, όπου είναι απαραίτητο, στις δημόσιες υπηρεσίες και δραστηριότητες που απαιτούν, από την άποψη της χρήσης και της θέσης, άμεση εγγύτητα με τη θάλασσα.

η) Η κατανομή χρήσεων στο σύνολο των παράκτιων ζωνών είναι ισόρροπη και αποφεύγεται η περιττή συγκέντρωση και η υπερβολική αστική ανάπτυξη.

θ) Εκτελούνται προκαταρκτικές αξιολογήσεις των κινδύνων που συνδέονται με τις διάφορες ανθρωπογενείς δραστηριότητες και υποδομές, ώστε να αποτρέπεται ή να περιορίζεται ο αρνητικός αντίκτυπός τους στις παράκτιες ζώνες.

ι) Αποτρέπεται η ζημία στο παράκτιο περιβάλλον και, όταν συμβαίνει, λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα αποκατάστασης.

5.3.Συντονισμός

1. Για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τα συμβαλλόμενα μέρη:

α) εξασφαλίζουν θεσμικό συντονισμό, όπου είναι απαραίτητο μέσω των αρμόδιων φορέων ή μηχανισμών, προκειμένου να αποφευχθούν οι τομεακές προσεγγίσεις και να διευκολυνθούν οι ολοκληρωμένες προσεγγίσεις·

β) οργανώνουν αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ των διάφορων αρχών που είναι αρμόδιες για τα θαλάσσια και τα χερσαία τμήματα των παράκτιων ζωνών στις διάφορες διοικητικές υπηρεσίες, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·

γ) οργανώνουν στενό συντονισμό μεταξύ των εθνικών αρχών και των περιφερειακών και τοπικών φορέων όσον αφορά στρατηγικές, σχέδια και προγράμματα για τις παράκτιες ζώνες, καθώς και τις χορηγούμενες άδειες για δραστηριότητες, ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί μέσω κοινών συμβουλευτικών φορέων ή κοινών διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

2. Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές που είναι αρμόδιες για τις παράκτιες ζώνες, στο μέτρο του δυνατού, εργάζονται από κοινού για να ενισχύσουν τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα των θεσπιζόμενων στρατηγικών, σχεδίων και προγραμμάτων για τις παράκτιες ζώνες.

5.4.Στοιχεία της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών

A) Προστασία και αειφόρος χρήση των παράκτιων ζωνών

1. Σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές που καθορίζονται στα άρθρα 5 και 6 του παρόντος πρωτοκόλλου, τα συμβαλλόμενα μέρη επιδιώκουν να διασφαλίσουν την αειφόρο

χρήση και διαχείριση των παράκτιων ζωνών, προκειμένου να διατηρηθούν τα παράκτια φυσικά ενδιαίτηματα, τοπία, φυσικοί πόροι και οικοσυστήματα, σύμφωνα με τα διεθνή και περιφερειακά νομικά μέσα.

2. Για το σκοπό αυτό τα συμβαλλόμενα μέρη:

α) καθορίζουν στις παράκτιες ζώνες, από την υψηλότερη χειμερινή ίσαλη γραμμή, ζώνη στην οποία δεν επιτρέπεται η δόμηση. Λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις περιοχές οι οποίες επηρεάζονται άμεσα και αρνητικά από την αλλαγή του κλίματος και τους φυσικούς κινδύνους, αυτή η ζώνη δεν μπορεί να έχει πλάτος μικρότερο των 100 μέτρων, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του εδαφίου β). Τυχόν αυστηρότερα εθνικά μέτρα που καθορίζουν αυτό το πλάτος παραμένουν σε ισχύ.

β) Μπορούν να προσαρμόζουν, κατά τρόπο σύμφωνο με τους στόχους και τις αρχές του παρόντος πρωτοκόλλου, τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν:

1. για έργα δημόσιου συμφέροντος·

2. σε περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερους γεωγραφικούς ή άλλους τοπικούς περιορισμούς, ειδικά σχετικούς με την πυκνότητα πληθυσμού ή τις κοινωνικές ανάγκες, όταν η οικοδόμηση ατομικών κατοικιών, η αστική ανάπτυξη ή οικονομική ανάπτυξη προβλέπονται από εθνικά νομικά μέσα.

γ) Κοινοποιούν στον Οργανισμό τα εθνικά νομικά μέσα που έχουν θεσπίσει και επιτρέπουν τις ανωτέρω προσαρμογές.

3. Τα συμβαλλόμενα μέρη επιδιώκουν επίσης να διασφαλίσουν ότι στα εθνικά νομικά μέσα τους συμπεριλαμβάνονται κριτήρια για την αιεφόρο χρήση των παράκτιων ζωνών. Τα εν λόγω κριτήρια, στα οποία λαμβάνονται υπόψη οι συγκεκριμένες τοπικές συνθήκες, περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

α) προσδιορισμό και οριοθέτηση, εκτός των προστατευόμενων ζωνών, ανοικτών περιοχών στις οποίες η αστική ανάπτυξη και άλλες δραστηριότητες είναι περιορισμένες ή, όπου είναι απαραίτητο, απαγορευμένες·

β) περιορισμό της γραμμικής επέκτασης της αστικής ανάπτυξης και της δημιουργίας νέας υποδομής μεταφορών κατά μήκος της ακτής·

γ) εξασφάλιση ότι οι περιβαλλοντικές ανησυχίες είναι ενσωματωμένες στους κανόνες για τη διαχείριση και τη χρήση της δημόσιας θαλάσσιας περιοχής·

δ) παροχή ελευθερίας πρόσβασης του κοινού στη θάλασσα και κατά μήκος της ακτής·

ε) περιορισμό ή, όπου είναι απαραίτητο, απαγόρευση της μετακίνησης και στάθμευσης των χερσαίων οχημάτων, καθώς επίσης και της μετακίνησης και αγκυροβολίας θαλασσίων σκαφών στις ευπαθείς θαλάσσιες και χερσαίες φυσικές περιοχές, όπου συμπεριλαμβάνονται οι παραλίες και οι θίνες.

B) Οικονομικές δραστηριότητες

1. Σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6 του παρόντος πρωτοκόλλου, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις της σύμβασης της Βαρκελώνης και των πρωτοκόλλων της, τα συμβαλλόμενα μέρη:

α) αποδίδουν τη δέουσα προσοχή στις οικονομικές δραστηριότητες που απαιτούν την άμεση εγγύτητα με τη θάλασσα·

β) εξασφαλίζουν ότι στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες ελαχιστοποιείται η χρήση των φυσικών πόρων και λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών·

γ) εξασφαλίζουν ότι τηρείται ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων και περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση των αποβλήτων·

δ) διασφαλίζουν ότι η παράκτια και η θαλάσσια οικονομία είναι προσαρμοσμένες στην ευπαθή φύση των παράκτιων ζωνών και ότι οι πόροι της θάλασσας προστατεύονται από τη ρύπανση·

ε) καθορίζουν τους δείκτες ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων για να εξασφαλίσουν βιώσιμη χρήση των παράκτιων ζωνών και να μειώσουν πιέσεις που υπερβαίνουν τη φέρουσα ικανότητά τους·

στ) προωθούν κώδικες ορθής πρακτικής μεταξύ των δημοσίων αρχών, των οικονομικών παραγόντων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

2. Επιπλέον, όσον αφορά τις ακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες, τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν:

α) γεωργία και βιομηχανία, να εξασφαλίσουν υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος όσον αφορά τη χωροθέτηση και την εκτέλεση των γεωργικών και βιομηχανικών δραστηριοτήτων ώστε να προστατεύονται τα παράκτια οικοσυστήματα και τα τοπία και να αποτρέπεται η ρύπανση της θάλασσας, των υδάτων, του αέρα και του εδάφους·

β) αλιεία,

i) να λαμβάνουν υπόψη στα αναπτυξιακά έργα την ανάγκη προστασίας των περιοχών αλιείας,

ii) να εξασφαλίζουν ότι οι αλιευτικές πρακτικές είναι συμβατές με την αειφόρο εκμετάλλευση των φυσικών θαλάσσιων πόρων·

γ) υδατοκαλλιέργεια,

i) να λαμβάνουν υπόψη στα αναπτυξιακά έργα την ανάγκη προστασίας των περιοχών υδατοκαλλιέργειας και οστρακοκαλλιέργειας·

ii) να ρυθμίζουν την υδατοκαλλιέργεια με έλεγχο της χρήσης των εισροών και της επεξεργασίας αποβλήτων· L 34/22 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 4.2.2009

δ) τουρισμός, αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες,

i) να ενθαρρύνουν τον αειφόρο παράκτιο τουρισμό με τον οποίο διατηρούνται τα παράκτια οικοσυστήματα, οι φυσικοί πόροι, η πολιτιστική κληρονομιά και τα τοπία·

ii) να προωθούν ιδιαίτερες μορφές παράκτιου τουρισμού, συμπεριλαμβανομένου του πολιτιστικού, του αγροτικού και του οικολογικού τουρισμού, με σεβασμό στις παραδόσεις των τοπικών πληθυσμών·

iii) να ρυθμίζουν ή, όπου είναι απαραίτητο, να απαγορεύουν την πρακτική διάφορων αθλητικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της αλιείας αναψυχής και της αφαίρεσης οστρακόδερμων·

ε) χρήση συγκεκριμένων φυσικών πόρων,

i) να επιβάλλουν την έκδοση αδειας για τις δραστηριότητες ανασκαφής και εξόρυξης μεταλλευμάτων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης του θαλάσσιου ύδατος σε εγκαταστάσεις αφαλάτωσης και εκμετάλλευσης πετρωμάτων·

ii) να ρυθμίζουν την αμμοληψία, συμπεριλαμβανομένης της αμμοληψίας από ιζήματα του βυθού της θάλασσας και των ποταμών ή να την απαγορεύουν όπου είναι πιθανό να έχει επιπτώσεις στην ισορροπία των παράκτιων οικοσυστημάτων·

iii) να παρακολουθούν τα παράκτια υδροφόρα στρώματα και τις δυναμικές περιοχές επαφής ή διεπαφής μεταξύ γλυκού και αλμυρού ύδατος, που ενδέχεται να επηρεαστεί αρνητικά από την εξαγωγή υπόγειου ύδατος ή από απορρίψεις στο φυσικό περιβάλλον·

στ) υποδομή, ενεργειακές εγκαταστάσεις, λιμένες και θαλάσσιες εργασίες και δομές, να επιβάλλουν έγκριση για αυτού του είδους τις υποδομές, εγκαταστάσεις, εργασίες και δομές, ώστε ο αρνητικός αντίκτυπός τους στα παράκτια οικοσυστήματα, τα τοπία και τη

γεωμορφολογία να ελαχιστοποιείται ή, όπου απαιτείται, να αντισταθμίζεται από μέτρα μη οικονομικού χαρακτήρα·

ζ) θαλάσσιες δραστηριότητες, να διεξάγουν θαλάσσιες δραστηριότητες με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η διατήρηση των παράκτιων οικοσυστημάτων σύμφωνα με τους κανόνες, τα πρότυπα και τις διαδικασίες των σχετικών διεθνών συμβάσεων.

Γ) Ειδικά παράκτια οικοσυστήματα

Τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν προστασίας των χαρακτηριστικών ορισμένων ειδικών παράκτιων οικοσυστημάτων, ως εξής:

1. υγρότοποι και εκβολές ποταμών Επιπλέον της δημιουργίας προστατευόμενων ζωνών και με σκοπ την πρόληψη της εξαφάνισης των υγροτόπων και των εκβολών ποταμών, τα συμβαλλόμενα μέρη:

α) συνεκτιμούν κατά τη χάραξη εθνικών στρατηγικών, σχεδίων και προγραμμάτων για τις παράκτιες ζώνες, καθώς και κατ την έκδοση αδειών, την περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική λειτουργία των υγροτόπων και των εκβολών ποταμών·

β) λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να ρυθμιστούν ή, εά είναι απαραίτητο, να απαγορευθούν οι δραστηριότητες που μπορούν να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στον υγροτόπου και τις εκβολές ποταμών·

γ) αναλαμβάνουν, στο μέτρο του δυνατού, την αποκατάσταση των υποβιβασμένων παράκτιων υγροτόπων με σκοπό την επανενεργοποίηση του θετικού ρόλου τους στις περιβαλλοντικές διαδικασίες των παράκτιων ζωνών.

2. Θαλάσσια ενδιαιτήματα Τα συμβαλλόμενα μέρη, αναγνωρίζοντας την ανάγκη προστασίας των θαλάσσιων περιοχών που φιλοξενούν ενδιαιτήματα και είδη υψηλής αξίας διατήρησης, ανεξαρτήτως της ταξινόμησής τους στις προστατευόμενες ζώνες, οφείλουν να:

α) θεσπίζουν μέτρα για να εξασφαλίσουν την προστασία και τη διατήρηση, με νομοθεσία, προγραμματισμό και διαχείριση των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών, ιδίως εκείνων που φιλοξενούν ενδιαιτήματα και είδη υψηλής αξίας διατήρησης·

β) αναλαμβάνουν να προωθήσουν την περιφερειακή και διεθνή συνεργασία για την εφαρμογή κοινών προγραμμάτων για την προστασία των θαλάσσιων ενδιαιτημάτων.

3. Παράκτια δάση και άλση Τα συμβαλλόμενα μέρη εγκρίνουν μέτρα με σκοπό την προστασία και την ανάπτυξη παράκτιων δασών και αλσών που βρίσκονται, ιδιαίτερα, εκτός περιοχών ειδικής προστασίας.

4. Θίνες Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την προστασία και, όπου είναι δυνατόν, την αποκατάσταση των θινών και των λουρονησίδων με αειφόρο τρόπο.

Δ) Παράκτια τοπία

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη, αναγνωρίζοντας την ειδική αισθητική, φυσική και πολιτιστική αξία των παράκτιων τοπίων, ανεξαρτήτως της ταξινόμησής τους στις προστατευόμενες ζώνες, θεσπίζουν μέτρα για να εξασφαλίσουν την προστασία των παράκτιων τοπίων με νομοθεσία, σχεδιασμό και διαχείριση.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να προωθήσουν την περιφερειακή και διεθνή συνεργασία στο πεδίο της προστασίας των τοπίων και, ειδικότερα, την εφαρμογή, όπου απαιτείται, κοινών δράσεων για τα διασυνοριακά παράκτια τοπία.

Ε) Νήσοι

Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να χορηγούν ειδική προστασία στις νήσους, συμπεριλαμβανομένων των μικρών νήσων, και για το σκοπό αυτό, δεσμεύονται να:

α) προωθούν φιλικές προς το περιβάλλον δραστηριότητες σε αυτές τις περιοχές και να λαμβάνουν ειδικά μέτρα εξασφάλισης της συμμετοχής των κατοίκων στην προστασία των παράκτιων οικοσυστημάτων, με βάση τα τοπικά έθιμα και γνώσεις·

β) λαμβάνουν υπόψη, κατά τη χάραξη των εθνικών στρατηγικών, σχεδίων και προγραμμάτων και των μέσων διαχείρισης, ιδίως στους τομείς των μεταφορών, του τουρισμού, της αλιείας, των αποβλήτων και των υδάτων, τα ειδικά χαρακτηριστικά του νησιωτικού περιβάλλοντος και την αναγκαιότητα να εξασφαλιστεί αλληλεπίδραση μεταξύ των νήσων.

Στ) Πολιτιστική κληρονομιά

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη εγκρίνουν, μεμονωμένα ή συλλογικά, όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διατηρήσουν και να προστατεύσουν την πολιτιστική, ειδικότερα την αρχαιολογική και την ιστορική, κληρονομιά των παράκτιων ζωνών, συμπεριλαμβανομένης της υποθαλάσσιας πολιτιστικής κληρονομιάς, σύμφωνα με τα ισχύοντα εθνικά και διεθνή νομοθετικά μέσα.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη εξασφαλίζουν ότι η επιτόπια διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των παράκτιων ζωνών εξετάζεται ως πρώτη επιλογή πριν από την εφαρμογή οποιασδήποτε επέμβασης σε αυτήν την κληρονομιά.

3. Τα συμβαλλόμενα μέρη εξασφαλίζουν ειδικότερα ότι τα στοιχεία της υποθαλάσσιας πολιτιστικής κληρονομιάς των παράκτιων ζωνών που αφαιρούνται από το θαλάσσιο περιβάλλον αποτελούν αντικείμενο συντήρησης και διαχείρισης με τρόπο που να διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη διατήρησή τους και δεν αποτελούν αντικείμενο εμπορίας, αγοραπωλησίας ή ανταλλαγής τους ως εμπορικά αγαθά.

Ζ) Συμμετοχή

1. Με σκοπό την εξασφάλιση αποτελεσματικής διακυβέρνησης καθ' όλη τη διαδικασία της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι στις φάσεις της διαμόρφωσης και εφαρμογής στρατηγικών, σχεδίων και προγραμμάτων ή έργων που αφορούν τις παράκτιες και θαλάσσιες ζώνες, καθώς και της έκδοσης διαφόρων αδειών, συμμετέχουν καταλλήλως τα ενδιαφερόμενα μέρη, στα οποία συμπεριλαμβάνονται:

- οι ενδιαφερόμενες εδαφικές κοινότητες και δημόσιοι φορείς,
- οικονομικοί φορείς,
- μη κυβερνητικές οργανώσεις,
- κοινωνικοί φορείς,
- το ενδιαφερόμενο κοινό.

Η συμμετοχή συμπεριλαμβάνει συμβουλευτικούς φορείς, έρευνες ή δημόσιες ακροάσεις και μπορεί να επεκταθεί σε συμπράξεις.

2. Με σκοπό την εξασφάλιση της εν λόγω συμμετοχής, τα συμβαλλόμενα μέρη παρέχουν πληροφορίες κατά τρόπο επαρκή, έγκαιρο και αποτελεσματικό.

3. Διαδικασίες διαμεσολάβησης ή συμβιβασμού και δικαίωμα διοικητικής ή νομικής προσφυγής τίθενται στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου ο οποίος θέτει υπό αμφισβήτηση αποφάσεις και πράξεις ή επισημαίνει παραλείψεις, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί συμμετοχής που έχουν καθορίσει τα συμβαλλόμενα μέρη όσον αφορά σχέδια, προγράμματα ή έργα σχετικά με τις παράκτιες ζώνες.

Η) Ευαισθητοποίηση, κατάρτιση, εκπαίδευση και έρευνα

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν, σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, δραστηριότητες ευαισθητοποίησης σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και να αναπτύξουν εκπαιδευτικά προγράμματα, την κατάρτιση και τη δημόσια εκπαίδευση με αυτό το αντικείμενο.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη διοργανώνουν, απευθείας, σε πολυμερή ή σε διμερή βάση, ή με τη βοήθεια του Οργανισμού, του Κέντρου ή του ενδιαφερόμενου διεθνούς οργανισμού, εκπαιδευτικά προγράμματα, κατάρτιση και δημόσια εκπαίδευση σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών με σκοπό την εξασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξής τους.

3. Τα συμβαλλόμενα μέρη παρέχουν τη δυνατότητα διεπιστημονικής έρευνας στο πεδίο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών και αλληλεπίδρασης μεταξύ δραστηριοτήτων καθώς και των επιπτώσεών τους στις παράκτιες ζώνες. Για το σκοπό αυτό, οφείλουν να ιδρύσουν ή να υποστηρίξουν ειδικευμένα ερευνητικά κέντρα. Σκοπός της έρευνας είναι, ειδικότερα, η προαγωγή των γνώσεων στο πεδίο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, η συμβολή στην καλύτερη ενημέρωση του κοινού και η διευκόλυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων από τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

5.5. Μέσα για την ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης

Μηχανισμοί και δίκτυα παρακολούθησης και παρατήρησης

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη χρησιμοποιούν και ενισχύουν τους υπάρχοντες ενδεδειγμένους μηχανισμούς παρακολούθησης και παρατήρησης, ή δημιουργούν νέους εάν είναι απαραίτητο. Καταρτίζουν επίσης και επικαιροποιούν τακτικά τους εθνικούς καταλόγους παράκτιων ζωνών, οι οποίοι καλύπτουν, στο μέτρο του δυνατού, πληροφορίες για τους πόρους και τις δραστηριότητες, καθώς επίσης και για τα ιδρύματα, τη νομοθεσία και το σχεδιασμό που ενδεχομένως επηρεάζουν τις παράκτιες ζώνες.

2. Προκειμένου να προωθηθεί η ανταλλαγή επιστημονικής πείρας, στοιχείων και ορθών πρακτικών, τα συμβαλλόμενα μέρη συμμετέχουν, στο κατάλληλο διοικητικό και επιστημονικό επίπεδο, σε μεσογειακό δίκτυο παράκτιων ζωνών σε συνεργασία με τον Οργανισμό. L 34/24 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 4.2.2009

3. Με σκοπό τη διευκόλυνση της τακτικής παρατήρησης της κατάστασης και της εξέλιξης των παράκτιων ζωνών, τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν σε έναν μορφότυπο αναφοράς και σε μια διαδικασία συλλογής των κατάλληλων στοιχείων για τις εθνικές απογραφές.

4. Τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν δημόσια πρόσβαση στις πληροφορίες που προκύπτουν από τους μηχανισμούς και τα δίκτυα παρακολούθησης και παρατήρησης.

5.5.1.Μεσογειακή στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να συνεργάζονται για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, λαμβάνοντας υπόψη τη μεσογειακή στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη και συμπληρώνοντάς την όπου είναι απαραίτητο. Για το σκοπό αυτό, τα συμβαλλόμενα μέρη καθορίζουν, με τη βοήθεια του Κέντρου, κοινό περιφερειακό πλαίσιο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Μεσογείου, το οποίο θα εφαρμοστεί με τη βοήθεια των κατάλληλων περιφερειακών προγραμμάτων δράσης και άλλων επιχειρησιακών μέσων, καθώς επίσης και μέσω των εθνικών στρατηγικών τους.

5.5.2.Εθνικές στρατηγικές, σχέδια και προγράμματα για τις παράκτιες ζώνες

1. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος ενισχύει περαιτέρω ή χαράσσει εθνική στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, καθώς και σχέδια και προγράμματα εφαρμογής της συνεπή με το κοινό περιφερειακό πλαίσιο και σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης που προβλέπονται στο παρόν πρωτόκολλο, ενημερώνει δε τον Οργανισμό για το μηχανισμό συντονισμού που έχει συστήσει στο πλαίσιο της εν λόγω στρατηγικής.

2. Στην εθνική στρατηγική, η οποία βασίζεται σε ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, τίθενται στόχοι, καθορίζονται αιτιολογημένες προτεραιότητες, προσδιορίζονται τα παράκτια οικοσυστήματα που χρειάζονται διαχείριση, καθώς επίσης και όλοι οι σχετικοί συντελεστές και διαδικασίες, απαριθμούνται τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν και το κόστος τους, καθώς επίσης και τα θεσμικά όργανα και τα νομικά και διαθέσιμα οικονομικά μέσα, και καθορίζεται χρονοδιάγραμμα εφαρμογής.

3. Στα σχέδια και προγράμματα για τις παράκτιες ζώνες, τα οποία μπορούν να είναι αυτόνομα ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια και προγράμματα, προσδιορίζονται οι προσανατολισμοί της εθνικής στρατηγικής και η εφαρμογή της στο κατάλληλο εδαφικό επίπεδο, καθορίζοντας, μεταξύ άλλων και όπου απαιτείται, τις φέρουσες ικανότητές τους και τους όρους για την κατανομή και τη χρήση των αντίστοιχων θαλάσσιων και χερσαίων τμημάτων των παράκτιων ζωνών.

4. Τα συμβαλλόμενα μέρη καθορίζουν τους κατάλληλους δείκτες προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, καθώς και η πρόοδος στην εφαρμογή του πρωτοκόλλου.

5.5.3.Περιβαλλοντική εκτίμηση

1. Λαμβάνοντας υπόψη την ευπαθή φύση των παράκτιων ζωνών, τα συμβαλλόμενα μέρη εξασφαλίζουν ότι η διαδικασία και οι σχετικές μελέτες για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στις παράκτιες ζώνες, και ιδίως στα οικοσυστήματά τους, συνεκτιμούν τη συγκεκριμένη ευαισθησία του περιβάλλοντος και τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ θαλάσσιων και χερσαίων τμημάτων των παράκτιων ζωνών.

2. Σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια, τα συμβαλλόμενα μέρη διατυπώνουν, ανάλογα με την περίπτωση, στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση των σχεδίων και προγραμμάτων που επιδρούν στις παράκτιες ζώνες.

3. Στις περιβαλλοντικές εκτιμήσεις λαμβάνονται υπόψη οι σωρευτικές επιπτώσεις στις παράκτιες ζώνες, με τη δέουσα προσοχή, μεταξύ άλλων, στις φέρουσες ικανότητές τους.

5.5.4.Χωροταξική πολιτική

1. Με σκοπό την προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, τη μείωση των οικονομικών πιέσεων, τη διατήρηση ανοικτών περιοχών και τη διευκόλυνση της δημόσιας πρόσβασης στη θάλασσα και κατά μήκος της ακτής, τα συμβαλλόμενα μέρη θεσπίζουν κατάλληλα χωροταξικά μέσα και μέτρα, συμπεριλαμβανόμενης της διαδικασίας του χωροταξικού σχεδιασμού.

2. Για το σκοπό αυτό, και προκειμένου να διασφαλιστεί η αειφόρος διαχείριση της δημόσιας και ιδιωτικής γης των παράκτιων περιοχών, τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν μεταξύ άλλων να θεσπίσουν μηχανισμούς για την αγορά, την εκχώρηση, τη δωρεά ή τη μεταφορά εδαφών στο δημόσιο και να επιβάλουν δουλείες στις ιδιοκτησίες.

5.5.5.Οικονομικά, χρηματοοικονομικά και φορολογικά μέσα

Για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών και των σχεδίων και προγραμμάτων για τις παράκτιες ζώνες, τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για τη θέσπιση οικονομικών, χρηματοοικονομικών ή/και φορολογικών μέσων με σκοπό την υποστήριξη τοπικών, περιφερειακών και εθνικών πρωτοβουλιών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

5.6.Κίνδυνοι που διατρέχει η παράκτια ζώνη

5.6.1.Φυσικοί κίνδυνοι

Στο πλαίσιο των εθνικών στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τα συμβαλλόμενα μέρη αναπτύσσουν πολιτικές πρόληψης των φυσικών κινδύνων. Για το σκοπό αυτό, διενεργούν εκτιμήσεις ευπάθειας και κινδύνου των παράκτιων ζωνών και λαμβάνουν μέτρα πρόληψης, μετριασμού και προσαρμογής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων φυσικών καταστροφών, ιδίως σχετικών με την αλλαγή του κλίματος.

5.6.2.Διάβρωση των ακτών

1. Σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές που καθορίζονται στα άρθρα 5 και 6 του παρόντος πρωτοκόλλου, τα συμβαλλόμενα μέρη, προκειμένου να αποτρέψουν και να μετριάσουν αποτελεσματικότερα τον αρνητικό αντίκτυπο της διάβρωσης των ακτών, αναλαμβάνουν να θεσπίσουν τα απαραίτητα μέτρα για τη διατήρηση και αποκατάσταση της φυσικής ικανότητας της ακτής να προσαρμόζεται στις αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκαλούνται από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη, κατά την εξέταση της εκτέλεσης νέων δραστηριοτήτων και εργασιών στις παράκτιες ζώνες, συμπεριλαμβανομένων των θαλασσίων δομών και των αμυντικών εργασιών στις ακτές, λαμβάνουν ιδιαίτερως υπόψη τις αρνητικές επιπτώσεις τους στη διάβρωση των ακτών και το άμεσο και έμμεσο κόστος που ενδεχομένως προκύπτει από αυτές. Όσον αφορά τις υπάρχουσες δραστηριότητες και δομές, τα συμβαλλόμενα μέρη θεσπίζουν μέτρα για να ελαχιστοποιήσουν τα αποτελέσματά τους στη διάβρωση των ακτών.

3. Τα συμβαλλόμενα μέρη καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για να προληφθούν οι επιπτώσεις της διάβρωσης των ακτών με ολοκληρωμένη διαχείριση των δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανόμενης της θέσπισης ειδικών μέτρων για τα ιζήματα και τις εργασίες στις παράκτιες ζώνες.

4. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να θέτουν υπόψη των υπολοίπων τα επιστημονικά στοιχεία που μπορούν να βελτιώσουν τη γνώση σχετικά με την κατάσταση, την ανάπτυξη και τις επιπτώσεις της διάβρωσης των ακτών.

5.6.3. Αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να προωθήσουν τη διεθνή συνεργασία για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την έγκαιρη αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων τους.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να συντονίσουν τη χρήση του εξοπλισμού ανίχνευσης, προειδοποίησης και επικοινωνίας που έχουν στη διάθεσή τους, χρησιμοποιώντας τους υπάρχοντες μηχανισμούς και πρωτοβουλίες, για να εξασφαλίσουν την ταχύτερη δυνατή μετάδοση επειγουσών πληροφοριών σχετικά με μεγάλες φυσικές καταστροφές. Τα συμβαλλόμενα μέρη γνωστοποιούν στον Οργανισμό τις εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την παροχή και τη λήψη πληροφοριών αυτού του είδους στο πλαίσιο των σχετικών διεθνών μηχανισμών.

3. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να προωθήσουν την αμοιβαία συνεργασία και τη συνεργασία μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων αρμόδιων οργανισμών για την επείγουσα παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών που έχουν επιπτώσεις στις παράκτιες ζώνες της Μεσογείου Θάλασσας.

5.7. Διεθνής συνεργασία

5.7.1. Κατάρτιση και έρευνα

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν, απευθείας ή με τη βοήθεια του Οργανισμού ή των αρμόδιων διεθνών οργανισμών, να συνεργαστούν για την κατάρτιση του επιστημονικού, τεχνικού και διοικητικού προσωπικού στο πεδίο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, ιδίως προκειμένου να επιτευχθούν τα εξής:

- α) προσδιορισμός και ενίσχυση των ικανοτήτων
- β) ανάπτυξη επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας
- γ) προώθηση κέντρων ειδικευμένων στον τομέα της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών
- δ) προώθηση των προγραμμάτων κατάρτισης των τοπικών επαγγελματιών.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν, απευθείας ή με τη βοήθεια του Οργανισμού ή των αρμόδιων διεθνών οργανισμών, να προωθήσουν την επιστημονική και τεχνολογική έρευνα στο πεδίο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, ιδίως με την ανταλλαγή επιστημονικών και τεχνικών πληροφοριών και το συντονισμό των ερευνητικών προγραμμάτων τους σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

5.7.2. Επιστημονική και τεχνική συνδρομή

Για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν, απευθείας ή με τη βοήθεια του Οργανισμού ή των αρμόδιων διεθνών οργανισμών, να συνεργάζονται για την παροχή επιστημονικής και τεχνικής συνδρομής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε περιβαλλοντικά ορθές τεχνολογίες και τη

μεταφορά τους, καθώς και άλλων πιθανών μορφών συνδρομής, στα συμβαλλόμενα μέρη που θα υποβάλουν σχετικό αίτημα.

5.7.3.Ανταλλαγή πληροφοριών και δραστηριότητες κοινού ενδιαφέροντος

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν, απευθείας ή με τη βοήθεια του Οργανισμού ή των αρμόδιων διεθνών οργανισμών, να συνεργάζονται για την ανταλλαγή των πληροφοριών σχετικά με τη χρήση των βέλτιστων περιβαλλοντικών πρακτικών.

2. Με την υποστήριξη του Οργανισμού, τα συμβαλλόμενα μέρη ειδικότερα:

α) καθορίζουν δείκτες για τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, λαμβάνοντας υπόψη τους ισχύοντες, και συνεργάζονται στη χρήση δεικτών αυτού του είδους·

β) καθιερώνουν και διατηρούν επικαιροποιημένες αξιολογήσεις της χρήσης και της διαχείρισης των παράκτιων ζωνών·

γ) εκτελούν δραστηριότητες κοινού ενδιαφέροντος, όπως προγράμματα επίδειξης σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

5.7.4.Διασυνοριακή συνεργασία

Τα συμβαλλόμενα μέρη επιδιώκουν, απευθείας ή με τη βοήθεια του Οργανισμού ή των αρμόδιων διεθνών οργανισμών, σε διμερή ή πολυμερή βάση, να συντονίζουν, όπου απαιτείται, τις εθνικές στρατηγικές τους για τις παράκτιες ζώνες και τα σχέδια και προγράμματά τους που αφορούν παρακείμενες παράκτιες ζώνες. Οι αντίστοιχοι εθνικοί διοικητικοί φορείς συνεργάζονται για την επίτευξη του εν λόγω συντονισμού.

5.7.5.Διασυνοριακή περιβαλλοντική εκτίμηση

1. Στο πλαίσιο του παρόντος πρωτοκόλλου, τα συμβαλλόμενα μέρη, πριν επιτρέψουν ή εγκρίνουν σχέδια, προγράμματα και έργα που ενδέχεται να έχουν σημαντική δυσμενή επίπτωση στις παράκτιες ζώνες άλλων συμβαλλομένων μερών, συνεργάζονται με κοινοποίηση, ανταλλαγή πληροφοριών και διαβουλεύσεις για να αξιολογήσουν την περιβαλλοντική επίπτωση αυτών των σχεδίων, προγραμμάτων και έργων, λαμβάνοντας υπόψη του άρθρο 19 του παρόντος πρωτοκόλλου και το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της σύμβασης.

2. Για το σκοπό αυτό, τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να συνεργάζονται για τη διατύπωση και έγκριση των κατάλληλων οδηγιών για τον προσδιορισμό των διαδικασιών κοινοποίησης, ανταλλαγής πληροφοριών και διαβούλευσης σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν την ευχέρεια, όπου απαιτείται, να συμμετέχουν σε διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες για την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

5.8.Διατάξεις

Α' Θεσμικές Διατάξεις

Κομβικά σημεία

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος υποδεικνύει ένα «κομβικό σημείο» που θα χρησιμεύει ως σύνδεσμος με το Κέντρο στις τεχνικές και επιστημονικές πτυχές της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου και θα διαδίδει τις πληροφορίες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Αυτοί που έχουν υποδειχθεί ως «κομβικά σημεία» συναντώνται περιοδικά για να εκπληρώνουν τα καθήκοντα που απορρέουν από το παρόν πρωτόκολλο.

Εκθέσεις

Τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν στις τακτικές συνεδριάσεις των συμβαλλόμενων μερών εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου, με μορφή και σε διαστήματα που καθορίζονται στις συνεδριάσεις· στις εκθέσεις γίνεται επίσης αναφορά στα ληφθέντα μέτρα, στην αποτελεσματικότητά τους και στα προβλήματα που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή τους.

Θεσμικός συντονισμός

1. Ο Οργανισμός είναι αρμόδιος για το συντονισμό της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου. Για το σκοπό αυτό, έχει την υποστήριξη από το Κέντρο, στο οποίο μπορεί να αναθέσει τις ακόλουθες λειτουργίες:

α) παροχή βοήθειας στα συμβαλλόμενα μέρη για τον καθορισμό κοινού περιφερειακού πλαισίου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Μεσογείου, σύμφωνα με το άρθρο 17·

β) σύνταξη τακτικής έκθεσης σχετικά με την κατάσταση και την ανάπτυξη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών της Μεσογείου με σκοπό τη διευκόλυνση της εφαρμογής του πρωτοκόλλου·

γ) ανταλλαγή πληροφοριών και εκτέλεση δραστηριοτήτων κοινού ενδιαφέροντος δυνάμει του άρθρου 27·

δ) κατόπιν αιτήσεως, παροχή βοήθειας στα συμβαλλόμενα μέρη για:

- συμμετοχή σε μεσογειακό δίκτυο παράκτιων ζωνών σύμφωνα με το άρθρο 16,
- εκπόνηση και εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών τους για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, δυνάμει του άρθρου 18,
- συνεργασία στις δραστηριότητες κατάρτισης και στα προγράμματα επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 25,
- συντονισμό, όπου απαιτείται, της διαχείρισης διασυνοριακών παράκτιων ζωνών βάσει του άρθρου 28·

ε) οργάνωση συνεδριάσεων όσων έχουν υποδειχθεί ως «κομβικά σημεία», σύμφωνα με το άρθρο 30·

στ) εκτέλεση κάθε άλλης λειτουργίας που έχει ανατεθεί στο Κέντρο από τα συμβαλλόμενα μέρη.

2. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου, τα συμβαλλόμενα μέρη, ο Οργανισμός και το Κέντρο μπορούν από κοινού να καθιερώσουν συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι δραστηριότητες των οποίων σχετίζονται με το πρωτόκολλο.

Συνεδριάσεις των μερών

1. Οι τακτικές συνεδριάσεις των συμβαλλομένων μερών στο παρόν πρωτόκολλο πραγματοποιούνται από κοινού με τις τακτικές συνεδριάσεις των συμβαλλομένων μερών στη σύμβαση, οι οποίες συγκαλούνται σύμφωνα με το άρθρο 18 της σύμβασης. Τα

συμβαλλόμενα μέρη μπορούν επίσης να πραγματοποιούν έκτακτες συνεδριάσεις, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο.

2. Κατά τις συνεδριάσεις τα συμβαλλόμενα μέρη στο παρόν πρωτόκολλο εκτελούν τις ακόλουθες λειτουργίες:

α) προβαίνουν σε επισκόπηση της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου· 4.2.2009 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 34/27

β) διασφαλίζουν ότι το παρόν πρωτόκολλο εφαρμόζεται σε συντονισμό και συνέργεια με τα άλλα πρωτόκολλα·

γ) εποπτεύουν τις εργασίες του Οργανισμού και του Κέντρου σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου και την παροχή κατευθύνσεων σε θέματα πολιτικής σχετικά με τις δραστηριότητές τους·

δ) εξετάζουν την αποδοτικότητα των μέτρων που θεσπίζουν για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και την αναγκαιότητα λήψης περαιτέρω μέτρων, ιδίως υπό μορφή παραρτημάτων ή τροποποιήσεων στο παρόν πρωτόκολλο·

ε) διατυπώνουν συστάσεις στα συμβαλλόμενα μέρη σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να θεσπίσουν για την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου·

στ) εξετάζουν τις προτάσεις που υποβάλλονται κατά τις συνεδριάσεις αυτών που έχουν υποδειχθεί ως «κομβικά σημεία» βάσει του άρθρου 30 του παρόντος πρωτοκόλλου·

ζ) εξετάζουν τις εκθέσεις που έχουν διαβιβαστεί από τα συμβαλλόμενα μέρη και διατυπώνουν ενδεδειγμένες συστάσεις βάσει του άρθρου 26 της σύμβασης·

η) εξετάζουν κάθε άλλη σχετική πληροφορία που έχει υποβληθεί μέσω του Κέντρου·

θ) εξετάζουν κάθε άλλο θέμα σχετικό με το παρόν πρωτόκολλο, ανάλογα με την περίπτωση.

Β' Τελικές Διατάξεις

Σχέση με τη σύμβαση

1. Οι διατάξεις της σύμβασης που αφορούν όλα τα πρωτόκολλα ισχύουν για το παρόν πρωτόκολλο.

2. Ο εσωτερικός κανονισμός και οι δημοσιονομικοί κανόνες που εγκρίνονται βάσει του άρθρου 24 της σύμβασης εφαρμόζονται στο παρόν πρωτόκολλο, εκτός εάν τα συμβαλλόμενα μέρη αυτού συμφωνήσουν διαφορετικά.

Σχέσεις με τρίτους

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη καλούν, όταν κρίνεται σκόπιμο, κράτη που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στο παρόν πρωτόκολλο και διεθνείς οργανισμούς για να συνεργαστούν στην εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να θεσπίσουν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, ώστε να εξασφαλιστεί ότι ουδείς συμμετέχει σε οποιαδήποτε δραστηριότητα που αντιβαίνει στις αρχές και τους στόχους του παρόντος πρωτοκόλλου.

Υπογραφή

Το παρόν πρωτόκολλο είναι ανοικτό προς υπογραφή στη Μαδρίτη, της Ισπανίας, από τις 21 Ιανουαρίου 2008 έως τις 20 Ιανουαρίου 2009 από οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση.

Κύρωση, αποδοχή, έγκριση

Το παρόν πρωτόκολλο υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση. Τα έγγραφα κύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στην κυβέρνηση της Ισπανίας, η οποία εκτελεί χρέη θεματοφύλακα.

Προσχώρηση

Από τις 21 Ιανουαρίου 2009 το παρόν πρωτόκολλο είναι ανοικτό για προσχώρηση οποιουδήποτε συμβαλλομένου μέρους στη συνθήκη.

Έναρξη ισχύος

Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει την τριακοστή ημέρα από την κατάθεση τουλάχιστον έξι εγγράφων κύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης.

Αυθεντικά κείμενα

Το πρωτότυπο του παρόντος πρωτοκόλλου, κείμενα του οποίου στην αγγλική, αραβική, γαλλική και ισπανική γλώσσα είναι εξίσου αυθεντικά, κατατίθεται στο θεματοφύλακα. ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι προς τούτο, έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο. ΕΓΙΝΕ ΣΤΗ ΜΑΔΡΙΤΗ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ, την εικοστή πρώτη Ιανουαρίου δύο χιλιάδες οκτώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Διεθνής δραστηριότητα σχετικά με τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

6.1.Ολοκληρωμένη Διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Βαλτικής θάλασσας

Η Βαλτική Θάλασσα είναι ένα οικοσύστημα με έντονο στρες. Οι κύριες απειλές είναι ο ευτροφισμός από γεωργικές δραστηριότητες, τα αυξημένα επίπεδα ρύπων από βιομηχανικές δραστηριότητες, η υπερεκμετάλλευση των θαλάσσιων έμβιων πόρων. Με στόχο τη βελτίωση της υγείας του μεγάλου θαλάσσιου οικοσυστήματος της Βαλτικής Θάλασσας, τα παράκτια κράτη έχουν αναδομηθεί μαζί με την υποστήριξη ορισμένων βασικών οργανισμών, για τη δημιουργία του καινοτόμου Περιφερειακού Προγράμματος της Βαλτικής

Θάλασσας (BSRP). Ο μακροπρόθεσμος στόχος του BSRP είναι να εισαχθούν εκτιμήσεις για το οικοσύστημα για την ενίσχυση της διαχείρισης του παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος της Βαλτικής Θάλασσας. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της περιφερειακής συνεργασίας και των αποδοτικών διασυνοριακών παράκτιων και θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Ένας βασικός στόχος του BSRP είναι να αναπτύξει

μια σειρά από εργαλεία διαχείρισης των οικοσυστημάτων ολόκληρης της Βαλτικής Θάλασσας. Αυτό σημαίνει ότι οι αποφάσεις διαχείρισης δεν θα εφαρμόζονται μόνο για τους άμεσους αποδέκτες (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ρωσία, και Πολωνία), αλλά και σε όλα τα κράτη που περιλαμβάνονται στην περιοχή της λεκάνης της Βαλτικής Θάλασσας. Οι γενικοί στόχοι του έργου είναι η βελτίωση του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Βαλτικής, με σκοπό την προώθηση της αειφόρου χρήσης της περιοχής, και την μεγιστοποίηση των οικονομικών οφελών για τις παράκτιες κοινότητες

Το πρόγραμμα έχει 4 συνιστώσες :

- 1) Δραστηριότητες του μεγάλου θαλάσσιου οικοσυστήματος της Βαλτικής
- 2) Δραστηριότητες για τη χερσαία και παράκτια διαχείριση
- 3) Θεσμική ενίσχυση και φέρουσα ικανότητα ως προς την οικοδόμηση
- 4) Διαχείριση έργων

6.2. Διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Καραϊβικής

Η ευρύτερη περιοχή της Καραϊβικής είναι μία από τις 12 περιοχές του κόσμου όπου το Πρόγραμμα Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον, σε συνεργασία με εθνικές κυβερνήσεις, θέσπισε σχέδια δράσης για τη μείωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων με τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με το θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον και με ενίσχυση της περιβαλλοντικής διαχείρισης. Το σχέδιο δράσης του Προγράμματος της Καραϊβικής για το Περιβάλλον (CEP Caribbean Environment Programme) στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών εγκρίθηκε το 1981 με αρχικό σχέδιο εργασίας του δραστηριότητες για την αξιολόγηση και τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης, την αξιολόγηση των επιπτώσεων στη παράκτια ζώνη, μελέτες αλιείας, διαχείριση λεκανών απορροής, την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των φυσικών κινδύνων 6 Πηγή: <http://www.ices.dk/projects/balticsea.asp> 31 και την αξιολόγηση των λογιστικών συστημάτων ενεργειακών μελετών και την αξιολόγηση της αστικοποίησης της παράκτιας ζώνης. Το πρόγραμμα έχει αξιολογηθεί περιοδικά και προσαρμόζονται στις πολιτικές και περιβαλλοντικές αλλαγές και τις περιφερειακές ανάγκες. Υποστήριξε την περιφερειακή του εφαρμογή με δραστηριότητες όπως η προστασία της θαλάσσιας ρύπανσης από χερσαίες δραστηριότητες και την αξιολόγηση της επίδρασης του φαινομένου της ανόδου της στάθμης της θάλασσας από την υπερθέρμανση του πλανήτη. Τα μέτρα αυτά έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του υπό-

προγράμματος «Αξιολόγηση και διαχείριση της περιβαλλοντικής ρύπανσης». Υπάρχουν επίσης μέτρα για την προστασία περιοχών βιολογικής σημασίας, μέσω του υποπρογράμματος «Προστατευόμενες περιοχές και την άγρια ζωή». Άλλα μέτρα περιλαμβάνουν τη βελτίωση της ανταλλαγής και της διάδοσης των πληροφοριών μέσω του υποπρογράμματος «Πληροφοριακών συστημάτων των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων». Τέλος, το υπό-πρόγραμμα «Εκπαίδευση, κατάρτιση και ευαισθητοποίηση» ενισχύει τις δυνατότητες μέσω της κατάρτισης και της διάδοσης. Όλες αυτές οι δραστηριότητες έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη των περιφερειακών εμπειριών σχετικά με τη Ο.Δ.Π.Ζ με ισχυρή περιφερειακή προοπτική. Το σχέδιο έχει ως στόχο να επεξεργαστεί μια μεθοδολογία για ολοκληρωμένο σχεδιασμό των παράκτιων περιοχών για τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και κυρίως για τα νησιά με χαμηλή ακτογραμμή και για τα νησιά κοραλλιοειδών.

Διαφορετικές πτυχές ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών αντιμετωπίστηκαν, όπως για παράδειγμα, η διαχείριση των πόρων (αλιεία), η προστασία των οικοσυστημάτων και των ειδών (συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων του τουρισμού). Το επίπεδο των δυνατοτήτων της ολοκληρωμένης διαχείρισης ποικίλλει στην ευρύτερη περιοχή και οι περισσότερες από τις εμπειρίες είναι στην πρώτη γενιά προγραμμάτων που προσανατολίζονται προς τις προστατευόμενες περιοχές και ειδικές χρήσεις των πόρων. Είκοσι δύο χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής συμμετείχαν στην ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών το 1998, με στόχο τη διατήρηση των πόρων, τον παραθαλάσσιο τουρισμό και την αλιεία. Από αυτές τις χώρες, πέντε είχαν δραστηριότητες οι οποίες ήταν αρκετά εντατικές για να επηρεάσουν την λήψη αποφάσεων (Nelson Andrade Colmenares, 2002).

6.3. Διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Αυστραλίας

Η παράκτια ζώνη της Αυστραλίας αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα περιουσιακά στοιχεία της. Οι πόροι της είναι ζωτικής σημασίας. Η ικανότητα λοιπόν να εξασφαλίσει οικολογικά βιώσιμη χρήση και ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης είναι επιτακτική. Η Αυστραλιανή παράκτια ζώνη είναι το επίκεντρο των μεγάλων οικονομικών, βιομηχανικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Οι πιέσεις στους παράκτιους πόρους αυξάνονται με ταχύτατο ρυθμό. Συνεπώς απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια για διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Τα τελευταία χρόνια, έχει υπάρξει μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση της σημασίας των χωρικών δεδομένων κατά τη διαχείριση των παράκτιων περιοχών της Αυστραλίας. Αυτό έχει συμπεριλάβει την ανάγκη για μια διαρθρωμένη και συνεκτική προσέγγιση για τον ορισμό και τη συντήρηση των νομικά παράκτιων ορίων. Στο πλαίσιο αυτό η έννοια του εθνικού θαλάσσιου κτηματολόγιο έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία και ισχυρή κυβερνητική υποστήριξη. Η Αυστραλία λειτουργεί στο πλαίσιο ενός ομοσπονδιακού συστήματος διακυβέρνησης. Τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η διαχείριση της γης διαχειρίζεται το κράτος ενώ τομείς της νομισματικής, της άμυνας, των εξωτερικών υποθέσεων, της μετανάστευσης και τα θέματα εμπορίου τα διαχειρίζεται η Κοινοπολιτεία. Αυτή η κατανομή των ευθυνών παρουσιάζεται επίσης στο πλαίσιο του θαλάσσιου περιβάλλοντος με τα κράτη να έχουν από την άμωπη έως 3 ναυτικά μίλια (Παράκτια ύδατα). Η Ομοσπονδιακή δικαιοδοσία ξεκινά από το σημείο αυτό και επεκτείνεται ως τα 12 ναυτικά μίλια, το οποίο είναι το νόμιμο όριο της Αυστραλιανής κυριαρχίας. Οι διάφορες θαλάσσιες ζώνες της Αυστραλίας υπό την καθοδήγηση της σύμβασης των Ηνωμένων εθνών σχετικά με το δίκαιο της θάλασσας είναι οι εξής:

1) Παράκτια Ύδατα: Ύδατα από την ακτογραμμή μέχρι τα 3 ναυτικά μίλια και ανήκει στη δικαιοδοσία των κρατών.

2) Αιγιαλίτιδα Ζώνη: Η ζώνη του ωκεανού που γειτνιάζει με την ακτογραμμή. Το εξωτερικό της όριο δεν υπερβαίνει τα 12 ναυτικά μίλια. Η Αυστραλία έχει τα πλήρη κυριαρχικά δικαιώματα στην περιοχή αυτή, με την εξαίρεση ότι θα πρέπει να επιτρέπει στα ξένα πλοία δικαιώματα αβλαβούς διέλευσης.

3) Συνορεύουσα Ζώνη: Ζώνη του ωκεανού που γειτνιάζει με την αιγιαλίτιδα ζώνη, με το εξωτερικό της όριο να μην υπερβαίνει τα 24 ναυτικά μίλια από την ακτογραμμή. Η Αυστραλία δεν έχει κυρίαρχη

6.4. Ηνωμένα έθνη (έκθεση του συνεδρίου των Ηνωμένων Εθνών για περιβάλλον και ανάπτυξη)

6.4.1. Εισαγωγή

Το θαλάσσιο περιβάλλον - συμπεριλαμβανομένων των ωκεανών και των θαλασσών και όλων των παρακείμενες παράκτιες περιοχές - αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύνολο που αποτελεί βασική συνιστώσα του παγκόσμιου συστήματος υποστήριξης της ζωής και ένα θετικό στοιχείο που παρουσιάζει ευκαιρίες για την αειφόρο ανάπτυξη. Το διεθνές δίκαιο, όπως προκύπτει από τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας 1 /, 2 / που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο της Agenda 21, παραθέτει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών και παρέχει τη διεθνή βάση πάνω στην οποία θα συνεχίσει το προστασία και την αειφόρο ανάπτυξη του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Αυτό απαιτεί νέες προσεγγίσεις στα θαλάσσια και παράκτια περιοχή διαχείριση και την ανάπτυξη, σε εθνικό, υποπεριφερειακό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, οι προσεγγίσεις που έχουν ενσωματωθεί στο περιεχόμενο και προφύλαξης και προληπτικής στο πεδίο εφαρμογής, όπως αυτή αντικατοπτρίζεται στους ακόλουθους τομείς του προγράμματος:

(Α) την ολοκληρωμένη διαχείριση και την αειφόρο ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών?

(Β) προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος?

(Γ) Η βιώσιμη χρήση και διατήρηση των θαλάσσιων έμβιων πόρων στην ανοικτή θάλασσα?

(Δ) τη βιώσιμη χρήση και διατήρηση των θαλάσσιων έμβιων πόρων υπό εθνική δικαιοδοσία?

(Ε) Αντιμετώπιση κρίσιμων αβεβαιοτήτες για τη διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή?

(Στ) Ενίσχυση της διεθνούς, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών, συνεργασίας και συντονισμού?

(Ζ) Η βιώσιμη ανάπτυξη των μικρών νησιών.

6.4.2. Η ολοκληρωμένη διαχείριση και η αειφόρος ανάπτυξη των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών

A) Βάση για δράση

Η παράκτια ζώνη περιλαμβάνει ποικίλα και παραγωγικά ενδιαιτήματα σημαντικό για ανθρώπινους οικισμούς, την ανάπτυξη και τις τοπικές διαβίωσης. Περισσότερο από το ήμισυ

του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε απόσταση 60 χιλιομέτρων από την ακτή, και αυτό θα μπορούσε να αυξηθεί στα τρία τέταρτα από το έτος 2020. Πολλά από φτωχούς του κόσμου είναι γεμάτο σε παράκτιες περιοχές. Παράκτιων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για πολλές τοπικές κοινότητες και αυτόχθονες πληθυσμούς. Η αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) είναι επίσης μια σημαντική θαλάσσια περιοχή, όπου τα κράτη διαχειρίζεται την ανάπτυξη και διατήρηση των φυσικών πόρων προς όφελος των λαών τους. Για τα μικρά νησιωτικά κράτη ή χώρες, αυτές είναι οι περιοχές που είναι περισσότερο διαθέσιμο για τις δραστηριότητες ανάπτυξης. Παρά τις εθνικές, υποπεριφερειακές, περιφερειακές και παγκόσμιες προσπάθειες, οι τρέχουσες προσεγγίσεις για τη διαχείριση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων δεν είναι πάντα σε θέση να αποδείξει την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης, και παράκτιων πόρων και το παράκτιο περιβάλλον είναι να αποδομούνται ταχέως και διαβρώνεται σε πολλά μέρη του κόσμου.

B) Στόχοι

Τα παράκτια κράτη να δεσμευτούν στην ολοκληρωμένη διαχείριση και την αειφόρο ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος υπό εθνική δικαιοδοσία τους. Για το σκοπό αυτό, είναι απαραίτητο, μεταξύ άλλων:

(Α) Παροχή για μια ολοκληρωμένη διαδικασία χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων όλων των εμπλεκόμενων κλάδων, για την προώθηση της συμβατότητας και της ισορροπίας των χρησιμοποιεί?

(Β) να καταγραφούν οι υφιστάμενες και προβλεπόμενες χρήσεις των παράκτιων περιοχών και των αλληλεπιδράσεών τους?

(Γ) Επικεντρωθείτε σε σαφώς καθορισμένες θέματα που αφορούν την διαχείριση των παράκτιων?

(Δ) Εφαρμογή της προφυλακτικής και προληπτικής προσεγγίσεις στο σχεδιασμό και την υλοποίηση του έργου, συμπεριλαμβανομένης της προηγούμενης αξιολόγησης και τη συστηματική παρακολούθηση των επιπτώσεων των μεγάλων έργων?

(Ε) Προώθηση της ανάπτυξης και εφαρμογής των μεθόδων, όπως και των πόρων των εθνικών περιβαλλοντικών ελέγχων, που αντανακλούν τις αλλαγές στην αξία που προκύπτουν από τις χρήσεις των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της ρύπανσης, στη θαλάσσια διάβρωση, απώλεια πόρων και η καταστροφή των οικοτόπων.

(Στ) Παροχή πρόσβασης, στο μέτρο του δυνατού, για τη συγκεκριμένη ατόμων, ομάδων και οργανώσεων στις σχετικές πληροφορίες και ευκαιρίες για τη διαβούλευση και τη συμμετοχή στο σχεδιασμό και λήψη αποφάσεων στα κατάλληλα επίπεδα.

Γ) Δραστηριότητες

Κάθε παράκτιο κράτος θα πρέπει να εξετάσει τη θέσπιση, ή όπου απαιτείται ενίσχυση των κατάλληλων μηχανισμών συντονισμού (όπως το υψηλό επίπεδο σχεδιασμού της πολιτικής του σώματος) για την ολοκληρωμένη διαχείριση και την αειφόρο ανάπτυξη των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών και των πόρων τους, τόσο σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Οι εν λόγω μηχανισμοί θα πρέπει να περιλαμβάνει διαβούλευση, ανάλογα με την περίπτωση, με τα ακαδημαϊκά και τον ιδιωτικό τομέα, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, τοπικές κοινότητες, ομάδες χρηστών των πόρων, και των ιθαγενών πληθυσμών. Οι εθνικοί μηχανισμοί συντονισμού θα μπορούσε να προσφέρει, μεταξύ άλλων, για:

(Α) Προετοιμασία και υλοποίηση της χρήσης της γης και του νερού και των πολιτικών χωροθέτησης.

(Β) Εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παρακτίων και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης των σχεδίων και των προγραμμάτων σε κατάλληλα επίπεδα;

(Γ) Προετοιμασία των παράκτιων προφίλ εντοπισμό κρίσιμων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των ζωνών διαβρωμένο, φυσικές διαδικασίες, σχέδια ανάπτυξης, συγκρούσεις χρήστη και συγκεκριμένες προτεραιότητες για τη διαχείριση;

(Δ) Πριν από εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, συστηματική παρατήρηση και παρακολούθηση των μεγάλων έργων, όπως η συστηματική ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων;

(Ε) Σχέδια έκτακτης ανάγκης για ανθρωπογενείς και φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών συνεπειών της ενδεχόμενης αλλαγής του κλίματος και την άνοδο στο ύψος της θάλασσας, καθώς και σχέδια έκτακτης ανάγκης για την υποβάθμιση και ρύπανση του ανθρωπογενούς προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων διαρροή πετρελαίου και άλλων υλικών;

(Στ) Βελτίωση των παράκτιων ανθρώπινων οικισμών, ιδίως στον τομέα της στέγασης, του πόσιμου νερού και επεξεργασίας και διάθεσης των λυμάτων, στερεών αποβλήτων και των βιομηχανικών λυμάτων;

(Ζ) Περιοδική αξιολόγηση των επιπτώσεων των εξωτερικών παραγόντων και φαινομένων να εξασφαλιστεί ότι επιτυγχάνονται οι στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης και της αειφόρου ανάπτυξης των παράκτιων ζωνών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος;

(Η) Συντήρηση και αποκατάσταση των τροποποιημένων κρίσιμα ενδιαίτηματα;

(Ι) Ένταξη των τομεακών προγραμμάτων για την αειφόρο ανάπτυξη οικισμών, τη γεωργία, τον τουρισμό, την αλιεία, τα λιμάνια και τις βιομηχανίες που επηρεάζουν την παράκτια περιοχή;

(Ι) την προσαρμογή των υποδομών και την εναλλακτική απασχόληση;

(Ια) Η ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και την κατάρτιση;

(Ιβ) Δημόσια εκπαίδευση, προγράμματα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης;

(Ιγ) Η προώθηση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογίας και βιώσιμων πρακτικών;

(Ιδ) την ανάπτυξη και την ταυτόχρονη εφαρμογή των περιβαλλοντικών κριτηρίων ποιότητας.

Τα παράκτια κράτη, με την υποστήριξη των διεθνών οργανισμών, κατόπιν αιτήσεως, να λάβουν μέτρα για την διατήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας και την παραγωγικότητα των θαλάσσιων ειδών και των ενδιαιτημάτων υπό εθνική δικαιοδοσία. Μεταξύ άλλων, τα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν: έρευνες για τη θαλάσσια βιοποικιλότητα, τα αποθέματα των απειλούμενων ειδών και των κρίσιμων παράκτιων και θαλάσσιων οικοτόπων? Δημιουργία και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών; Και την υποστήριξη της επιστημονικής έρευνας και της διάδοσης των αποτελεσμάτων της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Πατραϊκός κόλπος

7.1.Παρουσίαση του πατραϊκού κόλπου

Ο Πατραϊκός Κόλπος βρίσκεται στην Δυτική Ελλάδα μεταξύ της Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου. Είναι ένας σχετικά αβαθής θαλάσσιος κόλπος που συνδέει τον βαθύ Κορινθιακό Κόλπο με το Ιόνιο Πέλαγος. Το δέλτα του ποταμού Εύηνου και η λιμνοθάλασσα του Μεσολογίου βρίσκονται στη βορειοανατολική πλευρά του Κόλπου. Ο ποταμός Αχελώος εκβάλλει επίσης στην βορειοανατολική πλευρά και οι χείμαρροι Πύρος και Γλαύκος εκβάλλουν στη νότια πλευρά του Κόλπου. Ο Αχελώος και ο Εύηνος είναι οι πιο σημαντικές πτυχές όσον αφορά την τροφοδοσία γλυκού νερού στον Κόλπο. Οι ποσότητες γλυκού νερού που παρέχονται από τον Πύρο και τον Γλαύκο είναι σημαντικά μικρότερες. Το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάτρας με πληθυσμό γύρω στις 180.000 είναι τοποθετημένη στην ανατολική πλευρά του Κόλπου και όλα τα απόβλητά της διατίθενται ακατέργαστα στον Κόλπο.

Το μέγιστο μήκος του Κόλπου σε διεύθυνση ανατολής δύσης είναι περίπου 33 χιλιόμετρα και το μέγιστο εύρος του περίπου 22 χιλιόμετρα. Η επιφάνειά του εκτιμάται στα 400 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο όγκος του σε 45 κυβικά χιλιόμετρα.

Το νερό του Πατραϊκού Κόλπου είναι μίγμα των νερών του Κορινθιακού Κόλπου και του Ιονίου και επηρεάζεται από τις εκβολές των ποταμών. Η νοτιοδυτική πλευρά του Κόλπου επηρεάζεται από τα νερά του Ιονίου που για τα ανώτερα στρώματα φαίνεται ότι εισέρχονται από την δυτική είσοδο κατά μήκος της νότιας ακτής του Κόλπου ενώ για τα στρώματα κοντά στον πυθμένα επικρατεί η αντίθετη κατεύθυνση κυκλοφορίας. Η ανατολική πλευρά επηρεάζεται από τα νερά του Κορινθιακού στα ανώτερα στρώματα. Αυτή η επίδραση επεκτείνεται προς το βαθύτερο τμήμα του Κόλπου, επηρεάζεται από δυο υδάτινες μάζες. Σε αυτό το τμήμα η σύνθεση της υδάτινης στήλης είναι σχεδόν κατά 50% νερά του Κορινθιακού και κατά 50% νερά του Ιονίου

στα ανώτερα επιφανειακά στρώματα. Κάτω από την ανώτερη επιφάνεια τα χαρακτηριστικά του νερού δεν διαφέρουν πολύ από αυτά του Κορινθιακού. Τα βαθιά νερά της κεντρικής λεκάνης είναι σχεδόν ομογενή και πυκνά και φαίνονται απομονωμένα στη λεκάνη.

Αναλυτική έκθεση για την κατάσταση και τις παραμέτρους της ποιότητας του νερού του Πατραϊκού κόλπου παρουσιάζεται στη μελέτη που έγινε από το Πανεπιστήμιο της Πάτρας

και το Ινστιτούτο Ωκεανογραφικών και Αλιευτικών Μελετών στην περίοδο 1980-82 και στην έρευνα του Πανεπιστημίου Πατρών υποστηρίζουν αυτά τα συμπεράσματα.

Με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα των μελετών ο Πατραϊκός Κόλπος δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ευαίσθητος αποδέκτης. Ωστόσο, κρίνεται περιβαλλοντικά θετικό να ληφθούν μέτρα προστασίας προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι παράγοντες που μπορεί να προκαλέσουν ευτροφισμό. Ως εκ τούτου είναι δικαιολογημένη η απαίτηση για βιολογική επεξεργασία με βαθμό καθαρισμού της τάξεως του 90% και η βιολογική απομάκρυνση αζώτου και φωσφόρου για σημαντική απομάκρυνση των θρεπτικών.

Με την Ε2/οικ.6464/30.3.89 Απόφαση της Νομαρχίας Αχαΐας η θαλάσσια περιοχή του Πατραϊκού κόλπου στη θέση Κόκκινος Μύλος ορίστηκε σαν αποδέκτης των επεξεργασμένων λυμάτων του Δήμου Πατρέων.

Τα επίπεδα ρύπανσης του Νοτίου τμήματος του Πατραϊκού Κόλπου εκτιμήθηκαν μέσω του προσδιορισμού φυσικοχημικών παραμέτρων και των συγκεντρώσεων τοξικών ουσιών – μετάλλων και οργανικών ρυπαντών – σε δείγματα θαλασσινού νερού, ιζημάτων και ζώντων οργανισμών κατά τις περιόδους 1992-1993 και 2010-2011. Ως βιολογικός δείκτης επελέγη το δίθυρο οστρακοειδές *Perna squamozza*, το οποίο ως αυτόχθονο είδος καθιστά εφικτή τη διαχρονική παρακολούθηση. Δείγματα ιζημάτων ελήφθησαν από το επιφανειακό στρώμα του πυθμένα στις ισούψεις των 10 και 30 μέτρων καθώς και δείγματα νερού στις αντίστοιχες θέσεις σε διάφορα βάθη. Η περιοχή δειγματοληψίας εκτείνεται από το δυτικότερο άκρο του κόλπου, το οποίο και θεωρήθηκε ως αναφορά, δεδομένου ότι δεν υφίστανται εμφανείς πηγές ρύπανσης, μέχρι τις παρυφές του νέου λιμένα της Πάτρας. Δίθυρα ελήφθησαν από το κέντρο περίπου της νότιας παράκτιας περιοχής (Τσουκαλείικα-Βραχνείικα).

Η εκτίμηση της τοξικότητας των ιζημάτων βασίστηκε: α) στις κατευθυντήριες γραμμές για την ποιότητα των ιζημάτων (SQGs) αξιολογώντας τους μέσους όρους των αθροισμάτων των λόγων των συγκεντρώσεων των μετάλλων προς τις τιμές των ERM ή PEL, χαρακτηριζόμενες όλες οι περιοχές κατ' αυτό το τρόπο ως μέτριας-χαμηλής τοξικότητας, β) στη χρήση ως διαγνωστικών εργαλείων του "δείκτη ρύπανσης" και του "βαθμού ρύπανσης" όπως αυτά αναπτύχθηκαν από τον Hakanson το 1980 και που βασίζονται στη σύγκριση των υπό μελέτη περιοχών με περιοχή αναφοράς. Όλες οι περιοχές διαβαθμίσθηκαν ως μέτριου βαθμού ρύπανσης.

Τα μέταλλα ταξινομήθηκαν σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης παραγόντων σε "ενδογενούς", "ανθρωπογενούς" και "μικτής" προέλευσης. Σημαντική μείωση των "ανθρωπογενούς" προέλευσης παρατηρείται στη περίοδο 2010-11. Στα δίθυρα παρατηρήθηκε μείωση του χαλκού και του υδραργύρου. Οι μικροβιολογικές αναλύσεις των θαλασσινών νερών τα κατατάσσουν σε "καλής ποιότητας", όσον αφορά δε στις φυσικοχημικές παραμέτρους ιδιαίτερο εύρημα αποτελεί η σημαντική μείωση των τιμών του φωσφόρου. Η ελεύθερη αμμωνία υπολογίζεται σε 0,0096 mg/l, όταν τιμές μέχρι και 0,0125 mg/l θεωρούνται ασφαλείς όσον αφορά στις τοξικές επιδράσεις σε ευαίσθητους θαλάσσιους οργανισμούς.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω η κατάσταση της περιοχής του Πατραϊκού που διερευνήθηκε θεωρείται ικανοποιητική και παρατηρείται σαφής βελτίωση στο διάστημα της τελευταίας εικοσαετίας, γεγονός που αποδίδεται στη παύση της ανεξέλεγκτης διάθεσης ανεπεξέργαστων βιομηχανικών και αστικών αποβλήτων μετά τη κατασκευή των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και υποθαλασσιών αγωγών της Βιομηχανικής Περιοχής και της ΔΕΥΑ Πατρών.

7.2. Παράκτιες δυνατότητες στην περιοχή του πατραϊκού κόλπου

7.2.1. Γεωργία

Μια από τις πλέον ρυπογόνες δραστηριότητες του ανθρώπου όσο αναφορά την ποιότητα των υδάτων είναι η γεωργία. Η ανεξέλεγκτη χρήση των αγροχημικών σκευασμάτων από τους καλλιεργητές με κύριο στόχο την αύξηση της απόδοσης της αγροτικής παραγωγής τους και την προστασία των προϊόντων τους από τη δράση επιβλαβών οργανισμών, έχει ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση των υδάτων με υψηλές συγκεντρώσεις χημικών ουσιών, η παρουσία των οποίων τα καθιστούν ακατάλληλα για κάθε χρήση. Στον όρο αγροχημικών σκευασμάτων συμπεριλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες οργανικών και ανόργανων εντομοκτόνων, μυκητοκτόνων, ζιζανιοκτόνων, φυτορρυθμιστικών ουσιών, οργανικών και ανόργανων λιπασμάτων καθώς και βελτιωτικών του εδάφους. Ως Φυτό-προστατευτικά προϊόντα, ορίζονται τα αγροχημικά σκευάσματα εκτός των λιπασμάτων και των βελτιωτικών εδάφους τα οποία συμβάλουν:

- στην προστασία και πρόληψη των φυτών και των προϊόντων τους από τη δράση κάθε είδους επιβλαβών οργανισμών,
- στον επηρεασμό των βιολογικών διεργασιών των φυτών, εκτός εάν πρόκειται για θρεπτικές ουσίες,
- στη διατήρηση των φυτικών προϊόντων,
- στην καταστροφή ανεπιθύμητων φυτών,
- στην καταστροφή μέρους των φυτών, καθώς και στην επιβράδυνση της ανεπιθύμητης ανάπτυξης φυτών.

Τέλος, τα λιπάσματα, οργανικά και ανόργανα που χρησιμοποιούνται στη θρέψη των φυτικών οργανισμών καθώς και τα βελτιωτικά εδάφους αυξάνουν σημαντικά και βελτιώνουν την παραγωγή. Τα θρεπτικά στοιχεία των λιπασμάτων είναι κατά κύριο λόγο το άζωτο (N), ο φώσφορος (P) και το κάλιο (K).

Η ρύπανση των επιφανειακών υδάτων είναι δυνατόν να γίνει είτε άμεσα με εφαρμογή φυτό-προστατευτικών προϊόντων στην επιφάνεια της θάλασσας είτε έμμεσα από νερά αποστράγγισης και επιφανειακά ρέοντα νερά τα οποία παρασύρουν εδαφικό υλικό με υπολείμματα φυτό-προστατευτικών προϊόντων με αποτέλεσμα να ρυπαίνονται οι φυσικοί αποδέκτες στους οποίους καταλήγουν. Η αλόγιστη εφαρμογή φυτό-προστατευτικών προϊόντων οδηγεί πολλές φορές σε διατάραξη της ισορροπίας του οικοσυστήματος της περιοχής, με αποτέλεσμα την καταστροφή και εξάλειψη μέρους της χλωρίδας και πανίδας της.

Η επιβάρυνση των υπογείων υδάτων με οργανικές και ανόργανες διαλυτές ουσίες, είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη ρύπανση των επιφανειακών υδάτων λόγω της ανεξέλικτης και αλόγιστης χρήσης γεωργικών λιπασμάτων τα οποία εφαρμόζονται σε αγροτικές καλλιέργειες. Η διαδικασία αυτοκαθαρισμού των υπογείων υδάτων είναι αρκετά περιορισμένη, σε σύγκριση με αυτή που συναντάται σε μεγάλες επιφανειακές υδατικές μάζες λόγω της χαμηλής θερμοκρασίας και της απουσίας οξυγόνου με αποτέλεσμα την παντελή απουσία μικροβιακών αποδομητών (π.χ. βακτήρια), οι οποίοι συμβάλουν καθοριστικά στην αποδόμηση της οργανικής ύλης.

7.2.2. Αλιεία

Η αλιεία σε παγκόσμιο επίπεδο παίζει σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση τροφής

και κυρίως στην τροφοδότηση του ανθρώπινου πληθυσμού με χαμηλής εμπορικής αξίας πρωτεΐνη. Αρκετά κράτη με αναπτυσσόμενες οικονομίες στηρίζονται στην αλιεία, αλλά και πολλές τοπικές κοινωνίες έχουν υψηλή οικονομική εξάρτηση από αυτήν. Οι λανθασμένες εκτιμήσεις των αποθεμάτων και η ποιότητα των δεδομένων έχει προκαλέσει σε πολλές περιοχές του κόσμου μείωση των αποθεμάτων και/ή την κατάρρευση τους.

Ο Πατραϊκός κόλπος είναι ιδιαίτερο οικοσύστημα με μεγάλη ανθρωπογενή δραστηριότητα, η ανάπτυξη της παραλιακής ζώνης, η βιομηχανική ανάπτυξη, τα μεγάλα έργα υποδομής και η αλιεία επιδρούν στο οικοσύστημα και στους θαλάσσιους οργανισμούς. Όσον αφορά την αλιεία, ο αλιευτικός στόλος της περιοχής παρουσιάζει μια τάση μείωσης τόσο σε αριθμό όσο και σε τεχνικά χαρακτηριστικά. Η αλιευτική παραγωγή φαίνεται τα τελευταία χρόνια να ακολουθεί μία σταθεροποιητική τάση τόσο για τον Πατραϊκό κόλπο που υποδεικνύει σταθεροποίηση της αλιευτικής εκμετάλλευσης.

Η παραγωγή του Πατραϊκού κόλπου από το 1994 και μετά αυξάνει απότομα και παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα. Άρα οποιαδήποτε εκτίμηση για υπεραλίευση ή μη των αποθεμάτων των δύο κόλπων δεν μπορεί να γίνει. Ο αλιευτικός στόλος της παράκτιας αλιείας παρουσιάζει ρυθμό μείωσης (25%) μεγαλύτερο από αυτόν του Ελληνικού μέσου όρου (22%), επιπροσθέτως ο μεγάλος μέσος όρος ηλικίας των αλιέων και η μικρή ή ανύπαρκτη είσοδος των παιδιών τους στο επάγγελμα μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η παράκτια αλιεία συρρικνώνεται στην περιοχή μελέτης. Τους θερινούς μήνες παρατηρείται αύξηση της αλιευτικής προσπάθειας τόσο της παράκτιας όσο και της ερασιτεχνικής αλιείας, δημιουργώντας ανταγωνισμό μεταξύ των δύο κλάδων τόσο για το απόθεμα όσο και για τον χώρο και την αγορά. Η ερασιτεχνική αλιεία αναδεικνύεται τρίτο σημαντικότερο πρόβλημα στην περιοχή, γεγονός που φαίνεται και από την ραγδαία αύξηση των σκαφών της μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα. Το 1996 η αναλογία ερασιτεχνικών προς επαγγελματικών σκαφών για την περιοχή του Πατραϊκού κόλπου ήταν 4:1 ενώ το 2007 για τον Ν. Αχαΐας η αναλογία ήταν 5:1. Τα διαχειριστικά μέτρα που έχουν ληφθεί στην περιοχή φαίνεται να αποδίδουν αφού είδη που θεωρούνταν υπερεκμεταλλευμένα φαίνεται να έχουν επανακάμψει, όμως η σύγχρονη τάση είναι η ολιστική αντιμετώπιση των οικοσυστημάτων μέσω των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ). Έτσι προτείνονται τεχνικού τύπου μέτρα, βάση των διεθνών πρακτικών, ώστε η διαχείριση και η προστασία του κόλπου να τεθεί σε ένα πλαίσιο τόσο οικολογικό όσο και κοινωνικο-οικονομικό.

7.2.3.Μεταφορές

Λόγω της στρατηγικής γεωγραφικής θέσης της Αχαΐας, οι μεταφορές βρίσκονται σε καλή σχετικά θέση από άποψη συμβολής στο οικονομικό γίνεσθαι της περιοχής. Παρ' όλα αυτά, όμως, οι καθυστερήσεις που σημειώνονται στη δημιουργία ολοκληρωμένων, λειτουργικών και παραγωγικών δικτύων μεταφορικών υποδομών (π.χ. λιμάνια) και οι ελλείψεις που διαπιστώνονται στους υποκλάδους των συνδυασμένων μεταφορών, των χερσαίων και θαλάσσιων τουριστικών μεταφορών και μεταφοράς εμπορευμάτων με σύγχρονους τρόπους μεταφοράς (εμπορευματοκιβώτια, ψυγεία κτλ), στερούν την περιοχή του πατραϊκού από την ακόμη δυναμικότερη ανάπτυξη ενός κλάδου που η θέση της ευνοεί την περαιτέρω ανέλιξη του. Στην κατεύθυνση της αξιοποίησης αυτού του συγκριτικού πλεονεκτήματος ανάπτυξης του κλάδου των μεταφορών, είναι που θα πρέπει να καταβληθούν άμεσα συντονισμένες προσπάθειες.

7.2.4. Οικιστική ανάπτυξη της Πάτρας

Η Πάτρα είναι πόλη πολύμορφη. Η γενική εντύπωση ανά το πανελλήνιο παραμένει η ίδια. Είναι πόλη εμπόρων. Το είχε γράψει για τα προ του 1821 χρόνια ο Πουκεβίλ, Γάλλος ακαδημαϊκός πρόξενος της χώρας του στην Πάτρα. Εκτός από το εμπόριο άνθισε η βιομηχανία. Το πρώτο εργοστάσιο της Ελλάδας λειτούργησε στη Πάτρα τα πρώτα χρόνια μετά την απελευθέρωση μας από τους Τούρκους. Όταν έγινε η ένωση της χώρας μας με τα Επτάνησα τα εργοστάσια πλήθαιναν μέσα στο πλαίσιο της εκβιομηχάνισης της χώρας μας. Εκτός από το εμπόριο αναπτύσσεται και η ναυτιλία (ειδικότερα η λιμενική κίνηση). Έχει λιμάνι που της δίνει ζωή. Αφ' ενός λόγω της εξαγωγής σταφίδων, κρασιών, και αφετέρου λόγω της μεγάλης μεταναστευτικής κίνησης ιδίως για την Αμερική και την Αυστραλία. Η γεωγραφική της θέση είναι σπουδαία γ'αυτό από παλιά παρατηρήθηκε συγκέντρωση πληθυσμού. Πριν ελευθερωθεί η Μακεδονία, η Πάτρα ήταν η δεύτερη πόλη του Βασιλείου και έρχονταν από την υπόλοιπη Ελλάδα και επένδυναν τα λεφτά τους σε επιχειρήσεις και ακίνητα. Έτσι ο πληθυσμός προέρχεται απ' όλα τα σημεία της Ελλάδας και πολύ σύντομα η Πάτρα ακμάζει οικονομικά.

Η απελευθέρωση του 1828, βρίσκει την Πάτρα ερημωμένη από οικιστικής αλλά και κοινωνικής πλευράς διότι οι Τούρκικες οικογένειες εγκαταλείπουν την πόλη και οι Πατρινοί που είχαν βρει καταφύγιο σε γύρω περιοχές επιστρέφουν και προσπαθούν να ανασυγκροτηθούν πολεμώντας τη φτώχεια, τις αρρώστιες που μαστίζουν τον τόπο. Ο Ιωάννης Καποδίστριας, κυβερνήτης τότε της Ελλάδας, προβλέποντας τον ρόλο που θα έπαιζε η πόλη μελλοντικά στην οικονομική ανάπτυξη του νεοσύστατου κράτους λόγω γεωγραφικής θέσης, της επαφής των Πατρινών με την Ευρώπη και τα Επτάνησα, αλλά και του ανήσυχου πνεύματος των κατοίκων, αναθέτει στον μηχανικό Σταμάτη Βούλγαρη να φτιάξει το πολεοδομικό σχέδιο της. Έτσι το 1834 και μετά αρχίζει οικοδομική δραστηριότητα, διαμορφώνονται πλατείες, κατασκευάζονται δρόμοι.

Το πολεοδομικό σχέδιο της πόλης έχει ως πρότυπο την αναγεννησιακή συγκρότηση των πόλεων. Το σχέδιο άνω και κάτω πόλης συνίσταται σε ορθογώνια τεμνόμενους δρόμους, συμμετρικά τοποθετημένες πλατείες. Μία σύνθεση γεωμετρική, χωρίς να είναι αυστηρή και μονότονη. Το σχέδιο αυτό είναι σημαντικό, διότι αποτελεί το πρώτο ολοκληρωμένο πολεοδομικό σχέδιο στην νεώτερη Ελλάδα.

Τα κτίρια που κτίζονται μετά το 1834 ως τις αρχές του αιώνα ακολουθούν ρυθμό νεοκλασικισμού χωρίς να παραβλέπονται οι τοπικές παραδόσεις καθώς και άλλες μορφές της Δυτικής Ευρώπης.

Με καθυστέρηση 40 χρόνων από την εμφάνιση του νεοκλασικισμού στην Ευρώπη ανθίζει αυτό το ρεύμα και επηρεάζει την αρχιτεκτονική καθώς και άλλες τέχνες, γλυπτική, ζωγραφική και ο λόγος είναι η επαφή της πόλης με τη Δυτική Ευρώπη λόγω λιμανιού αλλά και η ύπαρξη παροικίας ξένων μειονοτήτων επιδεκτικής στα ρεύματα που κυριαρχούν στην Ευρώπη.

Το στοιχείο που χαρακτηρίζει την Πόλη είναι δημιουργία της στοάς, η οποία υπαγορεύεται από κλιματολογικές συνθήκες του τόπου, για σκιά το καλοκαίρι και προστασία από τη βροχή το χειμώνα. Αλλά η στοά μαρτυρά την Ιταλική επίδραση στην αρχιτεκτονική της πόλης. Επίσης (σαν συμπλήρωμα της αρχιτεκτονικής) γνωρίζουν μεγάλη άνθιση η γλυπτική και η ζωγραφική. Απαραίτητο στοιχείο αποτελούν οι τοιχογραφίες σε πολλά δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, στην άνθηση των οποίων συνέβαλαν οι ανασκαφές Πομπηίας και του Herculaneum. Μετά το 1914 εμφανίζονται τα νέα ρεύματα της Ευρώπης όπως ο εκλεκτισμός, η Art Nouveau, η Art Deco προσαρμοσμένα στην επαρχιώτικη μικροκλίμακα. Οι ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές του 1922 με την Μικρασιατική Καταστροφή επηρεάζουν την Αρχιτεκτονική με αποτέλεσμα τα Ευρωπαϊκά Φορμαλιστικά ρεύματα να δώσουν τη θέση

τους σε νέα θεώρηση από κοινωνική σκοπιά. Η ανάγκη άμεσης στέγασης προσφύγων, η αστυφιλία, οι σεισμοί και η εκβιομηχάνιση οδηγεί σε νέα αρχιτεκτονική με στόχο το χαμηλό κόστος, ταχύτητα κατασκευής και υγιεινή. Παράλληλα η νέα τεχνολογία που προσφέρεται, το μπετόν, το σίδηρο, το γυαλί, η μηχανή που αντικαθιστά τον χειροτεχνίτη, οδηγεί στην συνθετική απλότητα, καθαρότητα όψεων και όγκων, τα μεγάλα ανοίγματα. Οι αρχές εκφράζονται από τους Έλληνες του μεσοπολέμου, οι οποίοι πραγματοποιούν στροφή στις ρίζες, αποκόπτονται από την ανατολή και απαρνούνται τη δύση. Επίσης οι στεγαστικές ανάγκες οδήγησαν στην εμπορευματοποίηση της κατοικίας και υπερεκμετάλλευση των οικοπέδων. Με αποκορύφωμα τη δεκαετία του 60, όπου η πόλη άλλαξε όψη, πολλά θαυμάσια δείγματα νεοκλασικισμού και εκλεκτισμού εξαφανίστηκαν και τη θέση τους πήραν πολυκατοικίες, αδιάφορες, απρόσωπες, κτισμένες από εμπόρους, εργολάβους, δίνοντας λύση στο στεγαστικό πρόβλημα μη Πατρινών που ήρθαν στην πόλη αλλά και λύση στο οικονομικό πρόβλημα των Πατρινών, που θυσίασαν την ομορφιά της πόλης στην άνεση του ρετιρέ και την οικονομική αποκατάσταση των παιδιών τους.

7.2.5.Βιομηχανία

Η πόλη της Πάτρας έχει μακρά βιομηχανική παράδοση. Κοιτάζοντας προς το παρελθόν βλέπουμε ότι το πρώτο Ελληνικό εργοστάσιο ιδρύθηκε σ' αυτή το 1846. Η Αχαΐα τον 19ο αιώνα αποτελούσε μια οικονομική περιοχή με εξωστρεφή προσανατολισμό. Η τοπική οικονομία συνέδεσε τις τύχες της με την Ευρωπαϊκή αγορά, μέσω της καλλιέργειας και της εξαγωγής της σταφίδας. Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου η Αχαΐα αποτελούσε ένα από τα πρώτα σε σημασία βιομηχανικά κέντρα. Οι ριζικές ανακατατάξεις που έλαβαν χώρα μετά την δεκαετία του 1980 στο παγκόσμιο οικονομικό στερέωμα είχαν ως αποτέλεσμα να κλείσουν σημαντικές βιομηχανικές επιχειρήσεις και να οδηγηθεί στην ανεργία ένα μεγάλο ποσοστό έμπειρου εργατικού δυναμικού, ιδίως αυτού που απασχολείτο στους κλάδους της κλωστοϋφαντουργίας, ένδυσης και χαρτοβιομηχανίας. Από την εξέταση των δεδομένων προκύπτει μια διαφοροποίηση του μεταποιητικού τομέα, καθόσον παρατηρείται μια συρρίκνωση της βιομηχανικής δραστηριότητας. Εντούτοις διαπιστώνεται ότι μέσα στους ίδιους κλάδους άλλες επιχειρήσεις προοδεύουν και άλλες φθίνουν. Τούτο οφείλεται στο βαθμό που κάθε επιχείρηση αξιοποιεί τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες της Ευρωπαϊκής Αγοράς. Ήδη με τον προϋπάρχοντα Αναπτυξιακό Νόμο 2324/94 και τα διάφορα κοινοτικά προγράμματα αρκετές μεταποιητικές επιχειρήσεις προχώρησαν σε εκσυγχρονισμό των δομών δράσης τους, στην δημιουργία επωνύμων προϊόντων, στη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Αρκετές επιχειρήσεις έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό προς καταναλωτές Ευρωπαϊκών χωρών γεγονός που υποδηλώνει ότι η ποιότητα των προϊόντων τους είναι ανταγωνιστική έναντι των ξένων επιχειρήσεων. Στον Ν. Αχαΐας παράγεται όλη η γκάμα των προϊόντων, ήτοι κλωστοϋφαντουργικά, έτοιμα ενδύματα, τρόφιμα, ποτά, εμφιαλωμένα νερά, ελαστικά-πλαστικά, προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά, μεταλλικά και μεταλλουργικά προϊόντα, μηχανές, δέρματα, δερμάτινα είδη, προϊόντα κεραμικής υψηλών προδιαγραφών κλπ. Η ύπαρξη Βιομηχανικής Ζώνης σε ειδικά οργανωμένο χώρο εκτάσεως 4.050 στρεμμάτων, ο υπό κατασκευή χώρος για εγκατάσταση Βιοτεχνικών Πάρκων, (ΒΙΟΠΑ), η κατασκευή του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών, η λειτουργία των Ερευνητικών Τμημάτων στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας, η ολοκλήρωση των αναπτυξιακών έργων που βρίσκονται σε εξέλιξη καθώς και τα παρεχόμενα κίνητρα, επιδοτήσεις και φορολογικές ελαφρύνσεις, δημιουργούν βάσιμη ελπίδα ότι θα τονωθεί το επενδυτικό κλίμα. Υπάρχουν τομείς και κλάδοι που μπορούν να αναπτυχθούν. Οι κατευθύνσεις επενδυτικού ενδιαφέροντος, οι οποίες διαφαίνονται ελκυστικές αφορούν παραγωγή τυποποιημένων προϊόντων π.χ. παραγωγή

προτηγανισμένης πατάτας, τεμαχισμός - τυποποίηση - συσκευασία χοιρινού κρέατος, τυποποίηση φρούτων, παραγωγή κατεψυγμένων ή τυποποιημένων αλιευμάτων, παραγωγή ιχθυοπαρασκευασμάτων, παραγωγή ετοιμών φαγητών, παραγωγή βιολογικών προϊόντων, τυποποίηση ελαιολάδου, παραγωγή προϊόντων από πολυαιθυλένιο, κατασκευή προϊόντων συσκευασίας, κατασκευή συστημάτων πληροφορικής και Η/Υ, δραστηριότητες που να καλύπτουν τον τομέα της υψηλής τεχνολογίας συνεργαζόμενες προς τούτο με το Πανεπιστήμιο Πάτρας, το οποίο έχει σαφή τεχνολογικό προσανατολισμό κλπ.

7.3.Απειλές και επιβαρύνσεις από τις επεμβάσεις στην περιοχή

7.3.1.Ρύπανση

Τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί μια ιδιαίτερη ευαισθησία γύρω από την ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Το πρόβλημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στις κλειστές θάλασσες και τους κόλπους, όπου η ανανέωση των υδάτων είναι συνήθως περιορισμένη. Συνεπώς, η ορθολογική διαχείριση της χρήσης των υδάτων αυτών προϋποθέτει την κατανόηση της υδροδυναμικής κυκλοφορίας. Αυτά ισχύουν και για τον Πατραϊκό Κόλπο. Ο Πατραϊκός κόλπος αποτελεί ένα ευαίσθητο περιβαλλοντικά υδάτινο σώμα εκτεθειμένο σε ποικίλα ρυπαντικά φορτία, ειδικότερα στο νότιο ανατολικό του τμήμα όπου αναπτύσσεται η πόλη των Πατρών. Συγκεκριμένα, η διάθεση των αστικών λυμάτων της πόλης σήμερα πραγματοποιείται εν μέρει μόνο μέσω της μονάδας βιολογικού καθαρισμού της, δεδομένου ότι δεν είναι πάντα δυνατό να καλυφθούν οι παροχές αιχμής των λυμάτων. Οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού της πόλης προβλέπουν παροχές μικρότερες από εκείνες που παράγονται καθημερινά και σ' αυτές υφίστανται επεξεργασία αστικά απόβλητα από ένα μόνο κομμάτι της πόλης, το οποίο έχει συνδεθεί με τον βιολογικό καθαρισμό. Μεγαλύτερες παροχές από τις προβλεπόμενες, που αποτελούν σύνηθες φαινόμενο με δεδομένη και την συνεχή ανάπτυξη του πολεοδομικού συγκροτήματος της Πάτρας, απορρίπτονται ανεπεξέργαστες στον υδάτινο αποδέκτη μέσω ενός συστήματος υπερχειλίσης. Τούτο καθιστά το σύστημα διάθεσης αστικών λυμάτων της πόλης διαρκή πηγή ρύπανσης για τον κόλπο της Πάτρας.

Επιπρόσθετα, ρύπανση προκαλείται από τη ναυσιπλοΐα στον κόλπο, εξαιτίας σποραδικών ατυχημάτων που καταλήγουν σε κηλίδες πετρελαίου, ενώ και η βιομηχανική περιοχή Πατρών επιβαρύνει με τα απόβλητά της το υδάτινο σύστημα του Πατραϊκού. Όλα τα παραπάνω υπονομεύουν την έντονη τουριστική και παραθεριστική ανάπτυξη που προβλέπεται και επιχειρείται στην παράκτια ζώνη της Πάτρας, αλλά κυρίως το γενικότερο αίτημα για την διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας στο υδάτινο σώμα του Πατραϊκού κόλπου.

7.3.2.Σκουπίδια

Ο Πατραϊκός κόλπος αποτελεί περιοχή με πολλά απορρίμματα. Στο κόλπο αυτό καταγράφηκαν 188 - 437 αντικείμενα ανά τετρ. χιλιομ. του πυθμένα..Επιπλέον, το βάρος των απορριμμάτων κυμάνθηκε μεταξύ 5 – 47 κιλά ανά τετρ. χιλιομ. πυθμένα. Οι εκτιμήσεις αυτές οδηγούν σε ανησυχητικά συμπεράσματα καθώς για παράδειγμα ο Πατραϊκός κόλπος σύμφωνα με αυτές καλύπτεται από 100.000 σκουπίδια, συνολικού βάρους πολλών δεκάδων τόννων. Πρέπει να τονισθεί ότι οι εκτιμήσεις αυτές είναι σημαντικά μικρότερες από τις πραγματικές καθώς οι δειγματοληψίες σκουπιδιών έγιναν σε βαθειά νερά και όχι κοντά στις ακτές όπου το ρυπαντικό φορτίο είναι μεγαλύτερο.

Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων έδειξε τρεις κύριες πηγές εισόδου των στερεών απορριμμάτων στο θαλάσσιο περιβάλλον καθώς και τη συμμετοχή κάθε μιας από αυτές τις πηγές στη ρύπανση της θαλάσσιας περιοχής που πατραϊκού:

α) παράκτια χερσαία απόρριψη: Χαρακτηρίζεται από απορρίμματα αναψυχής, οικιακής και αγροτικής χρήσης. Στα απορρίμματα αυτά υπάρχει σημαντική επικράτηση του πλαστικού, της γενικής συσκευασίας και της συσκευασίας τροφίμων. Η παράκτια αυτή πηγή επηρεάζει το ανατολικό τμήμα του Πατραϊκού κόλπου. Τα απορρίμματα εισέρχονται κυρίως από τους ποταμοχειμάρους και την απευθείας απόρριψη τους στις ακτές από τους επισκέπτες σε αυτές. Η χερσαία απόρριψη είναι υπεύθυνη για το 83%, του ρυπαντικού φορτίου του Ανατολικού Πατραϊκού .

β) απόρριψη από πλοία: Χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά μετάλλου και γυαλιού, καθώς και συσκευασίας ποτών και αναψυκτικών. Αυτά τα απορρίμματα προέρχονται από την άμεση απόρριψή από τους ταξιδιώτες των πλοίων και έχουν ιδιαίτερη αυξημένη παρουσία κατά μήκος των ναυσιπλοϊακών γραμμών Πάτρας-Ιταλίας στο δυτικό Πατραϊκό. Αν και η συνθήκη MARPOL απαγορεύει την απόρριψη από τα πλοία, οι ημερομηνίες λήξης που εντοπίστηκαν σε απορρίμματα έδειξαν πως ένα σημαντικό ποσοστό τους έχει απορριφθεί πρόσφατα και συνεπώς η συνθήκη MARPOL δεν φαίνεται να είναι αποτελεσματική τουλάχιστον στις περιοχές που μελετήθηκαν. Συγκεκριμένα, σε 241 απορρίμματα συσκευασίας έγινε δυνατή η αναγνώριση της ημερομηνίας λήξης και διαπιστώθηκε ότι ένα ποσοστό 63% αυτών των απορριμμάτων έφερε μελλοντικές ημερομηνίες λήξης !! Η απόρριψη από τα πλοία είναι υπεύθυνη για το 89% του ρυπαντικού φορτίου του Δυτικού Πατραϊκού και το 13% του Ανατολικού Πατραϊκού.

γ) αλιευτικά κατάλοιπα: Χαρακτηρίζονται από υψηλά ποσοστά καουτσούκ, νάιλον και σχοινιών από τα οποία έχουν κατασκευαστεί αλιευτικά εργαλεία και είναι τα βαρύτερα απορρίμματα. Τα αλιευτικά κατάλοιπα έχουν ποσοστό συμμετοχής αυξημένο στο Δυτικό Πατραϊκό.

7.3.3. Παράνομη αλίευση – Υπεραλίευση

Η χρήση αλιευτικών μέσων που αντιβαίνουν στην ελληνική νομοθεσία (δυναμίτες, συρόμενα δίχτυα) προκαλεί μεγάλη οικολογική καταστροφή, καθώς όχι μόνο μειώνει σημαντικά τα ιχθυοαποθέματα, αλλά εξαφανίζει κάθε μορφή ζωής.

Ο τόνος, ο ξιφίας, το φαγκρί, το λυθρίνι, η συναγρίδα, το μπαρμπούνι, η σφυρίδα, ο ροφός αποτελούν είδη που εξαφανίζονται σταδιακά από τον πατραϊκό, λόγω της παράνομης ή/και της εντατικής αλιείας. Παράλληλα πολλά θαλάσσια θηλαστικά (π.χ., δελφίνια) μπλέκονται στα δίχτυα και συχνά βρίσκουν το θάνατο.

7.3.4. Τουριστική - Οικιστική ανάπτυξη

Οι αμμοληψίες, οι εκχερσώσεις και η αυθαίρετη εκμετάλλευση των παραλιών για τουριστικούς σκοπούς έχουν διαβρώσει και καταστρέψει τις ακτές του πατραϊκού. Οι παράκτιες περιοχές απειλούνται με οικολογική καταστροφή λόγω της έντονης δημογραφικής πίεσης και της υπερεκμετάλλευσής τους από τον άνθρωπο.

7.3.5. Ναυάγια

«Βόμβες» βυθού, έτοιμες να προκαλέσουν ανυπολόγιστη οικολογική καταστροφή, αποτελούν τα εξακριβωμένα ναυάγια του Πατραϊκού Κόλπου. Βέβαια, το πρόβλημα είναι

γενικότερο, καθώς εκατοντάδες ναυάγια βρίσκονται διάσπαρτα σε όλα τα μήκη και πλάτη των ελληνικών θαλασσών. Οι ποσότητες των καυσίμων τους ή και ολόκληρων φορτίων πετρελαιοειδών που δεν έχουν απαντηθεί αρκούν για να διαλύσουν, σε μια πιθανή διαρροή, το περιβάλλον και τις ανθρώπινες δραστηριότητες σε μεγάλη έκταση γύρω από αυτά. Αν και αποτελούν ένα μικρό κομμάτι του συνολικού αριθμού των εγγραφών στα ναυάγια (7%), συγκεντρώνουν τις μεγαλύτερες ποσότητες εγκλωβισμένου πετρελαίου (από περίπου 9.800 ως 78.000 τόνους). Για την εκτίμηση της επικινδυνότητας των ναυαγίων σε σχέση με το περιβάλλον είναι σημαντικός ο προσδιορισμός της ποσότητας του πετρελαίου που έχει εγκλωβιστεί μέσα σε αυτά. Πολλές φορές όμως αυτή η πληροφορία δεν είναι απολύτως διαθέσιμη, οπότε πρέπει να γίνει μια σχετική εκτίμηση, η οποία προσδιορίζει το «δυναμικό» της ρύπανσης από μια πιθανή διαρροή πετρελαίου. Σημαντικές ποσότητες εγκλωβισμένου πετρελαίου υπάρχουν και στον κόλπο της Πάτρας, καθώς συγκαταλέγεται στους κόλπους με τα περισσότερα εξακριβωμένα βυθισμένα πλοία. Συγκεκριμένα, τα περισσότερα ναυάγια βρίσκονται στον Σαρωνικό Κόλπο (πάνω από το 15%) και ακολουθούν οι περιοχές του Θερμαϊκού, της Ικαρίας, των Χανίων, της Πάτρας και της Νότιας Εύβοιας.

7.3.6. Διάβρωση

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο αυξάνουν οι αναφορές για οπισθοχώρηση της ακτογραμμής σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της ελληνικής επικράτειας. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις που έγιναν στη διάρκεια των ημερίδων που πραγματοποιήθηκαν στον Πύργο στις 28 Μαρτίου 2009 και στο Ρίο στις 28 Απριλίου 2009 αλλά και στο Πανελλήνιο Συμπόσιο Ωκεανογραφίας & Αλιείας που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στην Πάτρα, οι ακτογραμμές του Ιονίου, του Πατραϊκού και του Κορινθιακού δοκιμάζονται σκληρά από την «επίθεση» του φαινομένου της διάβρωσης. Μόνο στη διάρκεια του περασμένου χειμώνα καταγράφηκαν τουλάχιστον 4 καταστροφικά επεισόδια (Ρίο, Αιτωλικό, Ψαθόπυργος, Δερβένι Κορινθίας). Οι παράγοντες που επηρεάζουν γενικά την ισορροπία της ακτογραμμής είναι:

- Μείωση στερεοπαροχής των ποταμών (αμμοληψίες), κατασκευές σε ξηρά και θάλασσα (κτίρια, λιμενικά έργα, μπαζώματα)
- Παράκτια ρεύματα και κυματικό καθεστώς
- Τεκτονικές κινήσεις (άνοδος ή κάθοδος του στερεού φλοιού)
- Ακραία καιρικά φαινόμενα (πλημμύρες, υψηλός κυματισμός)
- Κλιματικές αλλαγές (άνοδος της στάθμης της θάλασσας, διαφοροποίηση κυματικού καθεστώτος).

Από τους παράγοντες αυτούς μόνο οι τεκτονικές κινήσεις δε σχετίζονται με την ανθρώπινη δραστηριότητα. Οι υπόλοιποι άμεσα ή έμμεσα σχετίζονται με την ανεξέλεγκτη ανθρώπινη παρέμβαση και κατά κανόνα «παράβαση» στο περιβάλλον.

7.4. Τρόποι αντιμετώπισης

A. Όσον αφορά το παράκτιο περιβάλλον και τις παράκτιες ζώνες, κατά τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας:

α) Οι ακτές, κατά τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 24 του Συντάγματος, υπόκεινται σε ειδικό προστατευτικό νομικό καθεστώς, αφού αποτελούν ευαίσθητα οικοσυστήματα. Η έννοια της ακτής στις περισσότερες των αποφάσεων, νοείται με την έννοια της παράκτιας ζώνης,

β) Οι ακτές, υπό την ανωτέρω έννοια, αποτελούν και πολύτιμους οπτικούς πόρους, με διαρκή αλληλεπίδραση της χερσαίας και της θαλάσσιας ζώνης των. Με την προαναφερθείσα θέση, προσδίδεται στις ακτές, αισθητική αξία, συνταγματικά κατοχυρωμένη και για το λόγο αυτό, θα πρέπει να διαφυλάσσεται η μορφολογία τους,

γ) Τα οποιαδήποτε φύσης έργα που πραγματοποιούνται στις παράκτιες ζώνες (λιμενικά, βιομηχανικά, οικοδομικά κ.λ.π), πρέπει να εντάσσονται στη λογική της "ήπιας διαχείρισης". Κατά τη διαμόρφωση αυτής της θέσης της νομολογίας, ιδιαίτερος λαμβάνονται υπόψη, αφ' ενός μεν το γεγονός ότι το έργο, επηρεάζει τη χερσαία και θαλάσσια ζώνη μιας παράκτιας περιοχής, των οποίων η πανίδα και η χλωρίδα ευρίσκονται σε στενή αλληλεξάρτηση, ενώ όπως ήδη προαναφέρθηκε, αποτελούν "ευαίσθητα" οικοσυστήματα, αφ' ετέρου δε ότι η επίδραση του έργου στη θαλάσσια υδροδυναμική έχει επιπτώσεις και στα παρακείμενα οικοσυστήματα.

Με βάση το ως άνω σκεπτικό, καθόρισε ειδικότερα ότι τα έργα στην παράκτια ζώνη πρέπει, μεταξύ άλλων,

1) να είναι βιώσιμα, δηλαδή "συμβατά" με τα χαρακτηριστικά των ζωνών αυτών, όπως προδιαγράφηκαν,

2) να υπηρετούν το δημόσιο και όχι το ιδιωτικό συμφέρον,

3) να μην προκαλούν εκτεταμένη και σοβαρή αλλοίωση της μορφολογίας των ανωτέρων ζωνών,

4) να μην προσβάλλουν την αισθητική του τοπίου,

5) να μην διαταράσσουν σοβαρά τα χερσαία και θαλάσσια οικοσυστήματα της παράκτιας ζώνης,

6) να μην δημιουργούν σοβαρή ρύπανση ή μόλυνση στην ζώνη αυτή,

7) να εντάσσονται στα πλαίσια γενικότερου σχεδιασμού και προγραμματισμού (κοινωνικοοικονομικού, χωροταξικού, πολεοδομικού κ.λ.π),

δ) Επειδή οι ακτές θα πρέπει να είναι, ως προς την χρήση τους, ελεύθερες στον καθένα, επιβάλλεται να εξασφαλίζεται η άμεση πρόσβαση σε αυτές,

ε) Τα θέματα των παρακτίων ζωνών, είναι μείζονος σημασίας και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθούν ως θέματα τεχνικού ή λεπτομερειακού χαρακτήρα και γενικά δεν εντάσσονται στις περιπτώσεις, που σύμφωνα με το άρθρο 43 του Συντάγματος, είναι δυνατόν, πάντα βεβαίως κατόπιν εξουσιοδότησης νόμου, να εκδοθούν κανονιστικές πράξεις, από άλλα, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας όργανα της διοίκησης και της αυτοδιοίκησης (Υπουργό, Νομάρχη κ.λ.π). Συνεπώς, εάν υπάρχει σχετική εξουσιοδότηση νόμου, η εκδιδόμενη κανονιστική πράξη, που αφορά θέματα παρακτίων ζωνών, πρέπει να έχει τη μορφή προεδρικού διατάγματος .

Β. Η Πολιτεία έχει πλέον προχωρήσει σε διάφορους τομείς για τη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων, όπως η αποκατάσταση Χ.Α.Δ.Α και η δημιουργία Χ.Υ.Τ.Α, η προώθηση της ανακύκλωσης κλπ. Εν τούτοις, δεν έχει έως τώρα πραγματοποιηθεί καμία ουσιαστική προσπάθεια για την αντιμετώπιση των απορριμμάτων στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Οι έρευνες που εκτέλεσε το ΕΘΑΓΕΦΩ είναι οι πρώτες συστηματικές έρευνες για τη ρύπανση του θαλάσσιου πυθμένα από απορρίμματα και αποτελούν σοβαρή βάση για το σχεδιασμό δράσεων για τον περιορισμό του προβλήματος. Για παράδειγμα, οι έρευνες έδειξαν ότι η «απαλλαγή» από μόλις τρία αντικείμενα (πλαστικές σακούλες, μπουκάλια νερού και κουτάκια αλουμινίου) θα μπορούσε δυνητικά να μειώσει έως και 50 % τα απορρίμματα στο θαλάσσιο περιβάλλον. Συνολικά διαπιστώθηκε ότι οι χερσαίες πηγές ρύπανσης (ποταμοχείμαροι, απόρριψη στις ακτές) συμμετέχουν με ένα ποσοστό 69% στη ρύπανση του πυθμένα, οι απορρίψεις από πλοία (ναυσιπλοΐα) με ένα σημαντικό ποσοστό (26%) και η αλιεία με ένα μικρό ποσοστό περίπου 5%.

Είναι φανερό ότι τα μέτρα θα πρέπει να σχεδιαστούν κυρίως προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης της χερσαίας και ναυσιπλοϊακής πηγής ρύπανσης. Μέτρα πρέπει να ληφθούν για τον περιορισμό των ανεξέλεγκτων απορρίψεων στις όχθες των ποταμοχερμιάρων, ενώ πρέπει να εξετασθεί η εγκατάσταση δίκτυων φραγμάτων στις εκβολές τους ώστε να συλλέγονται τα απορρίμματα πριν εισέλθουν στη θάλασσα. Επιπλέον, δράσεις πρέπει να σχεδιαστούν και ελαφρές εγκαταστάσεις να δημιουργηθούν στις ακτές για τον περιορισμό της ρύπανσης τους και τη μείωση της εισόδου των απορριμμάτων από αυτές προς τη θάλασσα. Οι έλεγχοι για την τήρηση της νομοθεσίας MARPOL Annex V πρέπει να εντατικοποιηθούν και οι ναυσιπλοϊακές γραμμές να επιτηρούνται αυστηρά ώστε να περιοριστεί η από θαλάσσης απόρριψη σκουπιδιών. Όλες οι παραπάνω δράσεις πρέπει να συνοδεύονται και να υποστηρίζονται από διαφημιστικές εκστρατείες ενημέρωσης των πολιτών. Τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης της Β'θμιας Εκπαίδευσης βοηθούν σημαντικά στην ανάπτυξη περιβαλλοντικής «κουλτούρας» στους νέους και η στόχευσή τους στο πρόβλημα των απορριμμάτων στη θάλασσα θα μπορούσε να αποδώσει σημαντικούς καρπούς στο μέλλον.

Παράλληλα με αυτές τις δράσεις θα μπορούσαν να αναπτυχθούν και άλλες δραστηριότητες όπως η χρήση του αλιευτικού στόλου ως μέσου για την ανακούφιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τα απορρίμματα. Τα σκουπίδια που «αλιεύονται» από τις μηχανότρατες θα μπορούσε να οδηγούνται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους συλλογής απορριμμάτων στις ιχθυόσκαλες και από εκεί, σε συνεργασία με τους Δήμους, να μεταφέρονται για υγειονομική ταφή.

Το πρόβλημα της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τα στερεά απορρίμματα έχει πάρει πλέον ανησυχητικές διαστάσεις και απαιτούνται οι συνδυασμένες προσπάθειες της Πολιτείας, των Πανεπιστημίων, των Ινστιτούτων, των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, των επιχειρήσεων, των μέσων ενημέρωσης και των πολιτών.

7.5.Στάση της δημόσιας διοίκησης

Η δημόσια διοίκηση, δε φαίνεται να ενεργεί κατά τρόπο συμβατό με τις θέσεις της νομολογίας, για μια σειρά αντικειμενικών και υποκειμενικών λόγων. Σε αυτούς περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων.

α) η έλλειψη γνώσεων των φορέων της σε θέματα παρακτίων ζωνών, καθώς και χωροταξικού, πολεοδομικού και περιβαλλοντικού εν γένει σχεδιασμού. Η κατάσταση αυτή, επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο, αφενός μεν διότι συχνά ελλείπουν οι συναφείς προς τις παράκτιες ζώνες και τη διαχείρισή τους ειδικότητες, αφετέρου δε, διότι δεν φαίνεται να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται κατάλληλα επιμορφωτικά σεμινάρια και προγράμματα του εμπλεκόμενου προσωπικού,

β) η τοποθέτηση ως επικεφαλής των αντιστοίχων οργανικών μονάδων, ακαταλλήλων υπαλλήλων για την αντιμετώπιση των σχετικών θεμάτων,

γ) γενικότερα η υπάρχουσα σε αρκετούς τομείς της δημόσιας διοίκησης αναξιοκρατία, η οποία, σχεδόν πάντοτε, αποτελεί τροχοπέδη στη λειτουργία της. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι οργανωτικές και λειτουργικές αδυναμίες της διοίκησης, φαίνονται πολύ περισσότερο κατά την αντιμετώπιση ειδικότερων θεμάτων απ' ό,τι κατά την αντίστοιχη αντιμετώπιση γενικότερων.

Η αλήθεια των προαναφερθέντων, διαπιστώνεται κυρίως,

A) με την έκδοση μη νομίμων πράξεων αυτής,

B) κατά την υποβολή των νομοσχεδίων που φέρονται στη Βουλή για ψήφιση. Πολλές διατάξεις των εν λόγω νομοσχεδίων, είναι αντισυνταγματικές, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ενδεχομένως κατά την εφαρμογή τους προβλήματα νομιμότητας, αφού κατά

ρητή συνταγματική επιταγή, ο δικαστής "υποχρεούται" να μην εφαρμόσει διάταξη νόμου που είναι αντισυνταγματική. Εάν προκύψει τέτοιο ζήτημα, οι εκδοθείσες διοικητικές πράξεις που βασίζονται στις ως άνω διατάξεις μπορεί να ακυρωθούν, με ότι αυτό συνεπάγεται. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο άρθρο 14 του ν. 2971/2001, ο οποίος κατήργησε το Ν. 2344/1940 "Περί αιγιαλού και παραλίας", προβλέπεται η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης αιγιαλού, παραλίας, συνεχόμενου η παρακειμένου χώρου η του πυθμένα, όταν εξυπηρετούνται με τον τρόπο αυτό, εμπορικοί, βιομηχανικοί, συγκοινωνιακοί, λιμενικοί η άλλου είδους σκοποί, οι οποίοι προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις. Η παραχώρηση αυτή, γίνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, σύμφωνα με όσα λεπτομερώς εκτίθενται στο εν λόγω άρθρο. Είναι προφανές ότι η αναφορά γενικά σε εμπορικούς, συγκοινωνιακούς και "άλλου είδους" σκοπούς, χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση, είναι αόριστη. Κατά συνέπεια, με βάση το γεγονός ότι σύμφωνα με τη νομολογία, κατά το άρθρο 24 του Συντάγματος, κάθε επέμβαση στη θαλάσσια ζώνη, πρέπει να πληροί τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και για το λόγο αυτό, χρειάζεται ειδική αιτιολογία, η ανωτέρω ρύθμιση είναι αντίθετη προς το Σύνταγμα. Η άποψη αυτή, ενισχύεται από ην έλλειψη οποιασδήποτε αναφοράς περί δημόσιου συμφέροντος και από τη μη κατοχύρωση της συμβατότητας των παραχωρήσεων με την προστασία της παράκτιας ζώνης.

7.6. Φορείς - Όργανα διαχείρισης της παράκτιας περιοχής του πατραϊκού

Οι φορείς που επηρεάζουν το σχεδιασμό και τη διαχείριση του παράκτιου χώρου είναι οι ακόλουθοι:

1. Ο Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) είναι αρμόδιος οργανισμός για τη διοίκηση και διαχείριση των τουριστικών δημόσιων κτημάτων, ενώ παράλληλα διατηρεί και την επικαρπία αυτών.

2. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.) είναι αρμόδιο για την προώθηση ρυθμίσεων χρήσεων γης, όρων και περιορισμών δόμησης στις παράκτιες περιοχές. Επίσης για τη χορήγηση προεγκρίσεων, χωροθέτησης και εγκρίσεων περιβαλλοντικών όρων έργων και δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται μέσα στις παράκτιες περιοχές.

3. Το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας (Υ.Ε.Ν.) μέσω της λιμενικής αστυνομίας είναι αρμόδιο ουσιαστικά για την αστυνόμευση της παράκτιας ζώνης, τους λιμένες και τη χερσαία ζώνη τους. Παράλληλα το Υ.Ε.Ν. συμμετέχει στη διαδικασία καθορισμού οριογραμμών αιγιαλού, παραλίας και παλαιού αιγιαλού καθώς στην παραχώρηση αιγιαλού, παραλίας για την εκτέλεση έργων σύμφωνα με το ν.2971/2001.

4. Το Υπουργείο Οικονομικών είναι ο αρμόδιος φορέας για τη διοίκηση και διαχείριση του αιγιαλού και της παραλίας τα οποία θεωρούνται δημόσια κτήματα. Επίσης σύμφωνα με το ν.2971/2001 ορίζεται ως κεντρικός φορέας διαχείρισης του αιγιαλού το υπουργείο οικονομικών.

5. Το Υπουργείο Ανάπτυξης είναι το αρμόδιο υπουργείο για τη διοίκηση, τη διαχείριση, τη χωροθέτηση, την εκμετάλλευση και τον έλεγχο των μαρίνων στον αιγιαλό και στους συνεχόμενους σε αυτούς χώρους αλλά και σε παράκτια ζώνη μέγιστου πλάτους 500μ.

6. Το Υπουργείο Γεωργίας είναι υπεύθυνο υπουργείο για τα θέματα που άπτονται της γεωργικής γης που βρίσκεται στην παράκτια ζώνη.

7. Η Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.). Είναι ανώνυμη εταιρία με μοναδικό μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο, η οποία διαχειρίζεται και αξιοποιεί τη δημόσια ακίνητη τουριστική περιουσία, σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες της τουριστικής πολιτικής της χώρας.

Οι φορείς διαχείρισης πρέπει να είναι σε θέση να:

- Συλλέγουν στοιχεία (που συμπεριλαμβάνεται και ο συστηματικός δειγματοληπτικός έλεγχος),
 - Διεξάγουν έρευνα,
 - Αναζητούν την καλύτερη διαθέσιμη τεχνολογία και πρακτικές,
 - Επεξεργάζονται τις πληροφορίες,
 - Καθορίζουν την ακτογραμμή, τη ζώνη παραλίας, την παράκτια λωρίδα και τη δυναμική ζώνη,
 - Αναγνωρίζουν τα προβλήματα,
 - Αναλύουν τις αιτίες και τη σπουδαιότητά τους,
 - Θέτουν τις προτεραιότητες,
 - Εξετάζουν εναλλακτικές πολιτικές διαχείρισης,
 - Επιλέγουν την πολιτική διαχείρισης,
 - Επιλέγουν τις τεχνικές λήψης αποφάσεων,
 - Σχεδιάζουν, τροποποιούν το πρόγραμμα διαχείρισης, στο οποίο περιλαμβάνεται και η αποκατάσταση εκτάσεων,
 - Οργανώνουν την εφαρμογή του προγράμματος διαχείρισης,
 - Εκτιμούν το κόστος του προγράμματος διαχείρισης και να αναζητούν πόρους και τρόπους χρηματοδότησης, εκτός της κρατικής συνδρομής,
 - Εφαρμόζουν το πρόγραμμα διαχείρισης, αναθέτοντας ρόλους σε επιμέρους φορείς και ελέγχοντας το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης,
 - Επιτηρούν τη συντήρηση παλαιότερων προγραμμάτων,
 - Επιλέγουν απογραφικές μεθόδους και κριτήρια για την αξιολόγηση,
 - Αξιολογούν την πρόοδο και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος,
 - Επανεξετάζουν, τροποποιούν, ή να τερματίζουν την πολιτική διαχείρισης, και κατά συνέπεια και το πρόγραμμα διαχείρισης, που εφαρμόστηκε,
 - Ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών,
 - Εκπονούν εκπαιδευτικά προγράμματα και προγράμματα ενημέρωσης του κοινού,
 - Απαλλοτριώνουν εκτάσεις για την καλύτερη προστασία τους ή για την διευκόλυνση της πρόσβασης στις ακτές,
 - Προτείνουν αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο,
 - Επιβάλλουν κυρώσεις σε όσους προκαλούν ζημία στις παράκτιες περιοχές,
 - Λειτουργούν συμβουλευτικά και σε θέματα εκτός αρμοδιοτήτων του φορέα, εφόσον πρόκειται για θέματα που μπορεί να είναι χρήσιμη η εμπειρία τους.

Τα παραπάνω δεν έχουν αποκλειστικά γραμμική σχέση μεταξύ τους, αλλά μπορούν να εξελίσσονται παράλληλα. Το καλύτερο όμως θα ήταν να υπάρχει ένας φορέας διαχείρισης ώστε να αποφεύγονται τυχόν συγκρούσεις μεταξύ των διαφόρων φορέων και να έχει ένας την ευθύνη.

Συμπεράσματα

Συχνά υπάρχει μια σύγκρουση συμφερόντων σχετικά με τις χρήσεις των παράκτιων ζωνών, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που μια χρήση μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις σε μια άλλη, παρούσα ή μελλοντική. Οι θωρακίσεις των ακτών, η ναυσιπλοΐα, τα λιμάνια και οι μαρίνες για παράδειγμα, θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα παράκτια υδάτινα οικοσυστήματα, άμεσα μέσω της απώλειας γης και βιοτόπων και επιπτώσεις στην ποιότητα του νερού, αλλά και έμμεσα μέσω της τροποποίησης των υδάτινων ρευμάτων και των προτύπων εναπόθεσης ιζημάτων. Δημιουργείται επομένως η ανάγκη για στρατηγικά σχέδια για τις παράκτιες ζώνες ώστε η ανάπτυξη να προχωρεί με αποδεκτό και προβλεπόμενο τρόπο για το περιβάλλον. Σε πολλές χώρες οι νομοθετικές και ρυθμιστικές αρμοδιότητες μοιράζονται ανάμεσα σε πολλούς φορείς. Η συνεργασία αυτών των φορέων σε ένα ενοποιημένο σχέδιο διαχείρισης θα εξασφαλίσει την αειφόρο ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης.

Επομένως προκαλεί έκπληξη ότι αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει στην Ευρώπη ένα σχέδιο διαχείρισης (ΣΠΖ) της παράκτιας ζώνης.

Για να είναι επιτυχές ένα ενοποιημένο ΣΠΖ χρειάζονται τρία βασικά στοιχεία:

Πρώτον, η κατανόηση της παράκτιας ζώνης ως ένα σύστημα που αποτελείται από αλληλένδετα στοιχεία και διεργασίες, δεύτερον, αυτή η γνώση να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία ενός σχεδίου για την καλύτερη χρήση και τρίτον, η εφαρμογή του σχεδίου.

Τα διαχειριστικά σχέδια χρειάζεται να είναι σχεδιασμένα ώστε να επιλύουν τα παράκτια προβλήματα μέσω της υλοποίησης μιας σειράς αειφόρων στόχων που θα πρέπει να περιλαμβάνουν την διατήρηση και βελτίωση της χρησιμότητας των ακτών για την ανθρωπότητα λαμβάνοντας υπόψη και τη λειτουργία της ως βιότοπου για ζώα και φυτά. Οι συνολικοί στόχοι του ενοποιημένου ΣΠΖ χρειάζεται να προωθούν την αειφόρο χρήση και να σέβονται την αρχή της πρόληψης με το να συμπεριλαμβάνουν τις παρακάτω στρατηγικές αρχές:

Αρχικά, να καθοριστούν οι επιθυμίες των ανθρώπων για τη χρήση της ακτής, να καθοριστεί η φέρουσα ικανότητα της ακτής και να καθοριστεί πως οι χρήσεις επιδρούν στην ακτή. Έπειτα, να επιλυθούν πιθανές συγκρούσεις στη χρήση προκαταβολικά. Εν συνεχεία, να βασιστεί στην ενεργή συμμετοχή ενός καλά πληροφορημένου κοινού. Επιπλέον, να ενταχθούν οι περιβαλλοντικές προτεραιότητες στην ανάπτυξη των ακτών σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο και να ενοποιηθούν τα θαλάσσια και χερσαία ζητήματα. Τελικά, να ενθαρρυνθεί η ίδρυση σχεδίου διαχείρισης παράκτιων ζωνών οικολογικών ή διαχειριστικών μονάδων.

Άλλοι πιο ειδικοί στόχοι μπορεί να σχετίζονται με τα ιδιαίτερα προβλήματα κάθε συγκεκριμένης παράκτιας ζώνης. Οι στόχοι θα πρέπει να τεθούν ώστε να είναι υλοποιήσιμοι βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα με τις διαθέσιμους πόρους (οικονομικούς και τεχνικούς) των αρμόδιων φορέων. Τα ζητήματα προτεραιότητας και τα προβλήματα πρέπει επομένως να καθοριστούν για κάθε παράκτια περιοχή και να εντοπιστούν εκείνα που θα έχουν σχετικά άμεσα περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη και η εφαρμογή των παραπάνω στρατηγικών χρειάζεται ένα μεγάλο ποσόν πόρων για εφαρμογή και παρακολούθηση. Χωρίς τις ανάλογες διοικητικές ρυθμίσεις και χωρίς τους ανάλογους οικονομικούς πόρους η πιθανότητα να μειωθεί η ρύπανση της παράκτιας ζώνης είναι μικρή.

Για πολλές ακτές, το μέγεθος των περιβαλλοντικών προβλημάτων δεν έχει γίνει πλήρως αντιληπτό. Ένα πρώτο δυνατό βήμα για να αλλάξει αυτή η κατάσταση είναι η λεπτομερής ποιοτική αξιολόγηση. Αυτό γίνεται περιοδικά για κάποιες θάλασσες (Βόρεια και Βαλτική). Σε άλλες ακτές και θάλασσες υπάρχουν πολύ λίγα στοιχεία και αν υπάρχουν δεν έχουν

συγκεντρωθεί με συντονισμένο τρόπο. Για κάποιες θάλασσες της Ευρώπης επομένως, το σημείο εκκίνησης είναι να δημιουργηθεί μια βάση ποιότητας σε όρους εισροών ρύπων, επίπεδα ρύπανσης και βιολογική κατάσταση και επιδράσεις. Για άλλες περιοχές τα προβλήματα και τι πρέπει να γίνει είναι ήδη γνωστά.

Μετά χρειάζεται να καθοριστούν οι προτεραιότητες για δράση. Αυτές θα πρέπει να ιεραρχηθούν βάσει συμφωνημένων κριτηρίων και βάσει άλλων περιβαλλοντικών προβλημάτων (π.χ. ατμοσφαιρική ρύπανση). Τέτοια κριτήρια μπορεί να είναι επιπτώσεις στην υγεία, οικονομική αξία απειλούμενων πόρων, κίνδυνος για μη αντιστρέψιμη βλάβη στο θαλάσσιο οικοσύστημα, η διεθνής σημασία των απειλούμενων βιοτόπων ή ειδών.

Πραγματικές βελτιώσεις της περιβαλλοντικής ποιότητας των παράκτιων περιοχών απαιτούν την αναγνώριση των πραγματικών αιτιών των προβλημάτων. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν η αστικοποίηση, ο τουρισμός και η αναψυχή. Δημόσιες πολιτικές που να βοηθούν την συμβατότητα τέτοιων ανθρώπινων δραστηριοτήτων με το περιβάλλον χρειάζεται να σχεδιασθούν προσεκτικά, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές οικονομίες. Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στις περιοχές που δεν υπάρχουν τέτοιες δημόσιες πολιτικές.

Για να επιτευχθούν βελτιώσεις στην περιβαλλοντική ποιότητα των παράκτιων ζωνών, είναι απαραίτητη η διεθνής συνεργασία και συμφωνία. Τέτοια παραδείγματα μπορεί να βρεθούν στις επίσημες συμφωνίες που αφορούν αρκετές περιοχές της Ευρώπης (πχ συνθήκη Βαρκελώνης, Παρισιού, Ελσίνκι).

Κάθε σχέδιο βελτίωσης θα έχει φυσικά ένα οικονομικό κόστος. Οι δράσεις και οι προτεραιότητες χρειάζεται να καθορισθούν βάσει τόσο βραχυπρόθεσμων όσο και μακροπρόθεσμων στόχων αφού οι βελτιώσεις μπορεί να μην είναι ορατές για πολλά χρόνια. Αυτό θα πρέπει να αντανακλάται στα χρονοδιαγράμματα και στους στόχους και στην αξιολόγηση κόστους-ωφέλειας.

Όσον αφορά την περίπτωση του Πατραϊκού είναι αναγκαίες οι βελτιώσεις δραστηριοτήτων στην παράκτια περιοχή του. Ενδεικτικά αναφέρω τις ακόλουθες:

Πρώτον, εμπλουτισμό εγκαταστάσεων λιμανιού με αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων και συνεδριακά κέντρα. Δεύτερον, σύνδεση λιμενικών εγκαταστάσεων με μέσα μαζικής μεταφοράς. Τρίτον, δημιουργία μουσείου αλιείας και δημιουργία ψαραγορών. Έπειτα, δημιουργία σταθερών θέσεων απασχόλησης. Οργάνωση σεμιναρίων και μαθημάτων εκπαίδευσης με θέμα ασφάλεια στη θάλασσα, ναυσιπλοΐα κ.τ.λ. Επιπλέον, προγράμματα καταπολέμησης της περιβαλλοντικής ρύπανσης σύμφωνα με διεθνείς συμβάσεις. Τέλος, αξιοποίηση της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των παράκτιων ζωνών για προσέλκυση πολιτιστικού τουρισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

- Θεοδωρόπουλος Σωτήρης, Λεκάκου Β.Μαρία, Πάλλης Α.Αθανάσιος (2006)
Ευρωπαϊκές Πολιτικές για τη Ναυτιλία Αθήνα:Τυπωθήτω
- Κουσουρής Θ.,2009 **Παράκτια Ζώνη .Ορθολογική Διαχείριση και Ποιότητα Περιβάλλοντος**, Αθήνα 2009
- Μαντόγλου Αριστοτέλης, «**Βιώσιμη Διαχείριση Υδατικών Πόρων στα Νησιά του Αιγαίου**»,**Διαχείριση Υδατικών Πόρων σε Νησιωτικές και Παράκτιες Περιοχές**, Πρακτικά 3ου Εθνικού Συνεδρίου, εκδ.Ελληνική Επιτροπή για τη Διαχείριση των Υδατικών Πόρων (Ε.Ε.Δ.Υ.Π) Αθήνα 1998
- Μαραμπίνη Φ. και Α.Μερτζάνης, «**Η Διαχείριση του Παράκτιου Χώρου και η Εξέλιξη των Ακτών της Μεσογείου**,4η Διεθνής Έκθεση και Συνέδριο για την **Τεχνολογία και το Περιβάλλον**,HELECO '03,τ.Α.,εκδ.ΤΕΕ,Αθήνα 2003
- Παρπαίρης Α. και Μ.Σπυριδάκης, «**Έργα Προστασίας και Αποκατάστασης Ακτών και Τοπίου**»,**Τεχνολογία Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, Πολιτικές Μετασκευής της Συγκοινωνιακής Υποδομής με στόχο την Αρμονική Ένταξη στο Περιβάλλον ,Διαχείριση και Προστασία της Παράκτιας Ζώνης, τ.Β'**, εκδ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ,Πάτρα 2001
- Λαζαράτου Θ.(1995) «**Κριτικές σκέψεις για τη νομική προστασία των παράκτιων ζωνών στην Ελλάδα**»,**Νόμος και Φύση**,τ.2/1995

Ξενογλώσση βιβλιογραφία

- Bryant D.,Rodenburg E.,Cox.T.,Nielsen D. «**Coastlines at Risk:An Index of Potential Development Related Treats to Coastal Ecosystems**»,World Resources Institute 1999
- Cicin-Sain,Biliana and Robert W.Knecht,**Integrated Coastal and Ocean Management:Concepts and Practices**,ed.Island Press,Washington,DC1998
- Coccossis,Harry and Alexandra Mexa, «**National Report of Greece**»,UNEP/MAP,**Workshop on Policies on Sustainable Development on Mediterranean Coastal Areas.Country Reports**,ed.UNEP,Athens 1996
- Gibson J.(2003) «**Integrated Coastal Zone Management Law in the European Union**»**Coastal Management**
- Post,Jan C. and Carl G.Lundin,επιμ.,**Guidelines for Integrated Coastal Zone Management**,ed.The World Bank,Washington,D.C.,1996
- Salomons W.,R.K. Turner,L.D. de Lacerda and S.Ramachandran,**Perspectives on Integrated Coastal Zone Management**,ed..Springer-Verlag,Berlin 1999

Διαδικτυακές πηγές

akti.org.cy
agro.in.gr/news/article/?aid=1231051216
dSPACE.lib.ntua.gr/bitstream/123456789/3692/3/mastrodimoui_coastalzone.pdf
ec.europa.eu/maritimeaffairs/index_en.htm
eet.env.duth.gr
en.wikipedia.org/wiki/coastalmanagement
EU_Final Report_progress_ICZM_2.pdf
eur-lex.europa.eu
library.tee.gr
oikosyn.wordpress.com
www.aeiforos-anaptyxi.gr
www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coastright.htm
www.coastalguide.org/code/
www.coastlearn.org/gr
www.coastalpractice.net/en/newsletters/copranet/01_CoPraNet_GR.pdf
www.coastalwiki.org
www.dealnews.gr/nautilia
www.diavouleusi.eliamep.gr
www.ecocrete.gr
www.econews.gr
www.eliamep.gr
www.e-patras.gr
www.eurocean2010.eu
www.europa.eu/environment/iczm/ourcoast.htm
www.fishri.gr
www.hcmr.gr
www.idrasis.gr
www.infosoc.gr
www.istologos.gr
www.medsoscleanup.gr
www.minenv.gr
www.moa.gov.cy
www.nomosphysics.org.gr
www.oikipa.gr/index.php/repair-links/324-32
www.organismosathinas.gr/external%20files/mesogeios_pdf
www.pap-theoastcentre.org/razno/PROTOCOL ENG IN FINAL FORMAT.pdf
www.patrisnews.com/news_details.php?id=566
www.pro.com.gr/el/article/98/7322
www.technicalreview.gr
www.teethrakis.gr
www.un.org
www.yen.gr
www.ypakp.gr
www.ypeka.gr
2gym-patras.ach.sch.gr/expansion-greek.htm

Επιστημονικά Άρθρα-Δημοσιεύσεις

-Χρ.Καπόπουλος, **Προστασία και Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών,Μια προτεραιότητα για την Ελλάδα**

Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής

-Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, **Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών: Μια Στρατηγική για την Ευρώπη**,((ΟΜ2000(547)τελικό),Βρυξέλλες,2000

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή,**Παράκτιες Ζώνες:Μια Προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση**,εκδ.Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,Λουξεμβούργο 2001

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006),**Πράσινη Βίβλος προς μια μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική για την Ένωση:Ένα Ευρωπαϊκό όραμα για τους ωκεανούς και τις θάλασσες**,Com (2006)75 τελικό Βρυξέλλες,7 Ιουνίου 2006

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1997β),**Πράσινη Βίβλος για τους Θαλάσσιους Λιμένες και την Υποδομή τους**,Com(97)678,τελικό,10.12.1997

-European Commission-DG Environment «**Analysis of Member states progress reports on Integrated Coastal Zone Management (ICZM)Final Report**

Διπλωματικές εργασίες

- Αγαδάκος Σταμάτης, **Διερεύνηση αναπτυξιακών χαρακτηριστικών στην παράκτια ζώνη, εφαρμογή στην περιοχή του Πειραιά**,Εθνικό και Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών

- Βίττης Νικόλαος, **Ολοκληρωμένη Διαχείριση των παράκτιων ζωνών και Ελληνική Νομοθεσία, προτάσεις βελτίωσης της νομοθεσίας, κριτήρια εκπόνησης μελετών**, Θετικές Επιστήμες και Τεχνολογίας Πατρών,2004

- Καλόσακας Δημήτριος,**Οι επιπτώσεις της Ναυσιπλοΐας στο Θαλάσσιο Περιβάλλον του Σαρωνικού Κόλπου υπό το Πρίσμα των σύγχρονων μεθόδων ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών**,Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο,Ναυτικής και Θαλάσσιας Τεχνολογίας και Επιστήμης

- Μαστροδήμου Ιωάννα,**Σχέδιο Διαχείρισης Περιβαλλοντικών Προβλημάτων της Παράκτιας Ζώνης Νότιας Αττικής(Από Ελληνικό μέχρι Βούλα)**,Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο,Σχολή Αγρονόμων,Τοπογράφων Μηχανικών,Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού

- Τσάκα Ιουλία,**Οι ανθρωπογενείς επεμβάσεις στην παράκτια ζώνη από Ν.Φάληρο μέχρι Βάρκιζα και οι περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις**,Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο 2002

Άλλες πηγές

- Γκέσκου Ιφ.(2002), **«Διαχείριση παράκτιου χώρου, γενική θεώρηση-ειδικά θέματα»**,Σημειώσεις Παραδόσεων ΤΜΧΠΠΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος
- Δουκάκης Ε.(2005), **«Αιγιαλός και παραλία»** ,Παρουσίαση για το μάθημα «Παράκτιο Περιβάλλον»,Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών ΕΜΠ «Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων»,Αθήνα
- Λεοτσινίδης Μιχάλης, **«Εκτίμηση της κατάστασης ρύπανσης του Πατραϊκού Κόλπου»**, Παρουσίαση για το Εργαστήριο Υγιεινής, Ιατρικό Τμήμα, Πανεπιστήμιο Πατρών
- Πούλος Σ.(1999), **«Η παράκτια ζώνη ως υποσύνολο ενός ευρύτερου γεωγραφικού χώρου, του παράκτιου συστήματος»**5ο Πανελλήνιο Γεωγραφικό Συνέδριο
- «Προς μια Ολοκληρωμένη Ευρωπαϊκή Στρατηγική Διαχείρισης των Παράκτιων Ζωνών :Γενικές Αρχές και Επιλογές Πολιτικής»**,Εγγραφο Προβληματισμού, Λουξεμβούργο 1999
- Σταματίου Ελένη (2003 α), **«Χωρικές δυσλειτουργίες και περιβαλλοντικές αλλοιώσεις στους παράκτιους νομούς της Ελλάδας-Προβλήματα και προοπτικές»**.Σειρά ερευνητικών εργασιών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Σταματίου Ελένη (2003 β), **«Εξελίξεις της νομολογίας για τον αιγιαλό και την παραλία-οικιστική ανάπτυξη-προβλέψεις, παραβλέψεις και επιπτώσεις στον παράκτιο χώρο**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Τροποποιημένη πρόταση σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών** –(υποβληθείσα από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 250,παράγραφος 2 της συνθήκης),(Εγγραφο 501PC0533),2001